

Zilciođlu, Őule, Avrupa'da Çocuk Múzeri ve Múze Eğitimi: "Almanya Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Bekir Onur, 105 s.

ÖZET

Avrupa'da Çocuk Múzeri ve Múze Eğitimi "Almanya Örneği" isimli bu çalışma ile Türkiye için yeni bir múze türü olan çocuk múzeleri incelenmiştir. Beş bölümden oluşan araştırma ile çocuk múzelerinin gerekliliği ve önemi belirtilmiştir. Çocuk múzeleri tanımlanmış, dünya çocuk múzeleri örnekleri ile birlikte açıklanmıştır. Almanya çocuk múzeleri daha ayrıntılı ele alınıp Frankfurt Çocuk Múzesi'nin gerçekleştirdiği iki sergiye yer verilmiştir.

Çocuk múzelerinin ortak özellikleri, hedefleri ve görevlerinden yola çıkılarak çocuk múzeleri tanımlanmıştır. Dünya çocuk múzelerinin doğuşu açıklanmış, Amerika Birleşik Devletlerinde, Avrupa'da, Japonya'da çocuk múzeleri örnekleri ile incelenmiştir. Avrupa çocuk múzeleri içerisinden Almanya örneği ele alınmış Almanya múzelerinde múze eğitimi çalışmalarının başlangıcı ve bugünü örnekleri ile açıklanmıştır. Almanya'nın ilk çocuk múzesi olarak kabul edilen Frankfurt Çocuk Múzesi'nin gerçekleştirdiği iki sergi: Kalp Kıpırtısı ve Dünya Oyuncakları sergileri hazırlık, açılış ve ziyaret aşamaları ile anlatılmıştır. "Almanya Çocuk Múzeri Kataloğu" ile Avrupa da çocuk múzeleri alanında önemli yere sahip olan bu ülkenin çocuk múzeleri kataloğu oluşturulmuştur.

Sonuç kısmında bu múzelerin Türkiye'de yaygınlaştırılması konusunda toplumun her kesiminden kişi ve kuruluşlara düşen görevler belirtilmiş ve bu múze türünün yaygınlaştırılmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Zilcioğlu, Őule, Child Museum in Europe and Museum Education “The German Example” Master’s Thesis, Advisor: Prof. Dr. Bekir Onur, 105 p.

ABSTRACT

With the work “Child Museum in Europe and Museum Education - The German Example” child museum in Turkey, which is a new museum species are examined. In five parts the work make clear the necessity and importance of child museum. Child museum were defined and explained with examples from the world. German child museum were detailed explained and two exhibitions from the Frankfurt Child Museum are figured.

From associate character, targets and obligations the child museum were defined. The birth of worlds child museum were explained, examples from America, Europe and Japan were examined. From European child museum the German example is explained from the beginning. The exhibitions “Heart Mouvies” and “World Toys” from Frankfurt Child Museum, which is accepted as the first child museum in Germany, are explained from the preparation, the opening till the visiting stage. With the “German Child Museum Catalogue” a catalogue is produced for a country, which is important in Europe.

In the result part, the duties for persons and foundations are counted to widespread this museum specie in Turkey.

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

AVRUPA'DA ÇOCUK MÜZELERİ VE MÜZE EĞİTİMİ:
"ALMANYA ÖRNEĞİ"

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bekir Onur

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Bekir Onur
Prof. Dr. Gelengül Haktanır
Yrd. Doç. Dr. M. S. Arca

İmzası

Bekir Onur
Gelengül Haktanır
M. S. Arca

Tez Sınavı Tarihi: 08/02/2008

**AVRUPA'DA ÇOCUK MÜZELERİ VE
MÜZE EĞİTİMİ: "ALMANYA ÖRNEĞİ"**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	4
1. BÖLÜM I	
1.1.ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	6
1.2.ARAŞTIRMA KONUSU.....	6
1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	6
1.5.KAVRAM VE TERİMLER.....	7
1.6.ARAŞTIRMA SORULARI.....	8
1.7.YÖNTEM.....	8
2. BÖLÜM II	
2.1.ÇOCUK MÜZESİ NEDİR.....	9
2.1.1.ÇOCUK MÜZELERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ.....	11
2.1.2.ÇOCUK MÜZELERİNİN HEDEFLERİ VE GÖREVLERİ.....	13
2.1.3.ÇOCUK MÜZESİ TANIMI.....	14
2.1.4.ÇOCUK MÜZELERİNİN DOĞUŞU.....	15
2.2.DÜNYADA ÇOCUK MÜZELERİ.....	16
2.3.AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE ÇOCUK MÜZELERİ.....	16
2.3.1.BROOKLYN ÇOCUK MÜZESİ.....	17
2.3.2.BOSTON ÇOCUK MÜZESİ.....	17
2.3.3.BERKELEY ÇOCUK MÜZESİ.....	18
2.3.4.CHICAGO ÇOCUK MÜZESİ.....	19
2.3.5.INDIANAPOLİS ÇOCUK MÜZESİ.....	19
2.3.6.LOS ANGELES ÇOCUK MÜZESİ.....	20
2.3.7.MİAMİ ÇOCUK MÜZESİ.....	20
2.4.AVRUPA'DA ÇOCUK MÜZELERİ.....	20
2.4.1.BADEN ÇOCUK MÜZESİ (İSVİÇRE).....	21
2.4.2.MUSEE EN HERBE (PARİS).....	22
2.4.3.ZOOM MÜZESİ (VİYANA).....	23

2.4.4.AMSTERDAM ÇOCUK MÜZESİ (AMSTERDAM).....	24
2.4.5.TROPEN MÜZESİNİN HET ÇOCUK MÜZESİ (AMSTERDAM)....	24
2.4.6.İNGİLTERE VİKTORİA & ALBERT MÜZESİ.....	24
2.5.JAPONYA'DA ÇOCUK MÜZELERİ.....	26
2.5.1.KYOTO BİLİM MERKEZİ(KYOTO).....	26
2.5.2.TOKYO BİLİM MÜZESİ(TOKYO).....	27
2.5.3.TOKYO ULUSAL BİLİM MÜZESİ (TOKYO).....	28
2.5.4.MİRAİKAN BİLİM MERKEZİ(MİRAİKAN).....	29

3.BÖLÜM III

3.1.ALMANYA'DA ÇOCUK MÜZELERİNİN DOĞUŞU VE BUGÜNÜ.....	30
3.2.ALMANYA'DA MÜZE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ BAŞLANGICI, GELİŞİMİ ve BUGÜNÜ.....	34
3.3.ALMANYA ÇOCUK MÜZELERİ KATALOĞU.....	43

4.BÖLÜM IV

4.1.ALMANYA VE AVRUPA'DA BİR İLK OLARAK FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ.....	60
4.1.1.FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ'NİN DOĞUŞU.....	60
4.1.2.FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ'NİN TEMEL ÇALIŞMA İLKELERİ.....	60
4.1.3.FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ ETKİNLİKLERİ.....	63
4.2.FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ'NDE İKİ SERGİ.....	72
4.2.1.KALP KİPİRTİSİ.....	72
4.2.1.DÜNYA OYUNCAKLARI.....	76

5.BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
------------------------	----

KAYNAKLAR.....	83
EKLER.....	88
EK 1-ALMANYA ÇOCUK MÜZELERİ KATALOĞU.....	88
EK 2-1-ÇOCUK MÜZELERİNİN İŞBİRLİĞİ İÇİNDE ÇALIŞTIĞI KURUM VE KURULUŞLAR.....	93
EK2-2-MÜZE EĞİTİMCİSİNİN BİLGİYİ AKTARMA ŞEMASI.....	94
EK 3-RESİMLER.....	95
TEZ ÖZETİ.....	106

GİRİŞ

Bu çalışmaya başlarken dünya müzelerinin ve dünya müzeciliğinin son iki yüzyıldaki gelişimine ve bugün ulaştığı noktaya kısaca değinmek yararlı olacaktır. 19. yüzyıl başlarında müzeler eğitim kuruluşları olarak görülüyorlardı. Büyük ulusal müzeler ulusal ruhun ve ileri kültür düzeyinin ifadeleriydi; yerel müzeler ise bölgedeki önemli kişiler ve vatandaşlık gururu hakkında mesaj veriyorlardı. Birinci Dünya Savaşı sırasında müzeler çocuklara eğitim verme ve sergiler yoluyla halka önemli fikirler iletme yolunda büyük rol oynadılar. Savaş sırasında öğretmenlerin askere çağrılması ve binalara el konulması gibi nedenlerle okullar çalışmalarına ara verdikleri zaman müzeler yardıma koşmuştur. Savaşın sonunda eğitim sorumluları bu çalışmalarını genişletmek istemişler, ancak bu kez müzeler geri adım atmışlardır. Eğitim amacıyla müzelere girme fikri özellikle öğretmenler tarafından benimsenmiştir. 1960'lara gelindiğinde müze eğitimi okullarda çalışmak anlamına geliyordu. O dönemden bu yana müze eğitimi bir meslek olarak kabul edildi. Günümüzde ise müze eğitimi, gerek öğretmenlerin gerekse müze uzmanlarının alması gereken genel eğitime ek olarak özel eğitim gerektiren bir uzmanlık dalıdır. Türkiye'de ve birçok Avrupa ülkesinde lisans eğitiminin ardından tamamlanan bir uzmanlık eğitimi ile müze eğitimcileri yetiştirilmektedir. Müze eğitimi müzelerin dünyası ile eğitim dünyasını içine alır. Son otuz yılda müze eğitimcilerinin güveni ve deneyimleri arttıkça, hedefleri iyi belirlenmemiş müze sergilerinin etkin olmadığı gerçeği ortaya çıktı. Müzeler tümüyle eğitimsel yada iletişimsel yaklaşıma ilişkin fikirler ifade eden kavramlar geliştirmeye başladılar. Müze uzmanları geçmişten miras aldıkları koleksiyonların nasıl kullanılabileceği konusunda daha dikkatli olmaları gereğinin bilincine varmışlardır. Böylece müzeler 20. yüzyılın sonunda kendilerini farklı bir konumda buldular. Günümüzde tüm taraflar koleksiyonların etkin kullanımı ve mevcut kaynaklarla olabildiğince değişik öğrenme ve eğlenme şekillerini halka sunma üzerinde duruyorlar. Müze ziyaretlerini daha eğlenceli, daha çekici yapmak konusunda fikirler üretiyorlar.

Türkiye'de müzeciliğin yaklaşık yüzelli yıllık bir geçmişi vardır. Batı ülkelerine göre kısa sayılabilecek bir süre içinde müzecilik önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Ancak uygulamalara bakıldığında nesneye yönelik müzecilikten, insana yönelik eğitim ve iletişim ağırlıklı müzeciliğe yeterince geçildiği söylenemez. Oysa

Türkiye’de müze ile çocuk ve eğitim ilişkisi çok önceden fark edilmiştir. İlk okul müzesi 1868’de Galatasaray Lisesi’nde kurulmuştur. Bu bilinç Cumhuriyetin kuruluşunda da kendini gösterir ve 1923’te okul müzelerinin kurulması öngörülmüştür. 1958’de “Öğretmenler İçin Müze El Kitabı” çıkarılmıştır. 1962’de “Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında UNESCO Bölge Semineri”nin yayınlanması, müzelerin eğitim işlevinin bilindiğini gösteren örneklerdir. Bu örneklere bakıldığında Türkiye’de müze eğitim ilişkisinin oldukça eskilere dayandığı, bugün hiç kimsenin yada kuruluşun bu çalışmaların kendisi ile başladığını söylemesinin doğru olmayacağı gerçektir. Ancak müze eğitimi çalışmalarının ilkeleri ve felsefi temellerinin tam olarak atılmamış olması, kalıcı politikaların geliştirilmemesi bu alandaki çalışmaların yetersiz şekilde günümüze dek ulaşmasına neden olmuştur.

Çocuk Müzeleri Türkiye’de henüz yeni tanınan bir müze türüdür. Bu müzelerin ismi ilk olarak çocuk kültürüne ilişkin nesnelere toplandığı müzeleri çağrıştırmaktadır. Oysa dünya örneklerine bakıldığında bu müzeler, ziyaretçilerine yaparak yaşayarak öğrenme olanağı sunan, okul dışı eğitim mekanları olarak karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM I

Bu bölümde araştırma problemi, konusu, amacı, ilgili kavramlar ile araştırmanın yöntemine değinilmektedir.

ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Günümüz değişen müzecilik anlayışı çerçevesinde müzeler görevlerini yeniden değerlendirmek zorunda kalmışlardır. Bunun sonucu olarak müzelerin eğitim işlevi yeniden ele alınmış ve vurgulanmıştır. Tüm bu süreçlerin bir uzantısı olarak ABD’de yaklaşık 100 yıl önce ortaya çıkan, ancak Avrupa’da son 30 yıldır etkinlik gösteren “Çocuk Müzelerinin” önemi belirginleşmiştir. Çocuk müzelerinin çıkış noktası; çocuklara ve gençlere okul dışı eğitim mekanları olarak müzeleri tanıtmak ve müzelerde yaratıcı etkinliklerde bulunmalarını sağlamaktır. Ancak bu müzelerin 100 yıl önce Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkışlarından bugüne oldukça farklı bir noktaya ulaştıkları görülmektedir. Dünyada eğitim ve anlamlı boş zaman etkinlikleri sunan bu müze türüne ilgi oldukça artmıştır. Bu müzelerin Türkiye’de müzecilik kültürüne yeni bir boyut katacağı, eğitim kurumları ve aileler için yeni bir soluk getireceği düşünülmektedir. Bu nedenle Türkiye için yabancı olan bu müze türünü araştırmak gerekmektedir. Çocuk müzelerinin tanımı, işlevi hedefleri ortaya konulmalı ve Türkiye açısından gereklilikleri tartışılmalıdır.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu çalışmanın konusu; Türkiye için yeni bir tür olan “çocuk müzeleri”dir. Bu bağlamda dünyada ve Avrupa’da bu müzelerin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı, hedefleri ve görevleri ele alınmaktadır. Avrupa ülkeleri arasından Almanya örneği ayrıntılı olarak incelenmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın temel amacı; yeni bir müze türü olan çocuk müzesini tanımlamak ve işlevlerini belirlemek, gelişimini açıklamaktır. Bunun yanında, Avrupa’daki çocuk müzelerine ait genel bilgiye sahip olmak, bu müzelerin benzer ve farklı yönlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu örnekler arasından Almanya örneği

ele alınacak ve çalışmaları Almanya'daki çocuk müzelerine ve müze eğitimi etkinliklerine örnek alınan Avrupa ve Almanya'nın ilk çocuk müzesi olan Frankfurt Çocuk Müzesi ayrıntılı olarak incelenecektir. Bu sayede Türkiye'de müze eğitimi çalışmalarına katkıda bulunacak yeni kaynak ve bilgilere ulaşmak hedeflenmektedir. Ayrıca Türkiye için yeni bir kavram olan bu müze türü tanıtılıp, gerekliliği ve ülke koşullarına uygunluğu değerlendirilecektir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çalışma Türkiye'de bir ilk olması nedeniyle önemlidir. Çocuk müzesi türünün Türkiye'de tanıtılması, bu tür müzelerin kurulması girişimlerine katkıda bulunabilir. Müze eğitimi alanında en son gelişmeleri saptayabilmek, bu yenilikleri aktarabilmek amacına ulaşıldığı takdirde, Türkiye müze eğitimi çalışmalarına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAVRAM VE TERİMLER

Müze:

Müzeler; toplumun ve onun gelişiminin hizmetinde olan halka açık, insana ve yaşadığı çevreye tanıklık eden materyallerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan, inceleyen ve bu materyalleri eğitim amacı ile topluma estetik zevkler verebilme doğrultusunda sergileyen, bağımsız, sürekliliği olan kuruluşlardır (ICOM; 1995).

Müze Eğitimi:

“Müze eğitimi”nin geniş anlamı; müzede öğrenmeyi ve deneyim kazanmayı sağlayacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesidir. Müze eğitimi; müze nesnelere, onların içerdiği anlamlar ile ziyaretçiler arasında ilişki kurma aracıdır. Almanca'da “Müze Pedagojisi” olarak kullanılan bu kavramda, pedagoji kelimesi; nesne içeriklerinin ziyaretçilere aktarılmasından çok, eğitim, eğitim bilimi, bilgi ve insanın sosyalleşmesi ile olan bağlantısını göstermektedir.

19. yüzyılın ortalarında müzelerin işlevlerinden birinin eğitim olması kabul görmüş, nesnelere toplayıp sergilemek, toplumda pasif öğrenmeyi sağlamak önem kazanmıştır. 20. yüzyıl ile birlikte müzelerin sayısında büyük artış olmuş ve klasik

müzecilik yerini çağdaş müzeciliğe bırakmıştır. Bu süreç ile müzelerin tanımı, eğitim programları yeniden yapılmış, müzelerin işlevleri değişmiş ve müzelere yeni görevler eklenmiştir. Günümüz müzeleri birer eğitim ve kültür merkezi olma yolunda ilerlemektedir (Zacharias, 1981).

Çocuk Müzesi:

Çocuk müzeleri; çocukların eğitimi için değişik etkinliklerin yaşandığı mekanlardır. Ziyaretçilerin şimdiye dek karşılaşmadığı yeni etkinliklerin, hareket ve keşfetmenin mekanlarıdır. Bu nedenle çocuk müzeleri; sergi içeriklerini tüm yaşam alanlarından seçerler.

ARAŞTIRMA SORULARI

Bu araştırmada şu soruların yanıtları aranmaktadır: Çocuk müzesi nedir? Tarihsel gelişimi nasıl olmuştur? Dayandığı temel ilkeler nelerdir? İşlevi, çalışma alanları, konuları nelerdir? Avrupa’da çocuk müzeleri nasıl kurulmuş ve gelişmiştir? Almanya’da çocuk müzeleri hangileridir? Frankfurt Çocuk Müzesi’nin özellikleri nelerdir? Türkiye’de çocuk müzesi kurmanın koşulları nelerdir?

Bu araştırmada “Çocuk Müzesi” nedir sorusundan yola çıkılmıştır. Bu müze türünün tanımı ve işlevleri araştırılacak, dünyada ve Avrupa’daki örneklerine değinilecektir. Bu genel çerçeve içinde özellikle Almanya örneği ele alınmıştır. Almanya’daki “Frankfurt Çocuk Müzesi”nin işleyiş ve ilkelerinin ayrıntılı ele alınacağı çalışmada; bu müze türünü tüm yönleri ile tanıtmak, uygulamaları hakkında bilgi vermek ve bu sayede araştırılan ülkeler ve müzelerdeki müze eğitimi uygulamalarını ortaya koyabilmek hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmada araştırmacının gözlem ve deneyimlerinden doğmuştur. Araştırmacı Almanya’da bulunduğu 4 yıl boyunca konu ile ilgili kaynak toplamış ve 2005 Temmuz ve Ağustos aylarında iki ay süre ile Frankfurt Tarih Müzesi’nin Çocuk Müzesi’nde staj yapmıştır. Böylece bu müzelerin çalışma şekillerini, kuramsal bilginin yanında bizzat yaşayarak yerinde görmüştür.

BÖLÜM II

Bu bölümde çocuk müzesinin ne olduğu açıklanmakta, dünya çocuk müzelerinden örnekler verilmektedir.

ÇOCUK MÜZESİ NEDİR ?

Müze bilimi ile ilgili yayınlarda çocuk müzesi (children's museum), çocukluk müzesi (museum of childhood), eğitim müzesi (museum of education), bilim müzesi yada bilim merkezleri kavramları birbirinden ayırt edilir. Hooper- Greenhill'e (1999) göre, çocuk müzeleri çocukların ilgileri ve öğrenme biçimleri ile ilişkili müzeler iken; eğitim müzeleri eğitim tarihi ile, çocukluk müzeleri de çocukluğun tarihi ile ilgili müzelerdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan, Japonya'da son derece gelişen bilim merkezleri (science centers) çocukların bilim ve teknolojiyle tanışmasını sağlayan kuruluşlardır. Aynı bağlamda yer alan keşif merkezleri (discovery centers) yine çocukları aktif öğrenmeye yönelten, soru sormayı, yanıt aramayı ve sorun çözmeyi teşvik eden merkezlerdir.

Hooper Greenhill'e (1999) göre, çocuk müzeleri müze eğitiminin temel ilkelerinin en iyi uygulandığı müzelerdir. Yapararak, dokunarak, konuşarak, etkinlik aracılığıyla öğrenme; çocuk merkezli öğrenme söz konusudur. Bu müze türünde koleksiyonların önemi azalmış, izleyicinin önemi artmıştır. Eğitim müzeleri ise okul ve eğitim hakkında nesnelere toplayan ve sergileyen, temel amacı eğitimin tarihsel gelişimini ortaya koymak olan müzelerdir. Dünyadaki ilk eğitim müzesi Ontario Eyalet Eğitim Dairesinin 1845'te kurulan "Eğitim Müzesi" dir. Hamburg'daki yerel eğitim tarihini sergileyen eğitim müzesi, eğitim filozofu Pestalozzi'nin anısını yaşatan Zürih'teki eğitim müzesi, Edinburg'daki eğitim müzesi bu bağlamda yer alan örneklerdir. Çocukluk müzeleri ise çocukluğun tarihi ile ilgilenen akademik kuruluşlardır. Edinburgdaki "Çocukluk Müzesi", Derbyshire'daki "Çocukluk Müzesi", Londra'daki "Bernthal Green Müzesi" bu tür müzelerdir. Bu müzelerin koleksiyonlarında genellikle çocukluğun tarihini araştırmayı sağlayan çocuk kitapları, çocuk giysileri, çocuk fotoğrafları, oyunlar, oyuncaklar yer almaktadır.

Almanya'da çocuk müzeleri ile ilgili birçok yayında bir Çin atasözü ile karşılaşılır:

Duyarım, unutturum

Görürüm, hatırlarım

Yaparım ve anlarım.

Çok sayıda yazar ve bilimadamı bu atasözünü çocuk müzelerinin parolası olarak kabul etmiştir. Ancak çocuk müzelerinin tanımına baktığımızda günümüze dek süregelen bazı tartışmalarla karşılaşırız. Kolb (1998:37) “Çocuk Müzesi Nedir? Ne olabilir?” başlıklı yazısında konuyu şu şekilde ele alır:

“Almanya’ya Amerika’dan ithal edilmiş bir kavram olan “Çocuk Müzesi” tıpkı geleneksel müzelerde olduğu gibi; nesnelere biriktirme, koruma, araştırma, sergileme, doğa ve kültür tarihi mirasının tanınmasına aracılık etme konuları ile ilgilenir. Ancak bu müzelerin önemle ele aldıkları konular “aracılık etmek ve eğitim”dir. Örneğin; Sanat Müzesi, Teknik Müze ya da Oyuncak Müzesi, isimleri ile belirlenen nesnelere koleksiyonlarını sergileyen, bunlar üzerinde araştırmalar yapan müzelerdir. Fakat Çocuk Müzeleri çocuk kültürüne ait belirli nesnelere sergilendiği müzeler değildirler. Bunlar belli bir hedef kitle; 6-16 yaş grubu çocuk ve gençleri için düzenlenmiş ve çocuklar için bir müze olarak tanımlanmışlardır.,,

Çocuk müzelerinin ortak özelliklerine baktığımızda şunları görürüz
(Kolb, 1998:37):

- Bu müzelerde çocuklar kendi çabaları ile müze gezisinin merkezindedirler.
- Koleksiyonlar çocukların ilgisini çekecek şekilde ve belirlenen konseptte göre düzenlenir.
- Tüm sergiler, programlar ve aktiviteler çocukların ilgisini çekecek şekilde ve çoğu zaman onlardan gelen öneriler doğrultusunda hazırlanır.
- Çocuk müzeleri çocukları seven, onlarla iyi diyalog kurabilen, onların niteliklerini, gelişim evrelerini tanıyan ve müzedeki sergiyi ve tüm nesnelere çocukların yararına kullanan çalışanlara sahiptir. Almanya geneline baktığımızda; bu kişiler genellikle müze pedagojisi, sosyal pedagoji, sanat pedagojisi, tarih gibi alanlarda eğitim almış kişilerdir.

ÇOCUK MÜZELERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Cleaver (1998), çocuk müzelerinin temel ilkesini oluşturan “yaparak öğrenme”, “öğrenmede kişisel deneyim” gibi fikirlerin John Dewey, Maria Montessori ve Jean Piaget’nin kuramlarından destek aldığını belirtmektedir.

Çocuk müzeleri ile ilgili kaynaklarda; her müzenin kendine ait yaklaşım ve farklılıklarının olduğu belirtilir. Bunun yanında tüm çocuk müzelerinin ortak özellikleri şu şekilde sıralanır:

Hedef Kitle

Temel hedef kitleleri çocuklar ve gençler olan bu müzeler; kendilerine özgü konseptleri ile diğer müzelerden ayrılırlar. Bu müzeleri çocuklar ve gençler bireysel ya da bir gruba bağlı olarak gezebildikleri gibi, yetişkinlerle, örneğin aileleri ile birlikte de gezebilirler. Çocuklar sadece ziyaretçi değildirler, bunun yanında; bizzat yapan, katılan, mümkün olduğunca serginin sunduğu olanakları daha da geliştiren bireylerdir. Çocuk müzeleri; çocukların istekleri doğrultusunda oluşturulmuş, sürekli değişen, çocukların sahip olmak, saklamak, biriktirmek istedikleri nesnelere zenginleştirilmiş mekanlardır. Deneyimlerden yola çıkarak, diğer müze tiplerine oranla çocuk müzelerinin toplumun daha çok sosyal katmanından, farklı etnik kökenden gelen çocuklar ve aileler tarafından ziyaret edildiği söylenebilir.

Metotları

Çocuk müzeleri; bir konuya bağlı odalar içerisinde, bir sunum konsepti oluştururlar ve bu odalarda ziyaretçiler anlam ve deneyim taşıyıcı olan maddi şeylerle karşılaşır. Bu nesnelere; günlük yaşamda kullanılan malzemeler, parçalar veya medyasal ürünlerden oluşur ve çocukların başka türlü ulaşamadıkları ilişkileri, bağlantıları somutlaştırır. Çocuk müzeleri; çocuklara ve büyüklere aslında müze gösterisinden çok, kendilerine yakın olan düşünce ve deneyimleri sunmaktadır. Bir konuya bağlı olarak özellikle deneyimler ve yaşantılar desteklenmektedir. Bu değişik atmosfer içinde ziyaretçiler; başka yerde yapamadıkları şeyleri denerler. Serginin nesnelere ve içeriği ile aktif ilişki kurmak tasarımın hedefidir. İdeal olanı; tekil gösterilen parçalar arasında; oyun, duygu ve kullanım bağlantılarının oluşması ve

özellikle “Eller Hamurda” parolasının gerçekleşmesidir. Her şey dokunulabilir, kullanılabilir, kaydırılabilir ve yeri değiştirilebilir olmalıdır.

Zamanlama

Kişisel kazanım hızlarına göre ziyaretçiler; zaman ve alan baskısından özgür, kendi belirledikleri süre ve sıra ile ziyareti gerçekleştirebilirler.

İçerik

İçerikler; bilimsel olarak kanıtlanan gerçekler ve çocukların dünyaya ilişkin açıklamaları arasından seçilerek gerçekleşir. Başka hiçbir müze sosyal konuları bu denli ortaya koyamaz. Bu müzeler; ölüm, sakatlık, karıncanın yaşamı, Yahudi soykırımındaki çocuklar, ırkçılık gibi zor ve problemli konular için tarafsız bir tartışma platformu sağlarlar. Sergiler; eğitici, çağdaş ve kışkırtıcıdır. Çocukları büyüleyen, anlaşılamayan, gizli, korkunç, gülünç, kızdıran, tüyler ürpertici ve yabancı olan konular, hareket, etkinlik ve dramatizasyon ile kazandırılmaktadır.

İşbirliği

Sergi konsepti ve sergi konusu ile bağlantısı olan işbirlikçi partnerler, kültürel ve sosyal gruplar ile işbirliği içindedirler. Çocuk müzelerinin işbirliği içinde olduğu yerel kurumlar ve ilgililer bir şema ile derlenmiştir (Braun,1998:16). (Ek 2:1)

Ekonomik Koşullar

Avrupa’da çocuk müzeleri; diğer müzelere ve kültür eğitim kurumlarına oranla, giriş paraları, bağışlar, satışlar ile çok daha büyük ölçüde kendilerini finanse edebilmektedirler. Bu müzeler; diğer müzelerle karşılaştırıldığında, giderlerine oranla çok daha fazla ziyaretçi ve gelire sahiptirler.

Mekan

Çocuk müzeleri; her türlü bina içerisine yerleşebilirler. Müze yeni bir bina ya da şehir bloklarının üstünde bir yer olabilmektedir. Bazı binalar; anlaşılır detay, heyecan verici oda geçişleri ve teknik bir iç yaşam sunacak şekildedirler (Worm,1994).

ÇOCUK MÜZELERİNİN HEDEFLERİ VE GÖREVLERİ

Çocuk müzelerinin ana görevleri; eğitim yapmak ve ziyaretçilerinin farklı öğretim yöntemleri ile tanışmasına aracılık etmektir. Çocuk müzeleri hedeflerini okul programlarından bağımsız olarak belirlerler ve çocuklar ile aileler için anlamlı boş zaman etkinlikleri sunarlar. Bir çocuk müzesinin geniş anlamdaki hedefi; Kolb (1983:73-74) tarafından formüle edildiği gibi;

“Çocuğun yaşamına yardım etmektir. Çocuğa dünyanın üstesinden gelme konusunda yardım etmek, ona dünyayı bağımsız olarak kavraması için fırsatlar vermektir.,,

Çocuk müzelerinin bir başka önemli görevi; çocuklarda doğaya, sosyal konulara karşı ilgi, anlayış ve duyarlılık oluşturmaktır. Çocuklar kendi kültürlerini ve diğer kültürleri tanımalıdırlar. Doğa bilimleri ile teknik arasındaki ilişkiyi kavramalıdırlar. Onlara karışık, zor görünen yetişkin dünyası hakkında bir anlayış kazanmaları sağlanmalıdır. Bağımsız, kültürel öğrenme mekanları olarak çocuk müzeleri; dünyasal ve bölgesel çalışmalar yapabilir, uyum, haberleşme, ilişki kurma ve anlaşmaya katkıda bulunabilirler. Düzenledikleri sergiler, toplantılar, seminerler, atölye çalışmaları, müzik, tiyatro, dans, film gösterileri, kurslar vb. ile çocuk müzeleri tüm aile için bir iletişim, tanışma ve boş zaman değerlendirme mekanı olabilirler.

Almanya’da çocuk müzeleri ile ilgili kaynaklar; bu müzelerin yukarıda sıralanan görevleri konusunda benzer şeylerden söz ederler. Bu kaynaklar içinde en yenilerden biri olan König’in (2002:38-39) kitabında çok ilginç bir noktaya daha değinilmektedir:

“Günümüz çocuk müzeleri; ilk bakışta göründüklerinden çok daha önemli toplumsal işlevleri yerine getiriyorlar. Gelişmiş sanayi toplumlarında önceki kuşakların doğal çevreleri ve sosyal ortamları içerisinde yaşama şansı buldukları konuları, 20. yüzyılın sonunda başka mekanlar hayata geçirmeliydi. İşte bu mekanlar

çocuk müzeleridir. Bu müzeler öyle ortamlardır ki; çocuk ve gençlerin nesnelere olan ilişkisine sadece izin vermekle kalmayan, bu ilişkiyi özellikle destekleyen sergiler düzenlerler. Böylece yaratıcılık ve merakı destekler, çocuk ve gençlerin etraftaki ilişkileri aktif davranışlar ile anlaşılır hale getirmelerini sağlarlar. Çocuk müzeleri sadece deneyim ve yaşama mekanı olma işlevini yerine getirmezler; çoğu zaman çocuklara kendi kültür ve sanatlarını gerçekleştirmek için boş alan ve olanaklar sunarlar. Böylece çocuklar için kültür alanı olma sınırlamasının dışında, çocuklar tarafından yaratılan kültür alanı olma görevini kendilerinde görürler.,,

ÇOCUK MÜZESİ TANIMI

Çocuk müzelerinin ortak özellikleri, olası görevleri ve hedeflerine kısa bir bakıştan sonra çocuk müzesinin en kapsamlı ve yeni tanımına burada yer vermekte yarar vardır.

“Çocuk müzelerinin ortak özelliği “Kültür Merkezleri” olmalarıdır. Onların ağırlık noktaları, içeriklerinden çok, 6-14 yaş arası ziyaretçilerin yönlendirilmesidir. Bu müzeler ziyaretçilerine kültür, teknik ve bilimin kapılarını açarlar. Çocuk müzeleri bu alanları yaşama geçirerek, çocuk ve gençlerin kültürü kendi kimliklerinin bir parçası olarak kavramalarını isterler. Hedef kitleleri için hazırladıkları sergiler, kurs programları ve atölye çalışmaları bu müze türünün sunduğu olanaklar arasındadır. Okul dışı kültürel eğitim mekanları olarak çocuk müzeleri; genel anlamda eğitimi amaçlamaktadırlar. Bu müzeler; kendi konuları ve metot zenginlikleri ile ziyaretçilerine yeni öğrenme ve deneyim fırsatları sunarlar. Böylece bilgi değerlerini yaşama değerleri ile birleştirmeyi, bugüne dek tanınmayan, bilinmeyen bir dünyanın keşfini hedefler.,(König, 2002:92-94).

Bir başka çarpıcı tanımda ise Zacharias (1986:6);

“Çocuk Müzeleri; tarih, kültür, doğa, sanat, teknik ve günümüz varoluş temeli üzerine kurulu, bunlardan biçimlenen yaşam formlarının sunumu ve temsilcisi olarak, içine girilebilen ve kavranabilen bir ansiklopedi olmak isterler., demektedir.

Popp'a göre:

“Çocuk müzeleri; çocuk bahçesi ile Disneyland arasında mekanlardır. Buralarda çocuklar, gençler ve yetişkinler için eğlenerek öğrenme fırsatları sunulmaktadır. Bu öğrenmenin merkezinde; kendi belirlediği şekilde öğrenme, deneme, araştırma, keşfetme, karşılaştırma yer alır. Tüm duyularla öğrenme gerçekleşir. Her bir sergi, her bir etkinlik yaşayan bir deney ve deneyim mekanıdır. Bir çocuk müzesi; çocuğa karmaşık olan dünyayı ve kültürü anlaşılır hale getirmeyi dener” (Popp, 1993:5).

Sonuç olarak, çocuk müzeleri şu şekilde tanımlanabilir: Çocuk müzeleri hazırladıkları sergi konseptine yada diğer etkinliklere çocukları hızla çeken, onlara ziyaretleri süresince görebilecekleri en çok, en farklı şeyleri gösteren, daha önce çok az yada hiç fırsat bulamadıkları yeni öğrenme yöntemleri sunan, kendi kendine öğrenmenin hazzını yaşatan mekanlardır. Böylece “sıkıcı ve kasvetli” olarak düşünülen müze ve “tatsız ve yorucu” olarak düşünülen müze ziyareti zihinlerde bambaşka bir biçim alır. Bu ziyaretin etkileri kısa vadeli değil, görüldüğünden çok daha uzun süreli ve kalıcıdır. Gerçekte çocuk müzeleri dünya müzelerine açılımı sağlamaktadırlar. Geleceğin meraklı müze ziyaretçileri daha ilkökul çağlarından yetiştirilmektedir.

ÇOCUK MÜZELERİNİN DOĞUŞU

Çocuk müzelerinin doğuşu bundan yaklaşık 100 yıl önce Amerika Birleşik Devletleri'nde başlar. “Coolege” yada “School Museum” olarak adlandırılan bu müzelerin çıkış noktası; çocuklara ve gençlere okul dışı eğitim mekanları olarak müzeleri tanıtmaktı. Bu ilk kuşak çocuk müzelerinin koleksiyonları genellikle doğa bilimlerine dayanıyordu. 1899 yılında ilk olarak New York'ta “Brooklyn Childrens Museum” kuruldu. Bunun ardından; 1913 yılında “Boston Childrens Museum”, 1917 yılında “Detroit Childrens Museum”, 1925 yılında “Indianapolis Childrens Museum” kuruldu. Bunlar büyük müzelerdi ve ağırlıklı olarak kültür tarihi ve doğa bilimleri koleksiyonlarını biraraya getiriyorlardı. Aynı zamanda, okulların eğitim içerikleri ile müzelerin sergi ve rehberlik hizmetlerinin pedagojik konsepti yakın ilişki içinde idi.

Bu ilk kuşak çocuk müzelerinin temel anlayışı Amerikalı filozof John Dewey'in "yaparak öğrenme" kuramına dayanmaktaydı. Dewey'in eyleme dönük, davranış belirleyici ve yönlendirici öğrenme kuramı 60'lı yılların sonunda bir müze yöneticisi tarafından benimsendi ve bununla sergi düzenlemede ve müze eğitiminde yeni bir yol izlendi. Bu etkinlikler giderek boş zaman değerlendirme olanakları olarak anlaşıldı. Bununla ziyaretçi gördüğü eylemin içine girebilir, nesnelere dokunur, dener. "HANDS ON" yani "ELLER HAMURDA" günümüze dek çocuk müzelerinin yol gösterici konsepti oldu. Bugün ABD'de sayıları 300'e varan her büyüklükte çocuk müzesi bulunmaktadır. Cleaver, ABD'de 225 çocuk müzesinin varlığından söz etmektedir (Cleaver, 1998). Bu sayının günümüzde daha da arttığı bilinmektedir. Bu müzelerin çoğu "eller hamurda" ilkesine göre çalışmakta ve "bilim merkezi", "keşif merkezi" gibi adlar da taşımaktadır.

DÜNYADA ÇOCUK MÜZELERİ

Amerika'da kurulan bu müzelerin ardından tüm dünyada bu müzeleri örnek alarak çocuk müzeleri kurulmaya başlanmıştır.

Bu ülkeler arasında; Cezayir, Belçika, Çin Halk Cumhuriyeti, Almanya, İngiltere, Fransa, Hindistan, İtalya, İsrail, Japonya, Kanada, Hollanda, Avusturya, Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri vardır.

Bu ülkelerde çocuk müzeleri fikrinin ortaya çıkması ve bu müzelerin kurulması geleneksel müzeleri de etkilemiştir. Bu müzeler de müze eğitimi birimleri oluşturup, çocuklar için özel programlar ve sergiler düzenlemeye başlamışlardır (König, 2002).

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE ÇOCUK MÜZELERİ

Çocuk müzelerinin doğduğu ülke olan Amerika Birleşik Devletlerinde; hemen her büyük şehirde, yukarıda da belirtildiği gibi bugün sayıları 300'ü bulan çocuk müzeleri bulunmaktadır. Bu müzelerin her birinde; Mikro-Makro Evren, Çevre Sorunları, Yabancı Kültürler, Bilim ve Teknik, İnsan Vücudu gibi pek çok konu ele alınmaktadır. Kuruluşları, çalışma ilkeleri, ele aldıkları konular ile tüm dünyadaki çocuk müzelerine örnek olan bu müzelerden ilk kurulan ve tüm dünyaca tanınanlar şöyle sıralanabilir.

Brooklyn Çocuk Müzesi

Metropol şehir New York'un yedi çocuk müzesinden biri olan müze, 16 Aralık 1899'da dünyada çocuk müzesi adıyla kurulan ilk müzedir. Müzenin çıkış noktası; çocukların ilgi ve gözlem-araştırma isteğini desteklemek, ilkokullarda öğrenilen bilim alanlarına ilişkin ilgiyi uyandırmaktır. Müzenin ziyarete açıldığı ilk yedi ay içinde müze 28.635 ziyaretçi tarafından görülmüştür. Açılışından iki yıl sonra müze düzenli okul programlarına başlamıştır. "Doğa Çalışma Grubu" gibi çalışmaların yanında müze 1902 yılında "Çocuk Müzesi Bülteni" adıyla aylık bir dergi çıkarmaya başlamıştır. Çocuk müzesi fikri sadece bu müze ile sınırlı kalmamış, müzenin 1903-1934 yılları arasında müdürlüğünü yürüten Anna Billings Gallup tarafından "eller hamurda" çocuk müzelerinin doğuşu ve yaygınlaştırılması büyük ölçüde desteklenmiştir.

Bugün ise müze yenilenen mimarisi ile dikkatleri çekmektedir. Daha önce sahip olduğu bina cadde düzeyinden algılanmayacak şekilde idi. Ancak yeni yapılan mimari proje (U.S.Green Building Council) ile bu müze; New York'un ilk "yeşil çocuk müzesi" ünvanını alacaktır. Müzenin mümkün olan her yerinde yeşil ve dönüştürülebilir malzemenin kullanımına özen gösterilmektedir. Mimari tasarım her yerde yeşil malzemeler, hızlıca yenilenebilir ve geri kazanılmış malzemeler kullanılarak yapılacaktır. Bu müze; ısıtma ve soğutma sistemleri için jeotermal kaynaklarla bağlantı sağlayan ilk müze olacaktır. Ayrıca ziyaretçilerin konforu ve daha az enerji harcayarak müzeyi ziyaret edebilmeleri için müzenin aydınlatma ve havalandırma sistemlerine hareket, fotoelektrik ve karbonmonoksit algıları yerleştirilmiştir (Yapı, 2006).

Boston Çocuk Müzesi

Brooklyn Çocuk Müzesi örneğinin ardından 1 Ağustos 1913'de kurulan bu müze dünyanın ikinci çocuk müzesi olarak "Science Teacher's Bureau" ve "Woman's Education Assocation" ve Brooklyn Çocuk Müzesi müdiresi Anna Billings Gallup'un katkılarıyla kurulmuştur. Müze koleksiyonları; kuşlar, mineraller, midyeler ve diğer kabukluların yanında etnolojik nesnelerin bir araya gelmesinden oluşturulmuştur. Boş zaman etkinlikleri kapsamında müzenin kurduğu "Klüp" ve "Museum League-Program"ı çocuk ve gençler tarafından büyük ilgi görmüştür.

Müzenin büyüyen koleksiyonları ve artan müze eğitimi etkinlikleri ile daima daha büyük mekanlara ihtiyacı olmuştur. Bu nedenle 1836 yılında şehir merkezinde 28 odalı daha büyük bir mekana taşınmıştır. Eski fabrika hangarları da dahil olmak üzere, birçok mekanda çalışmalarını yürüttükten sonra müze; Boston Limanı'nda restore edilmiş bir ticari mağazada etkinlik göstermektedir. Müzede "Exhibit Center" olarak adlandırılan doğa bilimleri ve doğa tarihi konularını içeren bölümün yanında "Resource Center" adlı araştırma merkezi ve kiralanmış koleksiyonlar ile öğretmenler için düzenlenen eğitim etkinlikleri bulunmaktadır. Gerçekleştirdiği bir çalışmada; 299999 adet küçük süt şişesi kapasitesindeki devasa süt şişesi ile canlandırma yeteneği harekete geçirilmeye çalışılmıştır. Engellilerin dünyasını anlatmaya yönelik bir çalışmada da; tekerlekli sandalye ile sürüş denemeleri yapılmıştır. Büyük ilgi gören bir çalışmada da; aslından defalarca büyütülmüş telefon, gözlük, raptiye gibi nesnelere "Gulliver Devler Ülkesinde" canlandırılmıştır. Özellikle ana babalara çocuk gözüyle yetişkinlerin dünyası anlatılmaya çalışılmıştır. Müzenin çalışmaları arasında en çok akılda kalanlar; çok katlı bir merdivene tehlikesiz ama heyecanlı bir şekilde nasıl tırmanılabilir? Tekerlekli sandalye ile nasıl yürünür? Engellilerin yaşamına bir bakış ve onların yaşamı nasıl algıladığı konusunda güzel bir deneyim sunulmuştur. Tüm dünyadan konunun uzmanları; orada geliştirilen ve uygulanan konuları görmek üzere bu müzeyi ziyaret etmektedirler (Popp, 1993;8-9).

Berkeley Çocuk Müzesi

"Lawrence Hall of Science (LHS)" adını taşıyan bu müze diğerlerinden daha büyük bir bilim ve araştırma merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1968'den bu yana etkinlik gösteren müze, okullarla ve öğretmenlerle işbirliği içinde çalışmaktadır. San Francisco'yu yüksek bir tepeden izleyen heybetli binası ve daha ilk girişte çocukları büyüleyen gerçek boyutlarda müze girişinde tabana çizilmiş balina ziyaretçileri etkilemektedir. Ziyarete gelen çocuklar önce bu dev balinanın şeklini alacak şekilde giriş kapısı önünde sıraya girerler. Bu müze kuruluşundan itibaren bilim ve teknik konularının ağırlıklı olarak işlendiği bir müze olmuştur. Büyük ilgi uyandıran bir sergisinde insan beynini konu almış, insanların algılaması ve beş duyu organlarının işleyişini tüm yönleri ile kavratmayı hedeflemiştir. Akıllarda kalan diğer sergileri arasında; "Kimya Laboratuvarı", "Kamera Obscura", "Navigasyon ve

Oryantasyon” bulunmaktadır. 2006 yılı boyunca devam eden sergileri; “Grossology” insan vücudunu incelemektedir. Organların büyük maketleri içinde gezinen çocuklar hem bu büyüklük duygusundan etkilenip hem daha ayrıntılı bir şekilde bu organları tanıma olanakı bulurlar. KAPLA Blokları ile oluşturulan birbirinden ilginç tasarımlar ve “A-maz-ing” isimli labirentler çocukların yaratıcı zekaları ile birleşip ortaya güzel ürünler çıkarmaktadır (<http://lawrencehallofscience.org.2007>).

Chicago Çocuk Müzesi

Müze 1982’de “North Pier”de açılmıştır. Eski liman binası yenilenerek; parklar, müze, mağazalar ve restoranlar için bir alan oluşturulmuştur. Şehirde yer alan gökdelen mimarisinden yola çıkarak müze; mimari konusunu ele alan sergiler düzenlemiştir. Müzedeki bir diğer ilgi gören çalışma “Live im Studio” olmuştur. Örnek çalışmalardan bir diğeri de çocuklarda korku uyandıran; örümcek, yılan, tarla faresi gibi hayvanlara karşı korkuyu ve ön yargıları yok etmeyi hedefleyen çalışmalardır.

Indianapolis Çocuk Müzesi

Bu müze Amerika’daki çocuk müzeleri içinde en geniş mekana sahip olanıdır. 6 Aralık 1925 yılında kurulan müzenin okul programlarının yanında genç ve yetişkin ziyaretçileri için 1926’da düzenlediği “Pairie Trek” isimli sergi büyük ilgi görmüştür. Sekiz haftalık dilimler halinde gerçekleştirilen etkinlikte ziyaretçiler flora ve fauna üzerine çalışma şansı buldular. 30’lu yıllar boyunca müze; adeta aile müzesi olarak anıldı. Ailelerin ücretsiz ziyaret ettiği sergiler büyük ilgi görmüştür. Müze şehrin siyah ırkın çoğunlukla yaşadığı bir semtinde yer almaktadır. Gerçekleştirdiği önemli çalışmaları arasında; “Dünya Pasaportu” çocuklara dünya kültürlerini tanıtmayı hedeflemekteydi. Bir dokunuşla çocuklar; karşılarında dünyanın farklı kültüründen bir partneri bulabiliyorlardı. Bir başka çalışmada çocuklar donanımlı bir marangozhanede çalışma ve kendi mobilyalarını üretme olanağı bulmuşlardır (<http://www.childrensmuseum.org.2007>).

Los Angeles Çocuk Müzesi

Büyük gökdelenler arasında yer alan bu müze; dünyanın en ünlü film stüdyolarının olduğu Hollywood'a çok yakındır. Bu nedenle bu müzede genç yapımcı ve spikerleri bekleyen donanımlı stüdyolar bulunmaktadır. Animasyon ve atölye çalışmalarında ünlü yapım şirketi Walt Disney'in kahramanlarının çizgi filmlerini yapmak ve ardından izlemek mümkündür.

Miami Çocuk Müzesi

Bu müze gerçekleştirdiği çalışmalar kadar ilginç mimarisi ile de dikkatleri çekmektedir. Yapının tasarımında gizli bir anlam saklıdır. Yapıyı oluşturan formlar, çocukların masallarda karşılaştığı dört element olan; toprak, hava, su, ateşi simgeler. Yatay olarak bütün yapıyı çevreleyen bina; toprağı, dalga biçimde duvarları olan yapı suyu, koni şeklinde dairesel sarmal rampası olan yapı havayı, üst tarafı alevler gibi tırtıklı olan bina da ateşi simgeler. Bu formların biraraya gelmesi ile de çocukların rahatça dolaşabilecekleri, çevreyle bütünleşebilecekleri bir mekan ortaya çıkar.

Müzenin girişinde yer alan koni üç kat yüksekliğinde ve yarı saydam panellerden ve camdan ışığı içeri alıyor. Bu camlar gökyüzü mavisi ve deniz yeşili rengine boyalı ve yer döşemesinde de mozaik motifleri bulunuyor.

Müze kentle plaj arasında ve yakınından geçen yoldan görülebiliyor. Böylece ziyaretçilerin uzaktan bile ilgisini çekmeyi başarıyor. Çocuklar daha müzeye gelmeden heyecanlanmaya başlıyorlar (Popp, 1993).

AVRUPADA ÇOCUK MÜZELERİ

Avrupa'da çocuk müzelerinin doğuşu ve gelişimi 1970'li yıllara rastlar. Bugün ise çocuk müzeleri Avrupa'da çocuk kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu müzeler; düzenledikleri sergiler, her yaş ve ilgi grubuna hazırladıkları etkinlikler ile aynı zamanda buldukları şehrin kültür yaşamını canlandıran merkezler olmuşlardır.

Baden Çocuk Müzesi (İsviçre)

Kuruluşu

Kuruluş çalışmaları 1978 de başlayan müze 1983'te inşa edilmeye başlanmış ve 1985'te açılmıştır.

Hedefleri ve Amaçları

Müzenin kuruluşu insanın üç temel gelişim basamağına dayanmaktadır. *Ben* gelişimi ile birlikte ilkel benliğin kurulması; uzlaşma ve diyalog ile *sen* gelişimi; *biz* olgusu içinde sorumluluk bilincinin gelişmesi. Müzenin temel hedefleri; tarihi canlandırmak, anlaşılır şekilde aktarmak, bizzat yaşayarak öğrenmeyi sağlamaktır. Müze çocuk kültürünü belgeleyen, araştıran ve destekleyen bir sosyokültürel merkez olarak hizmet vermeyi istemektedir. Bir başka hedefi de; gelecek kuşaklara yaşamsal değerlerin aktarımıdır. Bu amaçla müze; bir öğrenme, deneyim ve yönlendirme mekanıdır ve kuşaklararası bir ilişki merkezidir.

Gerçekleştirdiği Projeler

Müzenin geçmişten bugüne gerçekleştirdiği projeleri arasında;

1985: Bavul Müze

1985: Oyuncak, Görevleri ve Gelişimi isimli süreli sergi

1987: Çocuklar-Çizgi filmler

1988: Optik Oyuncaklar

1989: İsviçre'de Oyunlar

1990: Çocuk Reklamları

1993-1994: Çocuk ve Sokak

1995: Rusya'da Oyuncaklar ve Masallar yer almaktadır.

Ziyaretçi Sayısı ve Hedef Grupları

Müzenin yıllık 15.000-20.000 arası ziyaretçisi vardır. Ziyaretçiler; 6 yaş ve yukarısı öğrenciler, okullar ve yetişkinlerdir. Bunlar içinde her yıl ortalama 200 okul ve yetişkin grubu bulunur.

İşbirliği içinde olduğu kuruluşlar:

Müze; diğer müzeler, okullar, sosyal kuruluşlar ve yetişkin grupları ile işbirliği içindedir.

Çalışanlar:

Müze de iki tam gün, iki yarı zamanlı çalışan personel bulunmaktadır.

Finansman:

Müze, gelirinin 1/3'ünü üyelerinden ve sponsor firmalardan elde ettiği paralardan kazanmaktadır. 1/3 oranında Baden Eyaletinden ve 1/3 oranında Kanton Argau'dan destek almaktadır (<http://www.kindermuseum.ch>).

Musee En Herbe (Paris)

Kuruluşu 1975

Hedefleri ve Amaçları

Bu müze Paris'te Jardin d'Acclimatation içindedir. Özellikle kültür ve doğa bilimleri alanlarında çocuklar ve gençler için sergiler düzenlemektedir. Temel felsefesi çocukların dilini dikkate almaktır. Pedagojik kuruluş ilkesi oyun ve mizahı temel alır. Oyun ve mizah; çocukların yapabilirliğini ortaya çıkarır, merak uyandırır ve yaratıcılığı destekler. Musee Herbe'nin hedefi; yaparak öğrenme yolu ile genç ziyaretçilerini müze dünyasına yaklaştırmaktır. Gözlem, canlandırma ve belirleme ile sanat eserleri ve sergi nesnelerini keşfetmeleri sağlanmaktadır.

Gerçekleştirdiği Projeler

Musee en Herbe günümüze dek yaklaşık 60 sergi hazırlamıştır.

Ziyaretçisi Sayısı ve Hedef Grupları

Müzenin yıllık yaklaşık 100.000 ziyaretçisi bulunmaktadır. Müzenin hedef ziyaretçi kitlesi; okul grupları ve okullarından bağımsız, aileleriyle birlikte müzeyi ziyaret etmek isteyen öğrencilerdir.

İşbirliği içinde olduğu kuruluşlar

Müze; Paris Belediyesi, Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği içindedir.

Çalışanlar

Müzenin 10 çalışanı ve gönüllü yardımcıları bulunmaktadır.

Finansman

Müze Paris Belediyesi, Bakanlıklar ve çeşitli firmalar tarafından desteklenmektedir.

Zoom Müzesi (Viyana)

Kuruluşu

Müze, 1993 yılında Katılımlı Çocuk Müzesi Derneği'nin çalışmaları ile kurulmuştur. 1994 yılında "Buluşma Noktası Picasso" isimli sergi ile kapılarını açmıştır. Müze şehrin büyük bir kültür-sanat merkezi olan ve birçok büyük ve ünlü müzenin toplandığı "Museumsquartier" isimli semtte yer almaktadır.

Hedefleri ve Amaçları

Müze "çocuklar tarafından", "çocuklarla birlikte" ve "çocuklar için" ilkesi geçerlidir. Düzenlenen tüm planlara çocukların katılımı sağlanır. Çocuk müzesi çocuklara istekli öğrenme olanakları ve eskinin izlerinden yola çıkarak yeniyi keşfetmeyi sağlayan mekanlardır. Müzenin hedefi; kültürü bağımsız yaratıcı bir çevrede öğretmektir. Bunun yanında müzecilikte unutulmuş olan bir noktayı "Hazine Odası" olarak dünyayı tanıma noktasını hatırlatmak; çocukların hayal gücünü geliştirmek, güçlendirmek ve desteklemeyi hedef almaktadır. Algılamak, açıklamak ve anlamak çeşitli açılardan sorgulanır.

Gerçekleştirdiği Projeler

"Picasso Buluşma Noktası" Paris'teki çocuk müzesinden alınmış bir çalışmadır.

"Zoom Şehirde" bir başka projedir.

Ziyaretçisi ve Hedef Kitlesi

Bugüne dek müzenin sergileri 40.000'in üzerinde ziyaretçi tarafından ziyaret edilmiştir. Ziyaretçilerin % 80'i okul çocuklarıdır. Müze 4 yaşından büyük ziyaretçiler için düzenlenmiştir.

İşbirliği

Müzeler, okullar, bilimsel ve kültürel kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır.

Çalışanlar

2 tam gün ve 2 yarı zamanlı çalışanı yanında, sergi dönemlerinde görev almak üzere müzenin 25 yarı zamanlı çalışanı bulunmaktadır.

Finansman

Müze; Eğitim Bakanlığı, Viyana Belediyesi, Gençlik, Eğitim, Aile, Sanat, Çevre ile ilgili kuruluşlar tarafından finansman açısından desteklenmektedir.

Amsterdam Çocuk Müzesi (Hollanda)

Bu müze Amsterdam Halk Bilimleri Müzesi içinde Hollandalı müze pedagoglarının tanımı ile “Çocuk Kulübü” olarak düşünülmüş, bu alandaki çalışmalara örnek bir müze olarak tasarlanmıştır.

Müzenin geçmişteki etkinlikleri tasarlanırken, müzenin içinde bulunduğu ortam, çevre dikkate alınmıştır. Örneğin, kentin yabancı nüfusunun büyük çoğunluğu Faslı ailelerden oluşmaktadır. Bu nedenle müze düzenleyeceği etkinliklerde bu gruba yönelik çalışmalara yer vermiştir. Bir sergilerinde Fas’a hayali bir gezi düzenlemişlerdir.

Amsterdam Çocuk Müzesi “Çocuklara Göre” müze eğitimi uygulamalarının başladığı örnek bir müze olmuştur (Kraft, 1979: 64-65).

Amsterdam Tropen Müzesi'nin Het Çocuk Müzesi (Hollanda)

Müze, 1975 yılında “Halk Eğitim Merkezleri Olarak Müzeler” sloganı ile Trophen Müzesi'nin içinde kurulmuştur. 14 resmi ve tam gün çalışanı ile personel bakımından o dönemde diğer Avrupa örnekleri için sevindirici ve tek olma özelliği taşımaktaydı.

Kuruluşundan bu yana müze her yıl sergisini değiştirmiş ve bu konuya büyük önem vermiştir. Çok sayıda sergi materyalinin ziyaretçi ile buluşması oldukça önemlidir. Müzenin 1994-1999 yılları arasında yöneticiliğini yapan ve tiyatro ve sinema kökenli olan Sannette Naeye'nin önemle üzerinde durduğu konu müzede çocukların da roller üstlenmesi idi. “Kim Nereden Geliyor” isimli sergide Avustralyalıların atalarının nereden geldiği roller üstlenerek anlatıldı. Bu dönemi canlandırmaya yardımcı anlatılar ve danslar sergiye eşlik ettiler. 1997'de müze çalışmaları ile “Avrupa Yılın Müzesi” ödülüne layık görüldü. Böylece bu ödülü ilk kez bir çocuk müzesi almış oldu (König, 2002:79-80).

Victoria ve Albert Müzesi (Londra)

Dünyanın en iyi tasarım ve sanat müzesi olarak kabul edilen bu müzede; dünyanın çeşitli kültürlerine ait içlerinde 3000 yılı aşkın eserlerin bulunduğu koleksiyonlar yer almaktadır. Müze V&A South Kensington, V&A Theatre Museum

ve V&A Museum of Childhood adlı müzelerden oluşan bir müzeler grubudur. Bu müzeler grubu içindeki Çocukluk Tarihi Müzesi; çocukluk kültürüne ait geniş koleksiyonları ve çocuklar için düzenlediği etkinlikleri ile bu alanda Avrupa'nın önde gelen müzeleri arasında yer almaktadır.

İlk dünya sergisi 1851 yılında İngiltere'de gerçekleşir. 21 ülkenin katılımı ve 6 milyonun üzerindeki ziyaretçi sayısı ile büyük bir başarıdır. O güne dek hiçbir müze ve sergi bu denli büyük bir başarı elde edememiştir.

Müzenin çocuk kültürüne ilişkin koleksiyonları arasında; 8.000'den fazla bebeğin bulunduğu zengin bebek koleksiyonu göze çarpmaktadır.

Oyuncak koleksiyonunda; 17.yüzyıldan başlayarak popüler olan eğitici oyuncaklar, Nuh'un Gemisi gibi geleneksel oyuncaklar ile bunların yanısıra 18. ve 19.yüzyılda Avrupa'da çok yaygın olan kuklalar, çocuk tiyatroları ve 20.yüzyıl popüler kahramanlarından olan Micky Mouse, My Little Pony gibi oyuncaklar yer almaktadır.

Oyun koleksiyonunda; Kart Oyunları, Mermer, Domino gibi dışarıda oynanan oyunlar ile yap-bozlar bulunmaktadır.

Çocuklara ait eşyalar bölümünde; yemek takımları, beşikler, hijyen kapları, termoslar, mama sandalyeleri, bebek arabaları, çingirakların bulunduğu geniş bir koleksiyona sahiptir.

Bebek evleri bölümünde 1673 Nüremberg yapımı bebek evinden başlayarak, çeşitli Avrupa ülkelerinde üretilmiş çok sayıda bebek evine rastlamak mümkündür.

Müzenin ilgi çeken bir başka koleksiyonu da çocuk kostümleri koleksiyonudur. Bu, kız ve erkek çocuk kıyafetlerinin yanında "unisex" kıyafetlerin de sergilendiği bir koleksiyondur.

Müze bu haliyle daha çok bir oyuncak müzesine benzese de Victoria ve Albert Müze Grubu içerisinde yer alan bir çocuk müzesidir. "Eğlenerek Öğrenme" ilkesini benimseyen, okul grupları ve aileleriyle gelen çocuklar için cazip etkinlikler sunan bir mekandır. Atölye çalışmaları ile çocukların kendi oyun ve oyuncaklarını yarattıkları müzenin gelecek sergisi "Picasso" ve "Uzaya Yolculuk" olarak belirlenmiştir (<http://www.vam.ac.uk.2007>).

JAPONYA'DA ÇOCUK MÜZELERİ

Japonya'da 90'lı yılların sonunda adeta bir teknoloji üretme savaşı ve bu sürece bağlı olarak patent patlaması yaşanmıştır. Bu süreci yaşayan şirketlerin çalışanlarının yaşı ve eğitim durumları incelendiğinde şaşırtıcı bir gerçekle karşılaşılmıştır. Japonya'da 1980'lerin başında oluşturulmaya başlanan ve okullardaki eğitim ile bütünleşerek bir sistem içinde çalışan bilim müzelerinin, doksanlı yılların sonlarındaki bu gelişimde önemli rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Büyük buluşlara imza atan Japonların, çocukluk dönemlerinde bilime ve teknolojiye ilk heves duymaya başlamalarının nedeni bilim müzeleri olmuştur. Böylece bugün hatırı sayılır bilim merkezi bulunan Japonya'da, Avrupa ve Amerika'da özellikle son otuz yılda şehir kültür ve eğitim yaşamında önemli yer tutan çocuk müzelerinin işlevini bilim merkezleri yerine getirmektedir. Çoğu devlet ve büyük sivil toplum kuruluşlarınca finanse edilen bu merkezlerde, Japon çocukları ve her yaştan yetişkinler için müze eğitimi uygulamaları gerçekleştirilmektedir.

Kyoto Bilim Merkezi

1969'da açılan Kyoto Belediye Gençlik Bilim Merkezi, temelde üç amacı gerçekleştirmek için kurulmuştur. 1) Okul gruplarının laboratuvarlarda ve sergiler aracılığıyla okulda gördükleri dersleri pekiştirmesi, genç kuşaklara bilimin sevdirmesi. 2) Öğretmenlerin öğretim metotları, araç ve gereçleri konusunda eğitilmesi. 3) Bilimin halkla tanıtılması.

Bilim merkezi, 9.429 metrekare bina alanı olmak üzere toplam 17.408 metrekarelik alanda kurulmuştur. Laboratuvar ve sergi binası olmak üzere iki ana yapıdan oluşmaktadır. Laboratuvar binasının iki katı öğrenciler için laboratuvarlardan, bir katı öğretmenler için laboratuvarlardan, iki kat da hava tahmin odası ve gözlemevinden oluşmaktadır. Sergi binasında ise bir kat metal ve ağaç atölyelerinden, iki kat da sergi alanından oluşmaktadır. Bu yapılara ek olarak; 16 metre çapında bir planetarium, botanik bahçesi, taş bahçesi ve sera bulunmaktadır.

Bilim merkezinde 18'i idari, 26'sı eğitmen, 10'u da yarı zamanlı olmak üzere toplam 54 kişi çalışmaktadır. Bu bilim merkezinde ağırlıklı olarak ilkokul 4. ve ortaokul 3. sınıf öğrencilerine yönelik sergiler düzenlenmektedir. Bu yaşları

kapsayan ilk öğretim öğrencileri okullarından öğretmenleriyle birlikte gelerek fizik, kimya ve biyoloji alanlarında deneyler yapıp sergileri gezme olanağı bulmaktadırlar.

Öğretmenler bilim merkezinde dönüşümlü olarak görev yapmaktadır. Bilim merkezi halka açıktır ve yılda ortalama 40.000 öğrenci tarafından ziyaret edilmektedir. Öğrenciler için ücretsiz olan bu ziyaretleri yetişkinler ücret karşılığı gerçekleştirmektedirler. Yılda ortalama 40.000 dolayında ziyaretçi de merkezi ücret karşılığı ziyaret etmektedir.

Merkez laboratuvarları, çevre okullardaki pratik eksikliğin giderilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Sergileri oluşturan materyallerin büyük kısmı merkezde görev yapan öğretmenler tarafından üretilmektedir. Bu amaca hizmet eden dokuz adet tezgah bulunmaktadır. Sergilerin bir kısmı kalıcıdır, ancak ziyaretçilerin yeniden ziyaret edebilmeleri için her yıl belli sayıda yeni sergi malzemesi eklenmeye özen gösterilmektedir. Bu sergilerden bir bölümü de etkileşimli sergilerdir (<http://www.kansai.meti.go.jp.2007>).

Tokyo Bilim Müzesi (Tokyo Science Museum)

Tokyo Bilim Müzesi 1964 yılında, çocuklara bilim ve teknolojiyi tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Tokyo Bilim Müzesi, Japon Bilim Vakfı (Japan Science Foundation-JSF)'na bağlı bir kuruluştur. Müze müdürü Japon Bilim Vakfı tarafından atanmakta ve müze bütçesini Japon Bilim Vakfı karşılamaktadır. Müzenin 50'si yarı zamanlı olmak üzere 140 çalışanı bulunmaktadır.

Müze başka yerlerde bilim müzeleri ve sergileri kurmak isteyenlere danışmanlık hizmeti de vermektedir. Müzenin etkinlikleri arasında; kalıcı sergiler, özel kısa zamanlı sergiler, çocuklar için bilim kulübü (3000 üyeli), PC yazılım laboratuvarı, küratörler için staj olanakları ve gezici sergiler yer almaktadır.

Müzedeki Japon Bilim Vakfı'nın düzenlediği bilimsel içerikli bir film festivali gerçekleştirilmektedir. Çeşitli dallarda yapılan yarışmalarda kazananlara başbakan tarafından ödül verilmektedir. Müzenin bu ödüllü filmlerden oluşan bir de film arşivi bulunmaktadır.

Müzenin bir katı tamamen etkileşimli sergiler için ayrılmıştır. Bu katta çocukların değişimleri gözleyebileceği, mekanik, optik, illüzyonlar, uzay, motorlu taşıtlar gibi temalara göre ayrılmış sergiler bulunmaktadır. Bu bölümlerde gruplarla

birlikte eğitimci aracılığıyla atölye çalışmaları yapılmaktadır. Ziyaretçilerin; sabit sergilerin bulunduğu katlara oranla, etkileşimli sergilerin bulunduğu katlarda daha fazla zaman geçirdiği gözlenmiştir (<http://www.jsf.or.jp.2007>).

Tokyo Ulusal Bilim Müzesi (Tokyo National Science Museum)

1870 yılında eğitim amaçlı olarak kurulan müze 1910 yılında sosyal konuların işlendiği bir müzeye dönüştürülmüştür. Müzede temel olarak doğa tarihi ve bilim ile etnoloji tarihi olarak iki tema işlenmektedir. Müze; 32.811 metrekare bina ve 13.223 metrekare açık alandan oluşmaktadır. Müzede sahip olunan 3,5 milyon eserden 10 bin adedi sergilenmektedir.

Tokyo Ulusal Bilim Müzesi, 2000 yılından bu yana özerk olarak çalışmaktadır. Hazırlanan beşer yıllık planlar için bütçe devletten sağlanmaktadır.

Müze müdürü; Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (MEXT) tarafından belirlenmektedir. 140 tam zamanlı ve 110 geçici elemanın çalıştığı müzede araştırmacılar konferansları da düzenleyip sergi planı yapmaktadırlar. Ayrıca bu müze araştırmacıları yurtdışında (doğu ve güney Asya'da) doğa konulu araştırmalar yapmaktadırlar. Müzede birçok gönüllü çalışmaktadır. Bu kişiler 2-3 aylık bir eğitimden sonra çocuklarla ilgilenmek ve sergi salonlarında sorulan sorulara cevap vermek için çalışmaktadırlar.

Sergiler; 1999 yılında hizmete giren yeni binanın altı katına yayılmıştır. Bu sergilerin çoğunluğunu; doğa tarihi ile ilgili sergiler, temel bilimler ve teknoloji sergileri ve etkileşimli sergilerden oluşmaktadır. Alt kat süreli sergiler için ayrılmıştır. Bu sergiler belli aralıklarla değiştirilerek ziyaretçilerin yeniden gelmeleri sağlanmaktadır.

Müze araştırmacıları tarafından önceden ilan verilerek çeşitli konularda eğitim programları düzenlenmektedir. Bu eğitimler çoğunlukla haftasonları gerçekleştirilmektedir. Okul grupları ile gelen öğrenciler için, grup öğretmenleri isterlerse önceden gezi programı hazırlanmaktadır. Ayrıca düzenlenen belli programlar çerçevesinde bilim iletişimcileri yetiştirilmektedir (<http://www.kahaku.go.jp.2007>).

Miraikan Bilim Merkezi

Miraikan, 2001 yılında kurulmuş bir bilim merkezidir. 1996 yılında çıkan kanunla kurulan Japon Bilim ve Teknoloji Temsilciliği (Japan Science and Technology Agency -JST)'ne bağlı bir merkezdir. Bütçesini Japon Bilim ve Teknoloji Temsilciliği'nden alır ve yöneticileri bu kurum tarafından belirlenmektedir. İşletmesini ise özel bir vakıf olan Bilim ve Teknoloji Vakfı üstlenmiştir. Merkez; 8.881 metrekaresi bina olmak üzere toplam 40.589 metrekareye kurulmuştur. Merkezin ayda yaklaşık 50.000 – 60.000 arası ziyaretçisi vardır. Ağustos ayı yılın en yoğun ayı olarak belirtilmiştir.

Bu merkez en üst düzeyde teknolojiyi ziyaretçilere tanıtmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle ziyaretçilerin yaş ortalaması yüksektir. Ziyaretçilerin; %47si yetişkin, %17si genç, %26sı ise onüç yaş altı çocuk olarak belirtilmiştir. Daima en son teknolojiyi sergilemek hedef alındığından sergi güncellemeleri önem taşımaktadır.

Merkezde sergilenen ana konular; Japonya'nın öncelikli olarak belirlediği bilimsel alanlar doğrultusundadır. Bunlar temel olarak ;

- yerküre ve çevre ile ilgili çalışmalar (biyolojik olarak çözünen plastikler, çevreyle uyumlu evler, yeni enerji sistemleri, denizaltı sondaj çalışmalarının açığa çıkardığı yerküre sistemi, ay ve gezegen yolculukları, nötrino gözlemleri)
- doğa bilimleri (beyin – makine etkileşimi, beynin bileşik kontrol fonksiyonları, DNA)
- bilişim teknolojisi (çokdilli bilgisayarlar, bilgisayar etkileşimleri, interaktif hareket platformu)

gibi gelecek için tasarlanan yeniliklerdir (ASIMO – insansı robot, LSI, mikromakinalar, havada manyetik duruş).

Yapının üç katına yayılmış olan sergilerde; Japonya'nın ürettiği son teknoloji ürünleri tanıtılmaktadır. Bu ürünleri tanıtmak amacıyla çocuklarla atölye ve eğitim çalışmaları yapılmaktadır. Robotik, DNA gibi konular için özel laboratuvarlar kurulmuş, öğrencilerin uygulamalı olarak bu konularla tanışması sağlanmıştır. Ayrıca merkezde bir planetarium, projeksiyon odaları ve konferans salonları bulunmaktadır (<http://www.miraikan.jst.go.2007>).

BÖLÜM III

Bu bölümde Almanya’da çocuk müzelerinin ve müze eğitimi çalışmalarının doğuşu, gelişimi ve bugünü ele alınacaktır.

ALMANYA’DA ÇOCUK MÜZELERİNİN DOĞUŞU VE BUGÜNÜ

Avrupa ve Almanya’da çocuk müzelerinin doğuşu 70’li yılların başlarındadır. Bu müzelerin kuruluşundaki amaç; çocuk ve gençlerin erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat ile ilişkilerini oluşturmak ve bu alanları kendi kimliklerinin bir parçası olarak sahiplenmelerini sağlamaktır. Avrupa ve Almanya’nın ilk çocuk müzesi; birçok kaynağa göre; hem Berlin Halkbilimi Müzesi’ne bağlı Gençlik Müzesi (1970), hem de Frankfurt Tarih Müzesi’ne bağlı Çocuk Müzesi’dir (1972). Berlin Halkbilim Müzesi’ne bağlı Gençlik Müzesi tarih olarak ilk olmasına rağmen, Frankfurt Tarih Müzesinin Çocuk Müzesi, Avrupa’nın ve Almanya’nın “Çocuk Müzesi” adıyla kurulan ilk çocuk müzesidir.

Berlin Halkbilim Müzesi’ne bağlı Gençlik Müzesi (Junior-Museum); 1970 yılında Dr. Brigitte Menzel tarafından kurulmuştur. Dr. Menzel uzun yıllar Halkbilimi Müzesinde çocuk ve gençlere yönelik olarak yaptığı çalışmalarının ve Amerika Birleşik Devletleri’ne yaptığı bilimsel ziyaretin sonucunda, deneyimlerini biraraya getirerek çocuklar ve gençler için bu birimi oluşturmuştur. Bu birimin hedefi; çocuk ve gençlerde etnoloji bilimine ilgi uyandırmak ve farklı olana karşı önyargıyı ortadan kaldırmaktır. Müze kuruluşundan itibaren sergiler ve atölye çalışmaları gerçekleştirdi. 1972 sonbaharından itibaren bu sergi ve kurs çalışmalarını Berlin’deki diğer müzelerde de gerçekleştirdi.

Bu müzeyi izleyen Frankfurt Tarih Müzesi’ne bağlı Çocuk Müzesi ise tarihçesi, geçmişteki ve bugünkü etkinlikleri ile ileriki bir bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1975 yılında Karlsruhe Devlet Sanat Galerisinin Çocuk Müzesi kuruldu. Müzenin ilk sergisi olan “Büyükanne Balık İken” ile 19.yüzyılda Karlsruhe’li çocukların yaşam koşulları işlendi. Resimler, fotoğraflar, giysiler, oyuncaklar, takılar ile o dönem çocuklarının yaşamı canlandırıldı. Karlsruhe Çocuk Müzesinin ağırlıklı çalışma alanı sanattır. Hedefi ise; çocukları ve gençleri sanat ile hesaplaşmaya çağırmaktır. Bugüne dek çocuklar için sergiler, hazırlanması ve sürdürülmesine

çocukların da katıldığı sergiler hazırlamıştır. Bunların yanında; kurslar, atölye çalışmaları düzenler ve Karlsruhe’li ilkokul çocuklarının sanat derslerini müzede gerçekleştirir. Böylece okul ile müzenin birbirlerine yakınlaşmasını sağlamaktadır.

70’li yıllarda Almanya’da kurulan bu ilk çocuk müzeleri; bir başka müzenin içerisinde kuruldu. Ancak bu müzelerin; mekansal, ekonomik ve personel açısından belli sıkıntıları vardı. 80’li yılların ortasında yeni bir eğilim doğdu. “Gezici Çocuk Müzeleri” ortaya çıktı. Bunlar; çocuk müzelerinin hareketli formları idiler. Hareketlilik önemli bir avantaj sağladı. Otobüslerle şehrin uzak semtlerine gidildi ve müzelere ulaşma şansı olmayan çocuklara ulaşıldı. Toplumun bu kültürel etkinliklere katılımını sağlamak ve bu yeni kültürel oluşumu desteklemek ana hedefti. Bu müze türleri Avrupa’nın birçok ülkesinde ve Almanya’da görülür. Örneğin; Freiburg, Unna, Münih bunlar arasındadır.

Münih Çocuk Müzesi; 3 Nisan 1990’da çalışmalarına başlamıştır. Bu gezici müze; şehrin uzak mahallelerine, okullara ve diğer kültür kuruluşlarına ulaştı. 1995 yılında müze için Sternberger Tren Garı yanında bir yer bulunmuş ve günümüze değin burada değişen aralıklarla sergiler, konferanslar düzenlenmiştir.

Nürnberg Bavul Müzesi ise; 1983 yılında kurulan Bavul Müzesi Derneği’nin çatısı altında aynı yıl çalışmalarına başlamıştır. Bu “Gezici Müze” okulları dolaşıyor ve okul programlarına uygun konuları seçiyordu. Etkinliğin gerçekleşeceği günden yaklaşık bir hafta önce sınıfa işlenecek temaya uygun materyaller getirilip; öğrencilerin konuya ilgileri uyandırılıyordu. Gezici Müze, okulların dışında; kütüphaneler, okul öncesi eğitim kurumları, boş zaman etkinlikleri gerçekleştiren diğer kuruluşları da dolaşyordu.

80’li yılların sonu, 90’lı yılların başında yeni bir akım doğdu ve kişisel girişimler ortaya çıktı. Kaleidoskop “Çocuklar İçin Atölye Müze” Frankfurt’ta kuruldu. Hedefi; çocuklar için anlamlı konular belirlemek, bunları tüm duyular ve olası tüm metotlar ile öğrenilebilir kılmaktı. Bu Atölye Müze başka müzeler ve kuruluşlar için de sergiler düzenledi. Örneğin; “Komünikasyon” konulu sergisi üç ay süre ile Frankfurt Posta ve İletişim Müzesi’nde kaldıktan sonra Berlin Posta Müzesi ve Hamburg’da da gerçekleşti.

Berlin’de sanat tarihçisi Yvonne Leonard ve mimar Helga Schmidt-Thompsen 1994 yılında “Neues Universum” adlı çocuk müzesini kurdular.

Hedefleri; dünya ve yaşam deneyimlerinin, şirin gösterilmeye çalışılan küçük modellerini değil, sergiler, koleksiyonlar, araştırmalar, animasyonlar, sahnelemeler ile gerçek yaşamın olduğu bir mekanı oluşturmaktır. Gerçekleştirdiği; “Uçan Bavul-Ghana’ya Yolculuk” gibi diğer sergileri de başka müzelerde yer aldı. Ancak bu özel girişimler ağırlıklı olarak ekonomik nedenlerden dolayı tüm yıl etkinlik gösterememektedir.

1991 yılında kurulan “Fulda Çocuk Akademisi” Almanya’nın tüm yıl açık olan tek özel çocuk müzesidir. Bu müzenin hedefi; çocukları küçük yaşlardan itibaren, kültür, sanat, bilim ve teknik ile yakınlaştırmaktır. Organizasyon olarak kurum; müze ve akademi şeklinde iki bölüme ayrılmıştır. Müze bölümünde; ağırlıklı olarak doğa bilimleri ele alınmakta ve değişen temalarla yılda iki sergi düzenlenmektedir. Akademi bölümünde atölye çalışmaları yapılmaktadır. Fulda Çocuk Akademisi; sadece çocuklar için bir kültür yeri olmayı değil, çocuklara kültürü gerçekleştirecekleri bir mekan olmayı hedeflemektedir.

2005 yılına gelindiğinde ise; Almanya’da etkinlik gösteren her türden 50 çocuk müzesi olduğunu görürüz. Bunlara ek olarak kurulmaları planlanan; Halle-Saale, Hamburg, Dortmund, Hannover çocuk müzeleri ile önümüzdeki iki yıl içinde bu sayı 54’ü bulacaktır.

Almanya’da çocuk müzeleri organizasyon ve çalışma şekillerine göre 3 gruba ayrılırlar:

1- Bağımsız Çocuk Müzeleri:

Bu müzeler kendine ait bir binası olan ve diğer kurumlardan bağımsız çalışan müzelerdir. Bunlar arasında;

- Prenzlauer Berg Çocuklar İçin Katıl-Yap Müzesi
- Duisburg Atlantis Müzesi
- Fulda Çocuk Akademisi
- Halle Krokoseum
- Hamburg KL!CK Çocuk Müzesi
- Oalde KLIP KLAPP Çocuk Müzesi
- Münih Çocuk ve Gençlik Müzesi
- Nürnberg Kachelbau Çocuk ve Gençlik Müzesi

bulunmaktadır. Bu müzelerin birçoğunun, örnek ülke Amerika'da olduğu gibi kendilerine ait koleksiyonları vardır.

2- Bir Başka Müze İçerisinde Etkinlik Gösteren Çocuk Müzeleri:

Bu müzeler bağlı oldukları müzelerin türüne göre şu şekilde gruplanırlar:

- Batı Berlin Junior-Museum gibi **Etnoğrafya Müzeleri** içerisinde yer alan çocuk müzeleri.
- Frankfurt Tarih Müzesinin Çocuk Müzesi, Speyer Gençlik Müzesi, Leipzig Lipsikus Çocuk ve Gençlik Müzesi gibi **Tarih ve Şehir Tarihi Müzeleri** içerisinde yer alan Çocuk Müzeleri.
- Doğu Berlin Bode Müzesi Çocuk Galerisi, Karlsruhe Sanat Galerisi Çocuk Müzesi, Duisburg Wilhelm Lehmbruck Müzesinin Çocuk Müzesi gibi **Sanat Müzeleri** içerisinde yer alan çocuk müzeleri.
- Münih Alman Müzesinin “Çokçocuklu Müzesi”, Nürnberg Öğrenme-Eğlenme Laboratuvarı yada açılması planlanmış olan Mannheim Ulusal Teknik ve Çalışma Müzesinin Çocuk Müzesi gibi **Teknik Tarihi Müzeleri** içerisinde yer alan çocuk müzeleri.
- Stendal Winckelmann Müzesi, Solingen Tını Müzesi, Dresden Alman Hijyen Müzesinin Çocuk Müzesi gibi, **Özel Müzeler** içerisinde yer alan çocuk müzeleri.

3- Gezici Çocuk Müzeleri:

Bu müzeler belli zaman dilimlerinde planladıkları etkinliklerle fabrika hangarları, okullar, çocuk parkları gibi çeşitli mekanlarda çocuklarla buluşurlar. Bunun yanında gezici müzeler Çocuk Tiyatrosu, Çocuk Kültürü Merkezi gibi çocuklarla ilgili tüm kuruluşlara misafir olabilirler. Bunlar arasında:

- Berlin Neues Universum
- Braunschweig Prokik Gezici Çocuk Müzesi
- Halle Yaratıcı Çocuk Atölyesi - Çocuk Müzesi
- Miessen Gezici Müzesi
- Stuttgart Exploratorium Çocuk ve Gençlik Müzesi
- Weimar Löwenstarke Stöberkiste

- Wolfenbüttel AHA-ERLEBNIS bulunmaktadır.

ALMANYA'DA MÜZE EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ BAŞLANGICI, GELİŞİMİ ve BUGÜNÜ

“Müze Eğitimi”nin anlamı; müzede öğrenmek ve deneyim kazanmaktır. Müze eğitimi; müze nesnelere, onların içerdiği anlamlar ile ziyaretçiler arasında aracı olmayı amaçlar. Zacharias (1981) müze eğitimini şöyle açıklar;

“Müzeye doğru eğitim, müzede eğitim, müze aracılığı ile ve müzeden eğitim,,

Müze eğitimi; bu eğitim talebinin karşılanması için yollar bulmalıdır. Bu Almanca'da “Müze Didaktiği” olarak yer alan müze öğretimi ile olur. Bu didaktik; müze eğitiminin bir parçasını tanımlar ve eğitim amaçlarının ve bunun içinden çıkan eğitim içeriklerinin bilimidir. Müze didaktiği bu işlevi müze içinde devralır ve kurumun olanaklarıyla uygular. Müzenin ziyaretçileri ile bağlantı kurduğu iki ana form vardır. Biri, resimler ve yazılar ile önceliği estetiğe, mimariye ve aktarma teorilerine veren sergileme-sunum didaktiği, diğeri ise konuşmalar, kurslar ve atölye çalışmaları içeren müze eğitiminin kişisel aktarımıdır. Sunum didaktiğinin müze eğitimi konularına değinmesine karşılık, kişisel aktarım pedagojik bir davranış biçimidir. Örneğin, okul gibi eğitim kurumlarında olduğu gibi. Müze eğitimcileri; kişisel aktarımlarında özellikle sahiplenme, anlama olanakları ve nesne ile bakan kişi arasında uygun ortamı sağlar ve bunu çalıştırır. Bu aktarma yolları didaktik bir üçgen ile anlatılmıştır (Schreiber, 1998:20). (Ek:2:2)

Berlin Müze Bilimi Enstitüsü verilerine göre 1996 yılında Almanya'da 5.040 müze bulunmaktadır. Bu rakam ile Almanya, Avrupa geneline bakıldığında en çok müzeye sahip ülkedir. Bunlar arasında; tarih, arkeoloji, modern sanatlar, tabiat tarihi gibi alışılmış müze türlerinin yanı sıra, Zeplin Müzesi, Çikolata Müzesi, Telekomünikasyon Müzesi, Dünya Kültürleri Müzesi, Eczacılık Müzesi, Demiryolu Müzesi gibi farklı türde müzeler bulunmaktadır. Bunların yanında, buldukları kentin ünlü bir kişisi, kahramanı yada nesnesini konu alan müzeler de görülebilir.

Örneğin; Frankfurt'ta Frankfurt'un oğlu olarak adlandırılan Goethe'nin yaşadığı "Goethe Evi Müzesi", Frankfurt'un ünlü "Elma Şarabı Müzesi" ya da Frankfurt'lu masal kahramanı "Struwel Peter Müzesi" belirtilebilir.

Müze eğitiminin bilinen tarihi; yaklaşık ikiyüz yıl öncesi "Napolyon Çağı" olarak adlandırılan döneme rastlar. Almanya'da 20.yüzyıl için belirleyici adımı; Hamburg'lu müze yöneticisi Alfred Lichtwark atar. Lichtwark; bir ilk olarak müzelerin yeni ve tutarlı eğitim girişimleri olmasını talep etmiştir. Eğitim girişimleri; müzelerin "Halk Eğitimi" kurumları olarak tasarımında ve "Halk Eğitim Hareketi"ni ortaya çıkarmalarında merkez noktadır. 1871 yılından Birinci Dünya Savaşı'nın bitimine dek birçok Alman müzesinin kuruluşunu tamamlayan ve çalışmalarını yürüten, bilgi ve deneyim bakımından çok zengin bir kişi olarak Andreas Kuntz; bu süreci önemle işaret etmiştir.

1920'li yıllarda Alman Müzeleri Müdürü olan Georg Kerschensteiner görevinin başlangıcından itibaren eğitimsel amaçların peşine düşmüştür. Münihli bu müzeci 1920'li yıllar için yol gösterici bir rehber olmuştur. Kerschensteiner'e göre (1925:46);

"Bir müzenin organizasyonu, anlama ve eğitme isteği, bir öğretmenin planından farklı değildir. Burada tasarım okuldaki gibi sözlerin gölgesinde değil, bunun yerine nesnelere kendisi ile çalışarak oluşur."

Kerschensteiner; müze eğitimi ile o dönemde egemen olan okul yöntemleri arasındaki temel farkları vurgulayan ilk müzecedir.

Okul ile müze arasındaki kurumsallaşmış ortak çalışma Almanya'da ilk olarak Berlin'de 1939 yılında Berlin Devlet Müzeleri Genel Müdürü Prof. Dr. Otto Kümmel'in önerisi ile başlamıştır. Berlin Alman Halk Bilimi Müzesi içinde "Okul ve Müze" adı altında bir birim oluşturulmuştur. 1939 yılından 1944 yılına kadar bu birimin yöneticiliğini Adolf Reicwein yapmıştır. Bu birimin çıkış noktası; 1935 yılından bu yana Berlin'deki Alman Halk Bilimi Müzesi ile Berlinli Halkokullarının yaptıkları ortak çalışmaların deneyimlerinden oluşmaktaydı. Hedef; bu işbirliğini model olarak daha da geliştirmek ve bunun yanında ilkesel olarak "okul çevresi" ile çalışmaktı. Reicwein; tüm müze nesnelere içinden sadece bazılarını titizlikle seçti. Bunlar; kesin, açık şekilde sınırlanmış, kolay anlaşılabilen konu grupları idi ve bunlarla bir ders planına uygun vitrin koleksiyonları hazırladı. Reicwein; görevde

bulunduğu süre içinde dört sergi düzenledi. Bunlardan ilki “Kil ve Tencere” isimli sergi idi. Burada sadece hangi nesnelerin kilden üretilebileceği değil; aynı önemle ustaların yaşam koşulları, üretim süreçleri, kullanılan teknikler gibi konular işlendi ve nesnelerin, metinlerin ve resimlerin yardımı ile konu somutlaştırıldı. Bu sergilerde Reicwein’in en önemli isteği; sergi konularını genç ziyaretçilerin yaşamına yakın konulardan oluşturabilmektir. Her biçimdeki sergi tekniği çocukların anlayabileceği şekilde olmalıydı ki; bu ziyaretçi grubunun ilgisini uyandırabilirdi ve onlarla buluşabilirdi. Reicwein’in çalışma dönemindeki diğer sergiler; “Dokuma Atölyesi”, “Ahşap İşleme” ve “Metal İşleme” idi. Bu konularda da yukarıda belirtilen sergi tekniği ve temeller geliştirildi ve gerçekleştirildi. Bu sergilerin her birinde rehberlik hizmetleri ve bu etkinlikleri tamamlayacak şekilde dia-film gösterileri ve yayınlar vardı. Reicwein’in sergileri son altmış yılda sayısız değişiklik olmasına karşın, günümüze dek müze eğitimi alanında “Müze Eğitimsel Model Sergileri” olarak geçerliliğini korumuştur. Reicwein; müze eğitimi ilk kez bir meslek dalı olarak tanımlayan kişidir (Kindler, 2001).

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından tüm dünyada müze çalışmalarında yeni görevlerin ele alındığı görülür. Dünya çapında iki bakış açısı önem kazanır. Bunlardan ilki; müzelerin eğitim talepleri, ikincisi; hedef grupları olarak çocukların ele alınmasıdır. Ancak tüm dünya müzelerinin tersine Almanya’da savaş sonrası yıllar; müze yapılarının yeniden inşa edildiği, koleksiyonların ve organizasyonların yeniden biraraya getirildiği, hasarların telafi edildiği yıllar olmuştur (König, 2002).

1960’lı yıllar müze eğitimi için Almanya’da yeni bir başlangıç dönemidir. Bu yeni başlangıç dönemi 1970’li yılların ortalarına dek sürer. Yine başlangıcı Berlin yapar. 1961 yılında Berlin Müzeleri Dış İşlemler Dairesi hayata geçirilir. Ardından Köln gibi diğer büyük şehirler bunu izler. 1963 yılında Kültür Bakanlığı bir konferansta; müzelerin diğer görevleri (biriktirme, toplama, koruma) kadar, eğitim görevlerinin de önemli olduğunu vurgular ve okullarla daha yakın ilişkide olmaları çağrısı yapılır.

1971 yılında Alman Araştırma Topluluğu; “Müzelerin Sıkıntıları” başlıklı acil yardım çağrısını yapar. “Kamuoyu Araştırmaları ve Müzeler” çalışması ile ilk kez Alman kamuoyunda ziyaretçi araştırmaları ele alınır.

1970-71 yıllarında Alman Müzeler Birliği; birçok komisyon ile “Yetişkin Eğitimi”, “Okul ve Müze” gibi görev alanlarında ilk kez müze eğitimcilerinin etkinlik özelliklerini ve eğitim gerekliliklerini vurgular.

1969 yılında Nürnberg’de German Ulusal Müzesi çatısı altında Nürnberg Sanat Pedagojisi Merkezi (KPZ) kurulur. Kuruluşundan birkaç yıl sonra merkez, “Herkes İçin Kültür” parolasını bulmuş ve bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmüştür.

1971 yılında benzeri bir organizasyon olan; “Münih Müze Eğitimi Merkezi” (MPZ) kurulur. Kuruluşunun ilk 15 yılında bu merkez; okul ile müze arasındaki işbirliği ve çalışma sistematiği ile Almanya çapında isim yapar. MPZ öğrenci ve öğretmenler için uzun çalışmalar sonucu Almanya çapında ün kazanan ve örnek alınan yayınlar hazırlar.

1975 yılında Alman Müzeler Birliği bir kongre ile ilk kez ve kapsamlı olarak “Müze Eğitimi” kavramını ele alır; müze eğitimi tanımlanır ve kurumları belirlenir. O güne dek ele alınmamış olan MAINZER MODELİ de ele alınmıştır. Bu model kendini, tüm okul tipleri için tüm müze türlerini öğrenme mekanı olarak kazanmaya adanmıştır.

1980’li yılların ikinci yarısı Almanya’da Eyaletler Müze Eğitimi derneklerinin kuruluşuna denk gelir. Bu derneklerin genel amacı; müze eğitimcilerinin mesleki sorunlarına dikkat çekmektir.

Geçtiğimiz on yıl içinde müze eğitimi, Almanya’ya mesleki ve yöntemsel bakımdan bazı yenilikler getirmiştir. Örneğin; elektronik ve interaktif (etkileşimli) araçların sergilere girmesi gibi. Müzelerdeki bu perspektif değişimi; 1997 yılında Nürnberg’de yapılan kongrede ele alınmıştır. Burada Frankfurt Tarih Müzesi’nden Jürgen Stehen (1998) “Dünyanın Sanallaşması ve Gerçekliğin Yok Olması” isimli sunumu ile günümüze dek süre gelen tartışmaları başlatmıştır. Bilgi ve eğitimin eğlenceli hale getirilmesi tartışılmazdır. Günümüzün internet ve bilgi çağında kitle iletişim araçları insanın nereye baksa görebileceği araçlardır. Eğer bunlar; eğitim programlarında zekice kullanılırlarsa ve o etkinliği sunmanın bir başka seçeneği yok ise tabii ki kullanılmalıdırlar. Müzelerle duyulan ikinci talep ise; 1990’lı yılların etkinlik kültürünün müzelerle girmesidir. Müzelerin bugünkü etkinlikleri; bugüne değin gerçekleştirdiklerinden çok daha fazla ve etkilidir (Kindler, 2001).

Almanya’da müze eğitiminin bugününe baktığımızda; müzelerin eğitim görevlerini tanımlayıp, bunu ciddi şekilde ele aldıklarını görürüz. Müze eğitimi çalışmaları bazen tam olarak başarılamamış olsa da hemen tüm müzelerde olması gereken yeri almıştır. Bilim, sanat ve kültür tarihine olan ilgiyi sağlamak için müze eğitimi çalışmaları elbette önemli bir yer almalıydı. Çocukların kazanılmış bilgiler ve onların sanatla pratikteki ilişkilerine dair izlenimleri, kendi yapabilme olanakları, belirleme ve derinleşme olanakları olmalıydı. Yaratıcılığı ortaya çıkarma olanağı ve öğrencilerin işlerine eşlik etmek müze eğitiminin ikinci önemli ağırlık noktasıdır. Çocuklar sanat ve bilimle nasıl yakınlaştırılabilirlerdi? Bunun için bilinen birçok yöntem vardı. Ancak bunlardan daha da önemlisi; her kentin, her müzenin kendine özgü koşulları olması idi. Hedef grupları homojendi. Okul öncesi eğitim ve temel eğitim kurumları ile liseler ve meslek liseleri başlıca hedef grupları idi. Çoğu zaman, özel gruplar için özel projeler adı altında; aileler, özürülüler, göçmenler gibi daha pek çok farklı örneğin yer aldığı geniş bir yelpazeyi kapsayan çalışmalar vardı. Son yıllarda Almanya için çok sayıda müze eğitimi konsepti geliştirildi. Bunun yanında, sanatçılar ve sanat eğitimcileri de girişimlerde bulundular. Somut mesajları ile hedef kitle olan çocuk ve gençlere doğru adım atıldılar ve çeşitli projelerde onlarla birlikte çalışıldılar. Bu çalışmalardaki ana hedef; cesaretlendirme ve uzun vadeli pozitif yankı uyandırma idi. Bu hedef Margarete Schweizer (2004) tarafından şöyle özetleniyordu:

“Eğer çocuklar sınıflarıyla yaptıkları gezinin ardından, ertesi hafta sonu aileleriyle birlikte kendi deneyimlerini iletme için müzede görülürlerse; o zaman söndürülmemesi gereken bir kıvılcım sıçramış demektir.”

Almanya’da karşılaşılan çok sayıda kaynağa ve farklı uygulamaya bakarak; bu ülkede müze eğitimi çalışmalarının toplumun büyük bir kesimi tarafından benimsendiği ve talep edildiği söylenebilir. Almanya’daki müze eğitimi çalışmalarından ilginç olan üç örneği burada aktarmakta yarar vardır.

Bu örneklerden ilki; Wilhelm Lehmberg Vakfı Duisburg Çocuk Müzesi’nin uygulamalarıdır. Bu müze; 1881 yılında Duisburg’da doğmuş ve yaşamış ünlü heykeltıraşın eserlerinden oluşmaktadır. Müze, sergileri ile on beş yıldan bu yana ünlü heykeltıraşın eserlerini çocuklara ve gençlere anlatır, açıklar ve onlarla tartışır. Ayrıca kendi bünyesi içerisindeki Çocuk Müzesi ile uluslararası heykelin merkezi olarak Duisburg’lu çocuklara ve gençlere sergiler hazırlar. Bu müzenin 2000 yılında

gerçekleştirdiği sergidir. “Çocuklar İçin Wilhelm Lembruck” isimli bu sergi büyük yankı uyandırmıştır. Müze pedagogları sanatçının eserlerini; “çocuklara uygun değil” (naiv, renkli, mutlu değil) olarak nitelendirse de çocukların bu eserlerden beklenenden çok daha fazla ve derin etkilendikleri gözlemlenmiştir. Bu konu dikkatleri çekmiş, “sanatçı eserlerini nasıl yaptı, onun eserlerinde farklı olan ne, nasıl böyle bir etki bıraktı” konuları üzerinde durulmuştur. Çocuklar öncelikle sanatçının eserlerinin duruşunu canlandırıp hissetmeye çalışmışlardır. Daha sonra onlardan heykellerin kopyalarını yapmaları istenmiştir. İşte bu süreçte, çocuklar heykellerin kopyalarını yaparken eserlere bakışları değişmiş ve en sonunda kendi eserleri ortaya çıkmıştır. Elbette müzeye ilk geldiklerinde çocuklara verilen broşür ve bilgilerle sanatçı ve eserlerin yorumu hakkında genel bilgiler aktarılmıştır. Çocuklara; her bir heykelin çok yönü olduğu ve her birinin görülmeye değer ve kendine ait bir öyküsü olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Burada gerçekleştirilen üç aşama bu serginin konseptini oluşturur: *‘Bakmak, Yapmak, Öğrenmek’*. Bu konsept zenginleştirilerek sürdürülmektedir. Sanatçılar müze ortamında çocuklarla buluşmakta ve birlikte çalışmaktadırlar. Yine aynı müzenin 2002 yılında gerçekleştirdiği “Plastik plastik olacak” isimli sergide heykeltıraş Ruth Gilbergers; atölyesi ve materyalleri ile müze içinde haftada bir gün çocuklarla buluşuyor. Bu, çocuklar ve heykeltıraş için ilginç bir deneyim olmuştur. Özellikle sanatçının bunu nasıl algıladığı sorulduğunda (Welck, 2004:174):

“Burada halkla bir diyalog söz konusu. Bunun benim heykellerime olan etkisini denemek için ilginç bir fırsat” yanıtı alınmıştır.

Bir diğer örnek; Mathematikum Giessen’dir. Bu müze dünyanın ilk “Katıl-Yap Matematik Müzesi”dir. Burada her yaştan ve eğitim düzeyinden ziyaretçi matematik gizemini kendisi yaşayabilir. Zar oyunları yada misket oynayıp, kendisini bir balon köpüğünün içine yerleştirebilir. Devasa bir yapbozu arkadaşları ile birlikte çözebilir, kendisini sonsuz bir oyun içinde bulabilir. Oyun şeklindeki bu giriş ile matematiğe duyulan korkunun büyük ölçüde yıkılması hedefleniyor. Kasım 2002’den beri Mathematikum “Matematiği Kavramak” isimli bir sergi gerçekleştirdi. İlk yıl 120.000’den fazla ziyaretçi ile sergi büyük yankı uyandırdı.

Sergi 100'den fazla parçadan oluşmakta idi. Bunun yanında öğrenciler araştırma prototipleri oluşturdular. Sergilenen parçaların tasarımı, mekanın düzenlenmesi, ziyaretçilerin dikkatini dağıtmayan, onları yanıltmayan ve fenomeni gerçekleştirmelerine izin veren biçimde idi. Mathematikum şu düşünceye dayanıyordu: Bilimsel fenomenler tek başlarına öyle güçlü ve sürükleyicidirler ki bir başka kanıtı ihtiyaçları yoktur. Burada ziyaretçiler serginin merkezindedirler. Herhangi bir bilgiyi kavratmak söz konusu değildir. Bunun yerine ziyaretçilerin kendilerinin herhangi bir deneyimi yaşaması için olanak sağlanmaktadır. Sergilerde danışmanlık edecek kişiler her an hazır bulunuyorlardı. Bunun yanında rehberlik hizmetleri de veriliyordu.

Frankfurt Dünya Kültürleri Müzesi'nde; IKAT (Kültürlerarası Atölye) isimli atölye ile müze eğitimi birimi oluşturulmuştur. IKAT çocukları, gençleri ve ailelerini, yabancı kültürleri tanımaya ve etnoloji biliminin sanatla birleştirildiği etkinlikleri gerçekleştirmeye çağırıyor. Bunun için IKAT; çeşitli sergiler, video ve müzik gösterileri, musik etnolojisi, müze bahçesinde oyunlar, masal saatleri ve kurslar düzenliyor. Bu kurslar arasında; seramik, enstrüman yapımı, deri çalışmaları, yemek kursları, kağıt ve takı tasarımı, basım teknikleri kursları yer almaktadır. Bunun yanında IKAT Hessen Eyaletindeki okulların ders programlarına paralel olarak ilköğretim öğrencilerine yönelik öneriler sunuyor. Bu kurslar; okulda işlenmiş olan bir konunun daha derinleştirilmiş ve görsel materyallerle zenginleştirilmiş bir sunumu şeklinde gerçekleşiyor. IKAT ziyaretçilerine daha çok; toplum bilimi, tarih, din, etik, sanat, Almanca ya da yabancı diller gibi konularda çalışmayı öneriyor.

Bunların yanında; Almanya genelinde “Özel Gruplar İçin Özel Seçenekler” adı altında birçok müzede karşılaşılabilecek etkinlikler yürütülmektedir. Bu etkinliklerde bazen birkaç kuruluşun ortaklaşa çalıştığı görülür. Bunlara örnek olarak; aileler, göçmen çocukları, okul öncesi gruplar, engelliler gibi özel gruplara yönelik çalışmalar vardır. Bu çalışmalara ilişkin yine ilginç bulduğum bir örneğe burada yer vermek isterim. Frankfurt Müzeleri; ortaklaşa hazırladıkları ‘Saturday’ isimli proje ile aileler için cumartesi günü etkinlikleri düzenliyorlar. Etkinlikler her ayın son cumartesi günü gerçekleşiyor. 30 Temmuz 2005’de “Geçmişte, Bugün, Başka Yerlerde Oyunlar” adı altında şehrin 7 müzesinde gerçekleşen etkinliklerde ana tema; antik çağlardan günümüze dünyanın birçok ülkesinde oynanan çok çeşitli

oyunlardı. Bu cumartesi şehirdeki 7 müze, bu oyunları tanıtmayı ve çocukların bu oyunları aileleri ile birlikte oynamasını hedefliyordu. Müze yarışmasından, atalarımızın oynadığı oyunlara, diğer kıtalarda oynanan benzer yada farklı oyunlara, tüm aile için ve her beğeniye uygun oyunlar söz konusuydu;

Alman Merkez Bankası Para Müzesi: Euro-Madeni Para Yarışması (11.00-12.30)

Çocuklar ve ana babalardan her kim madeni paraları iyi tanıyorsa; para müzesindeki para bulmacasına katılıp kazanabilirdi.

Modern Sanatlar Müzesi: Çocuklar İçin Ara-Bul Oyunu (11.00-12.30)

Defineler, uzak dünyalar, gizem dolu nesnelere, yabancılar. 6-12 yaş arası genç araştırmacılar; Modern Sanatlar Müzesinde bu gizleri açığa çıkardılar ve Ara-Bul oyunu ile tanıştılar.

Frankfurt Uygulamalı Sanat Müzesi: Mega Memory (11.00-16.00)

Müze koleksiyonlarından esinlenerek, "Mega Memory" oyunu müze fuayesindeki büyük masada gerçekleştirildi.

Frankfurt Uygulamalı Sanat Müzesi: Top Oynayan Robotlar (11.00-16.00)

Bir robot topa nasıl vurabilir ve gol atabilir? Bir robot nasıl yapılabilir? Zekice ve spor dostu bir tasarım nasıl oluşturulabilir? 9 yaşından itibaren çocukların katılabileceği bu atölye çalışmasında onlara gerekli olan tüm materyaller hazır ve bu konuda ilginç çalışmalar yapmaları beklendi.

Frankfurt Uygulamalı Sanat Müzesi: Beni Aç - Benimle Oyna (14.00 yada 16.00)

Müzedeki rehberli gezi sırasında geçmiş zamanlarda insanların oyun alışkanlıkları üzerine hikayeler anlatıldı ve oyun mobilyalarının değişimi gözlemlendi. Mobilyalardan esinlenerek kartondan açılabilen bir dolap yapıldı.

Frankfurt Çocuk Müzesi: Ninelerimizin - Dedelerimizin en sevdiği oyunlar (14.00-17.00)

Geçmiş yıllarda en sevilen oyunlar; çuval ile zıplama, yumurta ile yürüme, Diabolo, topaç, çizgi oyunları, misket, ip oyunları ve diğerleri. 6 yaşından itibaren katılımcılar, oyunlara katılıp becerilerini gösterdiler.

Dünya Kültürleri Müzesi: Amerika'dan Japonya'ya oyunlar (14.45-17.45)

Çeşitli ülkelerden, o ülkeye özgü ortaklaşa oyunlar müzenin IKAT isimli "Kültürlerarası Atölyesinde" birlikte oynandı.

Dünya Kültürleri Müzesi: Müze Bahçesinde Brezilya Dansları (18.00-20.00)

Grup Guarni özgün kostümleri ile Brezilya'nın kuzeydoğusuna ait; Coco, Ciranda, Samba de Ronda ve Maracatu danslarını sundular.

Alman Film Müzesi: Sihir ve Bilim - Optik Oyuncaklar (14.00-18.00)

Myorama, Phanakistiskop, Kaleidoskop, 19.yüzyılın büyüleyen oyuncaklarıdır. Bu oyuncaklar hakkında bilgi veren ve kendi optik oyuncaklarını yapma olanağını sağlayan bu etkinlik Alman Film Müzesi'nin büyüleyici atmosferinde gerçekleştirildi.

Frankfurt İletişim Müzesi: Tekrar Oyna! (14.00-18.00)

Bu atölye çalışmasında çeşitli zar oyunları, kartlar, markalar katılımcıların kendisi tarafından hazırlandı. "Güvercin Postası Oyunu" yada "Posta Arabaları Zamanına Yolculuk" oyunları oynandı.

Şehrin yedi müzesinde gerçekleşen bu etkinliklere çocuklar aileleri ile birlikte katıldılar. Hem anne-babalarının büyüdüğü oyunlar hakkında bilgi sahibi oldular hem de eğlendiler. Etkinliğin ardından gerçekleştirilen değerlendirme toplantılarında beklenenden fazla ilgi ve katılımın gerçekleştiği memnuniyetle dile getirildi.

ALMANYA ÇOCUK MÜZELERİ KATALOĞU

Almanya'nın ilk üç çocuk müzesi 1970- 1973 yılları arasında kurulmuştur. 1980- 1990 yılları arasında beş yeni müze ve 1997 sonrası çok sayıda müze bu zincire eklenmiştir. Bu çocuk müzelerinden 10 tanesi 1997 yılında bir araya gelerek "Almanya Çocuk ve Gençlik Müzeleri Derneği"ni kurmuşlardır. Bu derneğin amacı; çocuk ve gençlik müzelerinin müzecilik alanında tanınmalarını sağlamak ve gelişimlerini hızlandırmaktır. Bu gün otuzun üzerinde üyesi bulunan bu dernek; ülke genelinde çocuk müzelerinin kurulması, geliştirilmesi, düzenlediği ulusal ve uluslararası toplantılar aracılığıyla bu müzelerin birbirleri ile işbirliği içinde çalışması gibi konularda önemli sorumluluk üstlenmiştir. Ayrıca "Hands on Europa" yada "Çocuk Müzeleri Derneği-ACM" gibi uluslararası derneklerle ortaklaşa çalışmalar düzenleyip, üyelerinin ve Almanya genelindeki tüm çocuk müzelerinin uluslararası çalışmalardan haberdar olmasını, ortak yada paralel projeler gerçekleştirmesini desteklemektedir (Gesser; 2005).

Aurich Katıl- Yap Müzesi - Aurich

Aurich Katıl-Yap Müzesi çalışanları kendi müzelerini özellikle tavsiye etmektedirler. Çünkü bu müzede; çocukların farklılıkları vurgulanmakta ve etkili bir deneyim ortamı sunulmaktadır. Müzede işlenen temalar çocuklarda merak uyandıran, okulda ve evde ana babaları ile devam ettirilebilecekleri konulardan seçilmektedir. Müze; Aurich Tarih Müzesi'nin zemin katında hizmet vermektedir. Müze ve Aurich Sanat Okulu ortaklaşa yürüttükleri çalışmalar ile 6-10 yaş arası öğrencilere kurslar düzenlemektedirler. Böylece müzenin hazırlayacağı sergilerin prova edildiği, denendiği, geliştirildiği bir çalışma alanı oluşturulmuştur (<http://www.miraculum-aurich.de>.2007).

Bayreuth Çocuk Müzesi- Bayreuth

Lindenhof (Ihlamur Bahçesi) içinde yer alan bu müze her yaştan ziyaretçinin görmek isteyeceği bir mekandır. Burada ziyaretçiler konaklayabilir, seminerlere katılabilir, geziler düzenleyebilir. Bu müze aynı zamanda "Bayern Çevre ve Doğal Yaşamı Koruma Derneği" ile ortaklaşa çalışmalar yürütmektedir. 1996 yılında düzenlediği "Ormanı Yaşamak ve Anlamak" isimli sergi bu çalışmalara iyi bir örnek

oluşturmuştur. Zaman içinde müzenin temel amacı ve ağırlık noktası; tüm kuşaklar için çevre bilincini oluşturmak olmuştur. Çocuklar için bir buluşma noktası haline gelen müzenin ikinci katında, ziyaretçilerin içinden sürünerek geçilebilecekleri ve saklanabilecekleri bir mağara ve tırmanmaları için bir ağaç meraklı doğa araştırmacılarını beklemektedir (<http://www.lbv-lindenhof.de>.2007).

Berlin Neues Universium- Berlin

Bu müze; “Berlin Neues Universium Derneği”nin çocuklar ve gençler için atölye müzesidir.1988 yılında Berlin Belediyesi tarafından kurulmuş olan müze; doğa, kültür, tarih ve antropoloji konularında sergiler ve atölye çalışmaları düzenlemektedir. Müzenin önemli çalışmaları arasında; 1994 yılında gerçekleştirdiği “Uçan Bavul-Ghana’ya Yolculuk”, 2000 yılında gerçekleştirdiği “Zaman Yolculuğu-Zaman Araştırmacıları ve Zaman Avcıları İçin Bir Sergi” yer almaktadır (Popp;1993)

Fez Wuhlheide'nin Çocuk Müzesi- Berlin

Müze 2000 yılında 13.000 metrekarelik alanı ile Almanya'nın en büyük Çocuk- Gençlik ve Kültür Merkezi olarak kurulan “Boş Zaman ve Dinlenme Alanı-FEZ” içinde yer almaktadır. Müzenin ilgi çeken çalışmaları arasında; “Yaşam ve Ölüm”, Sağlık”, Para ve Alışveriş”, “Aile” gibi sergiler sayılabilir. Müze konulara göre düzenlenmiş odaları, etkileyici sergileri ve atölye çalışmaları ile FEZ ziyaretçilerinin ilgi odağıdır (<http://www.Kindermuseum.fez-wuhlheide.de>.2007).

Labyrinth Çocuk Müzesi- Berlin

Müze şehir merkezinde, 1978 yılından bu yana sosyal ve kültürel çalışmalarda kullanılan eski bir fabrika binası içinde çalışmalarını yürütmektedir. 1997 kurulan müze, çocuklar için canlı bir kültür ve öğrenme mekanıdır. Yaparak, yaşayarak ve kendi belirlediği sıra ile öğrenme ilkesini temel alan müzede; 2004 yılında gerçekleştirilen ve 6-12 yaş arası çocuklara yönelik hazırlanan “İyi Hissetmeye Yolculuk” isimli sergi büyük ilgi görmüştür. Bu sergide ve müzenin diğer çalışmalarında; ziyaretçilerin kendi belirledikleri şekilde öğrenmeleri ve

keşfetmeleri sağlanarak, kendi içlerinde bir yolculuğa çıkmaları hedeflenmektedir (<http://www.kindermuseum-labyrinth.de.2007>).

Mach-Mit (Birlikte Yap) Çocuk Müzesi –Berlin

Müze 2003 yılında “Renkler, Formlar, Fantezi” isimli sergi ile açılmıştır. Müze 1200 metrekarelik alanı ile bir çok farklı etkinlik için olanak sağlamaktadır. Yılda iki ya da üç sergi hazırlanan müzede ağırlıklı olarak konular; sanat, toplum, dil ve kimlik alanlarından seçilmektedir. 4-12 yaş arası ziyaretçiler farklı ilgi ve yeteneklerine göre sergileri ziyaret edebilirler ve tüm duyularını harekete geçirebilecekleri zor ve karışık konularla karşılaşabilirler. Müze kendini; çocukların yaratıcılık yeteneklerini geliştirebilecekleri, ortaya çıkardıkları ürünlerini sergileyebilecekleri bir mekan olarak tanımlamaktadır. Çocuklar ve yetişkinler birlikte etkinliklere katılabilirler (<http://www.machmitmuseum.de.2007>).

Girişim Çocuk ve Gençlik Müzesi –Bonn

“Bonn Çocuk ve Gençlik Müzesi Girişimi Derneği”nin bir kuruluşu olan müze 1997 yılında faaliyete başlamıştır. Derneğin amacı; çocukların sanatsal yeteneklerini ele almak ve onlara kendi sanatlarını ortaya koyabilecekleri bir mekan hazırlamaktır. Önemli çalışmaları arasında “Nehirlerin Sırrı” büyük ilgi uyandırmış ve ziyaretçiler nehirlerde yaşam hakkında farklı bir deneyim yaşamışlardır (Gesser;2005).

Genç Müze-Bottrop

Gençlik Sanat Okulu içinde etkinlik gösteren “Bottrop Sanat Atölyesi” 1997 yılında şehir merkezindeki August Everdings Kültür Merkezi içinde çocuk müzesi adıyla faaliyete başlamıştır. Müze farklı mimarisiyle dikkatleri çekmektedir. Bu müze çocuk ve gençlerin sanatsal yeteneklerini ortaya koyabilecekleri bir forum olarak kabul edilmiştir (<http://www.bottrop.de.2007>).

Prokik Gezici Çocuk Müzesi- Braunschweig

“PROKİK -Çocuklar ve Gençler İçin Proje Atölyesi” dir. 1998 yılından bu yana etkinlik gösteren derneğin temel amacı; çocuklar için kültür ve atölye

çalışmaları, yetişkinler için seminerler ve proje günleri düzenlemektir. Bunun yanında sosyo-kültürel çalışmaları yürüten kişi ve kuruluşlar ile işbirliği içinde çalışmayı hedeflemektedir. “Kutsal Şeyler”, “Doğanın Sessiz Uyanışı” isimli iki gezici çalışması ile çok sayıda ziyaretçinin katılımı ile gerçekleşmiştir (<http://www.prokik.de.2007>).

Bremerhaven Tarih Müzesi'nin Çocuk Müzesi –Bremerhaven

Bremer şehir tarihini konu alan Bremerhaven Tarih Müzesi içinde, müzenin yeni binasında hizmete başladığı 1991 yılında Bremerhaven Çocuk Müzesi faaliyete başlamıştır. Bu müze de Frankfurt Tarih Müzesinin Çocuk Müzesi'nde olduğu gibi etkinlikleri için tarih müzesinin koleksiyonlarından yararlanmaktadır. Bunun yanında müze farklı gruplar için kendi salonlarında çok sayıda etkinlik düzenlemektedir. Müzenin müze eğitimi etkinlikleri kapsamında okul grupları, okuldan bağımsız ziyarete gelen öğrenci grupları ve tatil dönemi ziyaretçileri için hazırladığı etkinlikleri bulunmaktadır. Müze aynı zamanda diğer çocuk müzeleri ya da büyük müzelerde gerçekleştirilen gezici sergilerin ziyaretçilerle buluştuğu bir mekandır (<http://www.historisches-museum-bremerhaven.de.2007>).

Donaueschingen Çocuk ve Gençlik Müzesi Derneği- Donaueschingen

Müzenin bağlı olduğu Donaueschingen derneğinin kurucusu aynı zamanda özel bir Gençlik Sanat Okulu'nun sahibidir. Amacı özerk bir çocuk müzesi kurmak olan dernek 1999 yılından bu yana çalışmalarını sürdürmektedir (Gesser;2005)

Alman Hijyen Müzesinin Çocuk Müzesi- Dresden

Dresden Hijyen Müzesi Dresden şehir merkezinde “eski şehir” olarak adlandırılan semtte bulunmaktadır. 1912 yılında kurulan “Halk Eğitim ve Sağlık Merkezi”nin bir uzantısı olarak 2005 yılında Alman Hijyen Müzesinin Çocuk Müzesi adıyla çalışmalarına başlamıştır. Koleksiyonları ve işlediği konular ağırlıklı olarak; insan sağlığı ve insan vücududur. 500 metrekarelik iki odalı müzenin gerçekleştirdiği ilk sergi “Vücudumuz- Duyularımız”dır. Çok sayıda istasyonda tüm duyuları harekete geçirecek deneyler yapılmaktadır. Bu müzede; dokunmak, denemek, birlikte yapmak ve birlikte düşünmek hedeflenmiştir. Aileler, okul grupları

birçok konuda deney yapma, araştırma, eğlenerek öğrenme ortamını bulmaktadır. Yemek yerken koku alma duyusunun rolü nedir? Yiyeceklerin rengi onlardan aldığımız tadı nasıl etkiler? gibi konular araştırma konuları arasındadır (<http://www.dhmd.de.2007>).

Atlantis Çocuk Müzesi- Duisburg

Çocuklar için bir deneyim ve kültür merkezi olarak bilinen müzede çocuklar; kendileri için bir yaşam alanı bulmaktadırlar. Yapararak, yaşayarak, eğlenerek öğrenme müzenin temel çalışma ilkeleridir. Müzede çocukların tamamlanmış bilgilerle karşılaşması yerine, kendilerinin deneyerek çözüme ve sonuca ulaşması sağlanır. ATLANTİS Çocuk Müzesi 60'lı yıllarda çok tanınmış olan ve yoğun ticaretin yaşandığı Duisburg limanında oluşturulan, kültür, boş zaman, eğlence ve yerleşim alanlarını kapsayan Emscher Parkı'nın (IBA) içinde 2004 yılında etkinliğe başlamıştır. Müzenin kuruluş çalışmaları sırasında üç yıl süren mimari model denemeleri için çocuklarla ortaklaşa çalışmalar yürütülmüştür. 2.500 metrekarelik alanda oluşturulan çeşitli istasyonlarda işlenen sergi konuları ağırlıklı olarak; liman, gemiler, su ve deniz ile ilgili konulardır (<http://www.atlantis-kindermuseum.de.2007>).

Wilhelm Lehmbruck Müzesi'nin Çocuk Müzesi

Müze yönetimi bu çocuk müzesini, sanatı keşfetmek için rahat ve güzel bir ortam olarak tanımlamıştır. Müze 1987 yılından bu yana Wilhelm Lehmbruck Müzesi çatısı altında çalışmalarını yürütmektedir. Müzenin zemin katında yer alan 120 metrekarelik alan "20. yüzyıl resmi ve heykeltraşlığı" için ayrılmış bir atölyedir. Çeşitli sergi yaklaşımları arasında; ilk olarak hedeflenen konulara göre, didaktik ve oyun içinde öğrenme, ikinci olarak; bir sanat eseri ya da sanatçının ele alınıp tartışılması, üçüncü olarak ziyaretçi grubu ile ortaklaşa geliştirilen çalışmalar ve son olarak da bir sanatçının çocuklarla birlikte çalışması gibi uygulamalara yer verilmektedir. Bu çalışmalar sadece çocuklara yönelik değil, aileler ve tüm sanatseverler için düzenlenmektedir (<http://www.lehmbruckmuseum.de.2007>).

Çocuklarla Aksiyon ve Kültür Derneği - Süreli Çocuk Müzesi -Akki-Düsseldorf

Akki gerçekleştirdiği çalışmalarla Almanya'nın bu alanda etkinlik gösteren en büyük organizasyonudur. 1992 yılından bu yana etkinlik gösteren derneğin hazırladığı disiplinlerarası alanları kapsayan sergilerden “Çocuklar İçin Bir Şehir”, “Cennet Resimleri” en çok ilgi uyandıranlardır. 1994 yılından itibaren 300 metrekarelik kendi binasında hizmet veren dernek yılın üç yada dört ayında “süreli çocuk müzesi” olarak hizmet vermektedir. Beş yaştan büyük çocuklar için katıl-yap sergilerin düzenlendiği müzede ziyaretçiler; birçok konuya ilişkin temel bilgiler edinip, hareket becerilerini ve genel yeteneklerini geliştirme şansı bulmaktadırlar. Müze kendini; yeni ve alışılmamış şeyleri keşfetme, deneme, eğlenme, yoğun ve aktif bir şekilde etkinliklere katılma mekanı olarak tanımlamaktadır (<http://www.akki-ev.de>).

Gezici Müzik Müzesi-Düsseldorf

Gezici Müzik Müzesi 1993 yılında müzik eğitimcisi Michael Bradke tarafından kurulmuştur. Müze birçok müzik enstrümanı ve açık alanda denenebilecek vurmali çalgılar ile ziyaretçilerine farklı tınılar keşfetme olanağı sunar. “Tını Atölyesi” ve “Sahne Performansı” gibi katıl-yap sergileri ile çocuk müzelerine, müzelere ve bilim merkezleri gibi merkezlere konuk olmaktadır. Bunun yanında “Samba Okulu”, “Kağıttan Müzik”, “Yağmur Ormanlarında Tınılar”, “Vücut Müziği”, “Alkış Oyunu” gibi etkinlikler ile kültürel deneyimlere aracılık etmek ve katılımcıları müzik yapmaları konusunda cesaretlendirmek ve onlara uygun ortamlar sunmak hedeflenmiştir. İki yaştan itibaren çocukların ve yetişkinlerin katılabileceği etkinlikle ziyaretçilere daha önce hiçbir yerde deneme olanağı bulunamamış enstrümanları deneme şansı verilmektedir (<http://www.musikaktion.de.2007>).

Borne Müzesinin Çocuk Müzesi-Flensburg

2004 yılından bu yana şehrin kuzey kapısında, 1500'lü yıllardan kalan bir yapıda hizmet veren müze 2003- 2007 yılları arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen bir projeye hizmet etmektedir. Almanya'nın Hollanda sınırındaki bu şehirde iki kültür arasında yakınlaşmayı sağlayacak “Öğrenen Bölge” isimli projeyi

yürütmektedir. Proje 4-12 yaş arası çocukları kapsamaktadır. Okul ya da bağımsız gruplar şeklinde çocuklar, sınırın her iki tarafına ziyaretler düzenleyip, eğlenerek ve öğrenerek karşılıklı kültürlerarası bağı güçlendirmektedirler. “Fantezi Mobilyalar” isimli sergi ile çocuklar hayal ettikleri mobilyaları üretmişler ve “Çocuklar Çokdilliliği İşaret Ediyor” sergisi ile Avrupa’da sınır şehirlerinde yaşayan iki yada daha fazla dili konuşan çocuklar biraraya getirilmiştir. Bu çalışma ile çokdilliliğin bireyin yaşamına getirdiği zenginliği vurgulamak hedeflenmiştir (Gesser; 2005).

Kaleidoskop Derneği-Frankfurt Am Main

1987 yılında kurulan dernek, 1990 yılından itibaren çocuklar için etkinlikler düzenlemeye başlamıştır. Bunlar arasında; “İyi Yolculuklar”, “Su, Su, Su” gibi ilgi gören sergilerini çeşitli müzeler ve kültür dernekleri çatısı altında gerçekleştiren dernek 2004 yılında kendi binasında etkinlik göstermeye başlamıştır. Frankfurt’ta bulunan diğer müzelerle ortaklaşa çalışmalar yürütmektedir (<http://www.mitmach-projekte.de.2007>).

Fulda Çocuk Akademisi - Fulda

Fulda Çocuk Akademisi 1991 yılında Helen Bonzel tarafından kurulmuş ve üç yaş ve yukarısı çocuklara yönelik etkinlik göstermeyi hedeflemiştir. 2.000 metrekairelik eski bir fabrika hangarında etkinlik gösteren müzede ziyaretçiler; kültür, sanat, doğa bilimleri, teknik alanlarında ilgi çekici sergilerle karşılaşmaktadırlar. Akademinin en çok ilgi gören sergisi “Muhteşem Kalp” isimli sergidir. Altı yaştan büyük çocukların ve yetişkinlerin ziyaret edebileceği sergide; kalp bir organ olarak ele alınıp, model bir kalp içinde gerçekleştirilen yolculuk ile kalp ve insan vücudu hakkında eğlenerek öğrenmeleri sağlanıyordu (<http://www.kaf.de.2007>).

Gezici Çocuk Müzesi- Geesthacht

Bu müze 2001 yılında müze eğitimcisi ve etnolog Ulrike Neidhöfer tarafından kurulmuştur. Müze 6-11 yaş arası çocukları hedef almaktadır. Müze sergileri çok yönlü ve ziyaretçilerin kendi belirledikleri sıra ile öğrenmelerine olanak verecek şekilde düzenlenmektedir. Müze eğitimi çalışmaları gerçekleştirilemeyen

müzeler, gençlik merkezleri, okullar, okul öncesi eğitim kurumları, kültür- sanat parkları müzenin ziyaret ettiği mekanlar arasındadır. Müzenin ilgi gören sergileri arasında; “Oyunlar Dünyasına Yolculuk”, “Su Laboratuvarı” sayılabilir. “Su Laboratuvarı” sergisi çok sayıda küçük deney ile suyun yaşamımızdaki yerini ziyaretçilere bir kez daha hatırlatmaktadır (<http://www.dasmobilekindermuseum.de.2007>).

Francheschen Vakfı Krokoseum-Halle

Krokoseum 12 yaşa kadar çocuklara hizmet etmeyi istemektedir. Ekonomik ya da sosyal nedenlerle müze ya da galeri ziyaret etme olanağı bulamamış çocuklara bu etkinliği yaşatmayı hedeflemektedir. 2000 yılında Francheschen Vakfı'na ait tarihi bir binada çalışmalarına başlamış olan müze, 300 metrekarelik alanı, çocuk kütüphanesi, atölyeleri, kukla tiyatrosu, fotoğraf laboratuvarı ile ziyaretçilerini etkileyecek bir ortam hazırlamıştır. Müze girişinde bulunan içi boşaltılmış timsah (krokodil) müzeye ismini vermiştir. Krokoseum ziyaretçilerini sanatsal etkinliklerle buluşturmayı hedeflemektedir (<http://www.francke-halle.de>).

KL!ck Çocuk Müzesi- Hamburg

1993 yılında kurulan “Hamburg Çocuk Müzesi Derneği”nin amacı; şehirde bir çocuk müzesi kurmaktır. Bu proje 2004 yılında hayata geçirildi ve KL!CK Çocuk Müzesi çalışmalarına başladı. Çalışmalarında diğer müzeler ve kültür kuruluşları ile işbirliği içinde olmayı hedefleyen müze bu kuruluşlarla fikir ve proje alışverişi içindedir. Gerçekleştirdiği önemli sergiler arasında “Büyükannem Zamanında Günlük Yaşam” ve “İnşaata Giriniz” büyük ilgi görenler arasındadır. Dernek aynı zamanda müzenin finansal yüklenicisidir. 1.500 metrekarelik mekanında müze; sergi salonları, deneme istasyonları, kafeterya, müze alışveriş mağazası bulunmaktadır. Müze ağırlıklı olarak katıl-yap sergileri düzenlemekte ve sergilerinin büyük çoğunluğu katılımcılar tarafından oluşturulmaktadır (<http://www.kindermuseum-hamburg.de.2007>).

Momu- Gezici Müze-Hamburg

Bu gezici müze bir otobüs içinde hizmet vermektedir. İlkokullarda ve liselerde önceden belirlenen zaman dilimlerinde, belirlenen konuları işlemek üzere bulunabilir. Müze gücünü gezici müze olmasından almaktadır. Böylece şehrin bir çok okulunda ve eğlence parkında çocuklarla buluşabilmektedir. Ayrıca öğleden sonraları aileler için etkinlikler de sunan müze, bu çalışmalarını en az bir müze eğitimcisi eşliğinde sürdürmektedir. 2005 yılında kurulan müze şehrin diğer müzeleri ile işbirliği içinde çalışmaktadır (<http://www.momu-mobilesmuseum.de>.2007).

Macera İnsanı-Gençler İçin Müze-Hannover

Bu müze Almanya çocuk müzeleri içinde evrim tarihini konu alan tek müzedir. Burada çocuklar ve gençler, kendileri keşfederek oyun şeklinde tarih öncesi ve tarih çağlarında insanlığın gelişimini incelerler. Ziyaretçiler zaman makinasında yaptıkları yolculuk ile üçbuçuk milyon yıl öncesinden günümüze yolculuk etme olanağı bulurlar. Bunun için müzenin giriş katında 300 metrekarelik sergi alanı ayrılmıştır. Doğa bilimi, tarih, halk bilimi konularını temel alan sergileri ile müze, insanlığın biyolojik ve sosyo- kültürel evriminin kavranmasına aracılık etmeyi hedeflemektedir. Sergilerin merkezinde; eski çağ çocuklarının yaşamı yer almaktadır (<http://www.nlmh.de>.2007).

Vahrenwald Parkı Gezici Çocuk Müzesi-Hannover

Bu gezici müze Hannover şehir merkezinde bulunan Vahrenwald Parkı içinde yer almaktadır. 1994 yılında etkinliğe başlayan müze; hazırladığı sergilerde oluşturduğu farklı atmosfer ile bilinmeyen dünyalara yolculuğun kapısını aralar. Sergiler içinde yer alan nesnelere; incelemeye, denemeye, sorular yöneltmeye davet etmektedirler. Müzenin hazırladığı sergiler arasında; “Eski Mısır Mezarları”, “Mağaralar”, ”Mağara Duvar Resimleri”, “Denizler Altında 20000 Fersah” gibi sergiler bulunmaktadır. Müze; okullar, kültür eğitim kuruluşları ile işbirliği içinde çalışır, eğlence parklarında, şehirde yılın belli aylarında gerçekleştirilen festivallerde çok sayıda ziyaretçi ile buluşma olanağı bulur (Gesser; 2005).

Zinnober Çocuk Müzesi- Hannover

Hannover Zinnober- Çocuk ve Gençlik Derneği Müzesi, “bu müze çocukları adeta büyüler, çünkü burada tüm çocuklar kraldır” parolası ile 2000 yılında kurulmuştur. 4-16 yaş arası ziyaretçilerine ilk katıl-yap sergisini 2001 yılında gerçekleştiren müze, bu sergide İspanyol sanatçı Miguel Navaro'nun eserlerini işlemiştir. 2003 yılında gerçekleştirdiği alışılmışın dışında bir sergi olan “Tını Nesnelere” sergisi de müzenin ilgi gören sergileri arasındadır. 2005 yılında gerçekleştirilen “1000 Kez Aile” isimli sergide çocuklar ve gençler geçmişe yönelik çalışmalar ortaya koydular (<http://www.kindermuseum-hannover.de.2007>).

Karlsruhe Sanat Galerisinin Çocuk Müzesi - Karlsruhe

Bu müze Almanya'nın en eski çocuk müzelerinden biridir. 120 metrekarelik sergi alanına sahip olan müze, Karlsruhe Sanat Galerisi ile ortaklaşa sergiler düzenlemektedir. Çoğunlukla beş yaş üstü çocuklar için hazırlanan sergilerin temelinde modern sanatlar bulunmaktadır. Almanya'nın en eski sanat müzesi olan “Karlsruhe Sanat Galerisi”nin müze eğitimi çalışmalarından doğmuş bir çocuk müzesidir. 2001 yılında düzenlediği “Ortaçağa Açılan Pencere” gibi sergileri ile şehir kültür yaşamına Karlsruhe Sanat Galerisi'nin bir parçası olarak hizmet vermektedir(<http://www.kunsthalle-karlsruhe.de.2007>).

KuK- Çocuk ve Sanat Gezici Müzesi – Kist

Yaklaşık on yıldır etkinlik gösteren müzenin 150 metrekarelik kalıcı mekanındaki atölyesinde sergiler düzenlenmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları ve okul bahçelerinde gezici olarak etkinlik gösteren müze düzenlediği tüm sergilerde dokunmayı, denemeyi, keşfetmeyi ve bulmayı teşvik etmektedir (<http://www.ochsenfurterspielbaustelle.de.2007>).

“Lütten Dokun- Kavra” Çocuk ve Gençlik Merkezi- Köln

Bu çocuk ve gençlik kültür merkezinde 7-25 yaş arası ziyaretçiler için çok yönlü ve çeşitli etkinlikler hazırlanmaktadır. Merkezin temel çalışma ilkesi; ziyaretçilerin aktif olması, araştırması, denemesi ve eğlenmesidir. Ziyaretçiler buradan yeni bilgilerle ayrılmalıdır. 2004 yılında kurulan merkezde konular, günlük

yaşamda karşımıza çok çıkan ancak çoğu zaman üzerinde düşünmediğimiz konulardır. Gazeteler, okul defterleri, ehliyetler, reklamlar, posterler burada tekrar masaya yatırılıp farklı şekilde ziyaretçilere sunulmaktadır (<http://www.please-touch.de.2007>).

Leipzig Şehir Tarihi Müzesi'nin Lipsikus Çocuk ve Gençlik Müzesi- Leipzig

Şehrin en güzel yerinde tren garına yürüyüş mesafesi ile beş dakikalık mesafede yeni Şehir Tarihi Müzesi bulunmaktadır. Bu müze içinde 2004 yılında açılan Lipsikus Çocuk ve Gençlik Müzesi'nin doğuşu; müze içinde bir müze yaratmak ve orada çocuk ve gençlerin sergilere katılabileceği ortamı hazırlamak fikrinden çıkmıştır. Lipsikus, giriş katında bulunan 110 metrekarelik “Çocuk Atölyesi” ve zemin katında bulunan 100 metrekarelik “Stüdyosu” ve “Gençlik Arşivi” ile genç araştırmacılara nesnelere biriktirme, konularına göre gruplama, envanter yapma daha sonra bunları sergileme olanağı verilmektedir. Bu çalışmaların sonucu olarak çocuk ve genç ziyaretçilerin oluşturduğu “Leipzig’de Kış” isimli sergi büyük beğeni toplamıştır. Oluşturulan çocuk jürisi 300’den fazla çalışma arasından 140 çalışmayı seçerek sergiye değer bulmuştur. Bu sergide hazırlanan koleksiyonlara paralel olarak, video gösterileri, şarkılar, şiirler, radyo oyunları hazırlanmıştır (<http://www.stadgeschichtlichesmuseum-leipzig.de.2007>).

Teknik ve Çalışma Müzesi- Manheim

Manheim Teknik ve Çalışma Müzesi'nin ziyaretçileri arasında gençler ve çocuklar büyük yer tutmaktadır. Bu nedenle müze içinde bir çocuk müzesi oluşturulması fikri doğmuştur. Çocuk müzesi için ayrılmış bir mekanda süreli sergiler düzenleyen müzenin tamamı çocuklar için düzenlenen etkinliklerde kullanılır. Manheim Teknik Müzesi 8000 metrekarelik sergi alanı ile 1990 yılında kurulmuş bir müzedir. İlginç mimarisi ile dikkatleri çeken müze, şehir merkezinde Luisen Parkı'nın hemen yanında yer almaktadır. Sergiler, makinalar, atölyeler ziyaretçilerini adeta içine çekmektedir. Örneğin ziyaretçiler; bir fizik deneyini gerçekleştirebilmekte, çarşamba ve pazar günleri bir rehber eşliğinde gerçekleştirilen

atölye çalışmalarına katılabilmekte yada buharlı trenin makinisti olabilmektedirler (landesmuseum-manheim.de.2007).

Gezici Müze- Meissen

Bu müze okullar ve eğlence parkları içinde etkinlik göstermektedir. Tarih, çevre, günlük yaşam gibi alanlardan seçtiği konularla ziyaretçilerine eğlenerek öğrenme ortamı hazırlamayı hedefler. “Mimarlık Macerası” sergisi ilgi gören sergileri arasındadır. Müze, 2002 yılından bu yana çeşitli konularda düzenlediği sergileri ile müze şehrin kültür yaşamında önemli bir yere sahiptir (http://www.museumunterwegs.de.2007).

Alman Müzesi'nin Çocuk Müzesi- Münih

Münih Alman Müzesi'nin zemin katında 2003 yılında kurulmuş olan müzenin temel çalışma ilkesi şöyledir: “Çocuklar her konuyu araştırmak isteyen bilim adamlarıdır. Onlar için herşey büyük bir istekle araştırılmalı ve irdelenmelidir. Çocuklar dünyayı oyun içinde fethederler.” Bu yargılardan yola çıkan müze, çocuklar için eğlenerek öğrenme mekanı hazırlamayı hedeflemiştir. Müzenin hazırladığı sergiler arasında; “Doğa, Dünya, Su”, “Komünikasyon”, “Hareket ve Enerji”, “Akustik – Müzik” sergileri yer alır.

Münih Alman Müzesi ise 100 yıllık tarihi ile geleneksel teknik müzesidir. Bu müzede bulunan; gemiler, uçaklar ve maden ocağı gibi birçok ilginç nesne genç ziyaretçiler için düzenlenen etkinliklerde kullanılmaktadır (http://www.deutsches-museum.de.2007).

Alman Oyuncak Endüstrisi Müzesi'nin Çocuk Müzesi – Neustadt

Coburg ve Sonneberg arasındaki bölgede Alman oyuncak ve yılbaşı süslerinin üretiminin büyük kısmı gerçekleştirilmektedir. Neustadt, Alman oyuncak endüstrisinin doğduğu yer olarak burada bir oyuncak müzesi kurmayı görev edinmiştir. 1930 yılına ait bir bebek koleksiyonu bulunan müzede 100 ülkeden 800'ün üzerinde bebek yer almaktadır. 1988 yılında müze yeni binasına taşınmış ve oyuncak sanayininin gelişimi üzerine bir sergi hazırlamıştır. Müze içinde bir çocuk müzesi ve oyun odası düzenlenmiştir. “Noel Babanın Atölyesi” isimli bu bölümde;

oyuncak endüstrisinde kullanılan aletler, üretim süreci ve ortaya çıkan ürünler minyatür şekilde gösterilmektedir (<http://www.spielzeugmuseum-neustadt.de>.2007).

Bavul Müze-Nürnberg Çocuk ve Gençlik Müzesi –Nürnberg

1980 yılında kurulan bu gezici müze, Almanya genelinde etkinliklerini sürdürmektedir. Bir otobüsten dönüştürülmüş olan müze, okullar, okul öncesi eğitim kurumları, kütüphaneler gibi merkezlerde çocuklarla ve gençlerle buluşmaktadır. Müzenin işlediği konular arasında; taşdevri, Afrika, Türkiye, kağıt üretimi, matbaa atölyesi, uzay yolculuğu, suda yaşam konuları yer almaktadır. Müze sergilerini destekleyen bir çok materyal, resimler, bilgi metinleri, kitaplar sergilere eşlik eder. Ziyaretçiler tek başlarına ya da grup halinde çalışmalara katılabilirler. Nürnberg Gezici Bavul Müzesi gerçekleştirdiği başarılı çalışmaları ile 1998 yılında Alman Çocuk Organizasyonu “Çocuk Kültür Ödülü”nü kazanmıştır.

Bunun yanında Nürnberg Bavul Müze Derneği 2001 yılı nisan ayından bu yana Kachelbau’daki 300 metrekarelik alanında iki temel konuda çocuklar ve gençler için sergiler düzenlemektedir. Bunlar “Büyükannem Zamanında Günlük Yaşam”, “Dünya Hazinesi” sergileridir (Gesser;2005).

Endüstri Kültürü Müzesi’nin Çocuk Müzesi- “Öğrenme-Eğlenme Laboratuvarı”- Nürnberg

Nürnberg şehri 19. yüzyılda Bayern Eyaleti’nin endüstri merkezi durumundadır. Endüstri Kültürü Müzesi bu süreci anlatan bir müzedir. Müze bir “Okul Müzesi” ve “Motersiklet Müzesi” ile birlikte eski bir fabrika hangarında 2000 yılına kadar etkinlik göstermiştir. 2000 yılında yeni binalarına taşınan müze; teknik, kültür ve sosyal tarih konularında sergiler düzenlemektedir. Dört yaştan büyük ziyaretçiler için 300 metrekarelik alanında katıl-yap sergiler ve deney ortamları hazırlayan müze küçük ziyaretçilerine daha önce karşılaşma olanağı bulamadıkları makinalarla karşılaşma ve bunları deneme olanağı verir. Ziyaretçiler, buharlı lokomotif içinde bir sinema, matbaa atölyesi ve çeşitli kültürlere ve zaman dilimlerine ait bisiklet örneklerini deneyebilmektedirler (<http://www.museen.nuernberg.de/industriekultur>.2007).

KLIPP – KLAPP Çocuk Müzesi- Oelde

Bahçesinde tarihi bir su değirmeni bulunan bu çocuk müzesi Oelde şehir merkezinde bulunan Dört Mevsim Parkı'nın içindedir. Müzenin ağırlıklı çalışma konuları; tarih, sağlıklı beslenme ve ekoloji alanlarından seçilen konulardır. Müze çalışanları temel çalışma ilkelerini; oynamak, öğrenmek, eğlenmek şeklinde belirlemişlerdir. Müze 2001 yılında “Çiçeklerin Büyüsü-Çocuk Rüyalari” isimli sergi ile açılmıştır. Ziyaretçiler müzede bulunan su değirmeni, su bahçesi ve mutfakta farklı deneyimlerle geçmişe yolculuk etme olanağı bulmaktadırlar (<http://www.kindermuseum-klipp-klapp.de>.2007).

Saarland Müzesi'nin Çocuk Müzesi- Saarbrücken

Saarland Müzesi geniş çaplı bir sanat ve sanat tarihi müzesidir. Bu müze içinde 1997 yılından bu yana bir çocuk müzesi etkinlik göstermektedir. Bu çocuk müzesi 1997 yılında “Rönesans”, 2001 yılında “Monet” ve 2003 yılında düzenlediği “Repin” sergileri ile genç kuşakların eğlenme ve genel kültürünü geliştirmeyi hedeflemektedir. Ziyaretçiler sergi ziyaretleri sırasında, filmler, dinleme istasyonları ve bilgisayar istasyonları ile karşılaşır (Gesser; 2005).

Kik Gezici Müze- Çocuklar İçin Atölye Müze- Schönau

Kik 1999 yılında kurulmuş, etkinliklerine 2000 yılında gerçekleştirdiği “Gelecek Yüzyıllarda Dalgalanacak Bayraklar” isimli sergi ile başlamıştır. Tüm ülkeden okul grupları tarafından ziyaret edilen sergi ile gelecek yüzyıllarda sanatsal yaklaşımlar nasıl olmalıdır sorusuna cevap aranmıştır. 2002 yılında gerçekleştirilen “Afrika” isimli sergi ile doğa ve çevre sorunları ele alınmıştır. Kik tüm ülkeyi dolaşarak uygun bulunduğu yerde genç ziyaretçileri ile buluşmaktadır. Müzenin gelecekteki hedefleri arasında; Schönau'da kendi mekanında etkinliklerini sürdürmek vardır (<http://www.kik-werkstattmuseum.de>.2007).

Solingen Çocuk Müzesi- Solingen

Alman Tını Müzesi 2004'te kuruluşunun 100.yılında çocuklar için bu müzeyi hayata geçirmiştir. Ana müzenin zemin katında bulunan tarihi bir atölyede kurulan

müze, küçük bir bağlantı yolu ile ana müzeye bağlanmaktadır. “Dünyanın En Küçük Makası-En Büyük Bıçağı” sergisinde; uzak doğuda kullanılan yemek çubuklarından kahvaltı bıçağına, atış bıçaklarından berber makaslarına çok sayıda tını nesnesi sergilenmiştir (<http://www.klingenmuseum.de.2007>).

Schlossburg Çocuk Müzesi- Solingen

Schlossburg, aslına uygun olarak yeniden inşa edilmiş oldukça etkili bir şato ve kalesidir. Bugün ortaçağ ve sanat tarihine ilişkin etkinlikleri gerçekleştirebilmek için uygun bir mekandır. 2002 yılından itibaren etkinlik gösteren Slossburg Çocuk Müzesi’nde 110 metrekarelik alanında; çocuk zırhı ve teçhizatı ile bir 18. yüzyıl çocuk şövalyesi canlandırılmaktadır. Müze mekanının dışında tüm şato okul grupları ve diğer ziyaretçi gruplarının gezi planına dahildir (<http://www.schlossburg.de.2007>).

Genç Müze –Speyer

Reinland bölgesinin ilk çocuk müzesi olan bu müze, Speyer Tarih Müzesi içinde doğmuştur. Müzede düzenlenen sergilerde, ilk çağ tarihi, orta çağ, roma çağı ve yakın tarihe uzanan ana müze koleksiyonlarından yararlanılmaktadır. 1999 yılında faaliyete başlayan Genç Müze’nin “Jumus” isimli sempatik bir aslan maskotu vardır. 2005 yılında düzenlediği “Çatıarası Sırları” isimli sergi 5-12 yaş arası çocuklara yönelik bir sergidir. Müzenin kuruluşundan bugüne değin gerçekleştirdiği sergiler arasında; “Şövalye”, “Eski Mısır”, “Roma Çağı” gibi çoğunluğu tarih konulu sergiler bulunmaktadır. “Gelecek Atölyeleri”, “Herşey Tiyatro” gibi katıl-yap sergiler de düzenlenen müzede genç ziyaretçiler ayda bir toplanarak “Genç Müze Klübü” toplantılarını gerçekleştirmektedirler (<http://www.museum.speyer.de.2007>).

Winckelmann Müzesi’nin Çocuk Müzesi-Stendal

Winckelmann Müzesi ziyaretçilerinin üçte birinin çocuklar olmasından yola çıkarak, 2005 yılında kendi bünyesi içinde bir çocuk müzesi oluşturma planını gerçekleştirmiştir. Arkeoloji, literatür ve sanat konularında disiplinlerarası sergiler düzenlemeyi amaç edinen müze içinde üç farklı mekan düzenlenmiştir. Bunlardan ilkinde; antik Pompei şehrinden bir yemek salonu canlandırılmıştır. İkinci mekanda ağırlık noktası jeoloji ve yerbilimi tarihi konularının işlendiği bir sergi hazırlanmıştır.

Diğer bir mekan ise; şehrin ölü gömme geleneklerinin ve şehir tarihinin ele alındığı bir sergi alanıdır. Müze çalışmalarının temel ilkesi, var olan müze kolleksiyonları ile antik çağ araştırmalarının harmanlandığı sergiler oluşturmak olarak belirlenmiştir. Müzenin girişindeki 15 metre yüksekliğindeki Troya atı, ziyaretçilere daha ilk girişte bu müze ziyareti ile antik çağa gerçekleştirebilecekleri yolculuk hakkında ipuçları vermektedir (<http://www.winckelmann-gesellschaft.de/museum/kinder.2007>).

Stuttgart Çocuk Müzesi- (Exploratorium)- Stuttgart

1997 yılında kurulan “Exploratorium- Stuttgart Çocuk ve Gençlik Müzesi Derneği”nin amacı; şehirdeki çocuk ve gençlere süreli sergiler hazırlamaktır. Dernek sergilerini çok farklı mekanlarda sunmuştur. 1998 yılında; “Gözümle – Kulağımla”, 2001 yılında; “Tüm Kulağımla- Aceleci Tınılar- İnteraktif Tını Yolculuğu” 2003 ve 2004 yıllarında “Tüm Duyular İçin Deneysel Fizik” isimli 37 deneyi içeren sergiler hazırlamıştır (<http://www.kindermuseum-stuttgart.de.2007>).

Çocuklar ve Gençler İçin Atölye Müze- Weimar

“Çocuklar ve Gençler İçin Atölye Müze Derneği”nin amacı; çocuk ve gençler için süreli sergiler düzenlemek ve bu sergileri şehrin çeşitli yerlerinde çocuklarla buluşturmadır. Dernek 1995 yılında ilk çalışmasını “Okul Zihinleri Taşır” isimli sergisi ile gerçekleştirmiştir. 1999 yılında su konulu sergisinde; köprüler, çeşmeler, nehirler, büyüleyici sualtı dünyası, su değirmenleri ele alınmıştır (Gesser;2005).

Ougenweid-Dollerey Gezici Müzesi-Werbach Brunntal

Bu gezici müze ortaçağ günlük yaşamı ve el sanatları üzerine sergiler düzenlemektedir. Büyük bir ortaçağ çadırı ve ortaçağ pazarı ile okul bahçelerinde ve çocuk festivallerinde ziyaretçileri ile buluşmaktadır. Ortaçağda yeme içme kültürü, ortaçağ giyim kuşamı canlandırılarak dolaysız bir anlatımla, çocukların bu dönem tarihini kavramaları hedeflenmektedir (<http://www.ougenweid.de.2007>).

Aha-Macera Çocuk Müzesi-Wolfenbüttel

“AHA-Macera Çocuk Müzesi Derneği” 2000 yılında kurulmuş ve 2002 yılında kendi ismini taşıyan çocuk müzesini hayata geçirmiştir. Wolfenbüttel’de

bulunan 450 metrekairelik “Kuba-Hallen” isimli eski fabrika hangarında etkinlik gösteren müze çocuklar ve gençler için okul dışı öğrenme ortamı sunmaktadır. Burada düzenlenen sergiler ile ziyaretçilerin araştırma, deneme ve öğrenme isteği harekete geçirilir. Müzenin ikinci ağırlıklı çalışma alanı, okullar, okul öncesi kurumlar ve festivallerdir. Kuruluşundan itibaren düzenlediği katıl-yap sergilerden “Saati Kim Döndürdü”, “Herşey Hareket Ediyor-İskeletimiz”, “Alfabe Salatası” gibi sergileri sayılabilir. Müzenin önemli çalışma ortakları arasında; belediye ve şehirdeki okullar bulunmaktadır (<http://www.AHA-Kimu.de.vu.2007>).

Vitrin Okulu Çocuk Müzesi-Çocuk Sanatı -Wuppertal

1986 yılında Wuppertal Langerfeld semtinde açılan müzenin çalışmalarının merkezinde müzik yer almaktadır. Ziyaretçilerin kendi tasarımları olan enstrümanları yaptıkları ve farklı enstrümanlarla buluştukları bir mekandır. Almanya’da “çocuklar için sanat- çocuklardan çocuklara sanat” fikrinin ilk ortaya çıktığı çocuk müzesidir. Müzenin, mavi renkli, ahşap, büyük fil şeklindeki maskotu da müzik enstrümanı, bir davuldur. Gerçekleştirdiği atölye çalışmaları ile ziyaretçilerin; çizim yapması, boyaması, müzik yapması teşvik edilir. Böylece genç ziyaretçilere, kendi üretimleri olan enstrümanlar aracılığıyla, okulda ve evde desteklenemeyen yaratıcılıklarının, bağımsız bir çalışma ortamında desteklenmesi şansının verilmesi hedeflenmektedir (<http://www.bergisches-staedtedreieck.de/kindermuseum.2007>).

BÖLÜM IV

Bu bölümde Almanya ve Avrupa’da bir ilk olan Frankfurt Çocuk Müzesi’nin doğuşu, temel çalışma ilkeleri, etkinlikleri ele alınmaktadır. Müzenin son olarak düzenlediği ve büyük ilgi gören iki sergi; “Kalp Kıpırtısı” ve “Dünya Oyuncakları” ayrıntılı olarak incelenmektedir.

ALMANYA VE AVRUPA’DA BİR İLK OLARAK FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ’NİN DOĞUŞU

Frankfurt Tarih Müzesi 1969-70 yıllarında yeni binası inşa edilirken, bu yeni bina ile farklı bir müzecilik anlayışını oluşturmayı hedeflemekteydi. Amaç sadece tarihi nesnelerin belli yöntemler ile sergilendiği bir mekan değil, ziyaret etmekten büyük zevk alınan modern, zekice hazırlanmış vitrinleri ve sergileri olan bir müze oluşturmaktı. Ancak bu müzenin sadece yetişkinlere yönelik olması da yeterli görülmedi ve 1971 yılında müze içerisinde bir çocuk müzesi kurulması fikri doğdu. Tarih Müzesi’nin eski binası içerisinde atölyeler bulunmaktaydı. Bu mekanlar çocuklar için etkinlikler düzenlemede kullanılabilirdi. Frankfurt Tarih Müzesinin 13 Ekim 1972’de yeni binasında açılışının hemen ardından 7 Kasım 1972’de Frankfurt Çocuk Müzesi Almanya’nın ve Avrupa’nın ilk Çocuk Müzesi olarak çalışmalarına başladı. O dönem basını Çocuk Müzesini (Gesser, 2003:8);

“Küçük ziyaretçilerine birçok etkinliğin kapısını açan ve bunun yanında pedagojik danışmanlık yapan bağımsız bir mekan”, “İçinde modern pedagoji bilgilerinin göz önünde tutulduğu bir eğlenme ve öğrenme odası”

olarak tanımlamıştı. Kuruluşundan bugüne hazırladığı birçok başarılı sergi ve yürüttüğü etkinlikleri ile Frankfurt Çocuk Müzesi Almanya ve Avrupa’daki çocuk müzelerine örnek bir müze ve Frankfurt çocuk kültürünün önemli bir parçasıdır.

FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİNİN TEMEL ÇALIŞMA İLKELERİ

Frankfurt Çocuk Müzesi müdiresi Susanne Gesser; müzesinde en çok görmek istediği şeyin “merakla ve heyecanla müzeyi ziyaret eden çocuklar” olduğunu söylemektedir. Müzenin altı önemli ilkesi şu şekilde sıralanır.

Merak Uyandıran Sergiler Hazırlama

Merak uyandıran bir sergi; sadece vitrinindeki nesnelere bunu sağlamaya çalışmaktan daha fazlasını yapmalıdır. Sergiler aracılığıyla; tarih öğrenmek, eğlenmek, yaşamak ve daima maceraya atılmak denenmelidir. Bağlantılar oldukça açık ve süreç tamamı ile görülebilir olmalıdır. Nesnelerin sunumundan çok, odaların tasarımına büyük önem verilir. Nesnelere; oyun, sahneleme ve araştırma fırsatlarının içiçe geçtiği bir bağlam içinde yer almalıdırlar. Böylece sosyal ve tarihi ilişki görülebilir.

“Kendini Bir Başkasının Yerine Koyma, Roller Üstlenme” Fırsatının Verilmesi

Frankfurt Çocuk Müzesi'nin 1995, 1996 ve 1997 yıllarında düzenlediği “1900’lerde Frankfurt Çocuk Yaşamı” isimli sergi buna güzel bir örnektir. Sergiyi ziyaret eden çocuklar 1900’lerde Frankfurtlu çocukların günlük yaşamı hakkında bilgi edindiler. Etkili bir izlenim bırakmak amacıyla bir yanda o döneme ait materyaller sergilenirken, diğer yanda oyun ve iş odaları düzenlenmiştir. Bu odalarda çocuklar kendilerini, bir başka zaman diliminde yaşamış bir başka kişinin yerine koyabiliyorlardı. Örneğin; o dönem kıyafetlerini giyip, 1900’ler matbaasında yada mağazasında çalışabilirler, büyükanneleri gibi mutfakta yemek pişirebilirlerdi.

Kendi Belirlediği Şekilde Öğrenme Ortamının Hazırlanması

Çocuk Müzesindeki bir sergide ziyaretçilerin katılımı en çok istenen ve desteklenen davranıştır. Tıpkı sanatsal bir etkinlik yada bir atölye çalışmasında olduğu gibi, denemek, araştırmak, özgür ve kendi belirlediği şekilde öğrenmek söz konusudur. Çocuklar daima ne yapmak istediklerine kendileri karar vermeli, sunulan seçenekler arasından kendi istediklerini, kendi belirledikleri sıra ile yapabilmelidirler. Bu ziyaret sırasında çocuklar belli bir zaman dilimi ile sınırlandırılmamalı, konu ile ilgili hayallere dalmak, oyalanmak, konu dışına çıkmak için onlara zaman tanınmalıdır. Sergide yaratıcılık ve iletişim arasında dengeli bir şekilde etkinliklerin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Böylece her bir ziyaretçi sergiden kendine ait bir şeyler bulabilir.

Müzeyi Okumayı Öğretmek

Bir sergide işlenen konunun yanında “Bir müze, bir sergi nasıl okunabilir?” konusu daima önemlidir. Her bir sergi çok yönlü bir medya ortamıdır. Pek çok farklı medya aracından oluşur. Fotoğraflar, bilgi metinleri, etiketler, filmler. Bir ziyaretçi herşeyden önce sergide ne yapması gerektiğini ve sergiye nasıl yaklaşabileceğini öğrenmelidir. Bazen nesnelere ile onların hangi ilişki bağlamında bir araya geldikleri ilk bakışta tam olarak görülemez. Bu durumda ziyaretçiler karşısına çıkan her türlü bilgi kaynağını görmek, dikkatle okumak, izlemek yada dinlemek durumundadırlar. Elbetteki bir sergi ziyareti sırasında soru sorarak yardım alınabilir.

Ziyaretçilerin Katılımıyla Sergiler Hazırlamak

Çocuk Müzeleri; çocukların söz söyleme hakkına sahip oldukları yerler olmalıdır. Çocuklar, güncel sergi hakkındaki fikirlerini ifade edebilme, bir olayı canlandırma ve sunma şansına sahip olmalıdırlar. Frankfurt Çocuk Müzesinin 1999-2000 yılları arasında devam eden “Aile Öyküleri” sergisi buna iyi bir örnektir. Bir yıl boyunca şehrin çeşitli semtlerinden gelen çocuklar bu sergide birlikte çalıştılar. Her bir katılımcı kendi aile öyküsünü hazırladı. Ailelerinin geçmişine ait resimler, eşyalar, hatıra olarak saklanmış nesnelere biraraya getirildi. Bunlarla sergi zenginleştirildi, sürdürüldü, tamamlandı.

Gezici Müze Hazırlamak - Müzeden Dışarı Çıkmak ve Çocuklara Ulaşmak

Gezici müzeler; şehir merkezinden uzak semtlerde oturan, okul yada ailelerle şehir merkezini ve orada bulunan müzeyi ziyaret etme olanağı bulamayan çocuklar için hazırlanmıştır.

Örneğin; Frankfurt Çocuk Müzesi ilk kez 1999 yılında “Gezici Müze” faaliyete başlamıştır. Yukarıda değinilen “Aile Öyküleri” sergisinde kullanılmak üzere bir karavan, içerisine vitrinler yerleştirilerek gezici müze haline getirilmiştir. Bu çalışma ile çocuklara; genellikle öğleden önce yapılan okul etkinliklerinden biri, bir “görev” gibi düşünülen müze ziyaretlerinin aksine; açık bir öğrenme ve oyun fırsatı sunmaktadır. Sunulan tüm öneriler çocukların isteğine bırakılmıştır.

Çocukların ilk kez kalıplaşmış, çoğu zaman “sıkıcı, tozlu” gibi olumsuz şeyleri çağrıştıran müze kurumunun dışında bir “Müze” ile tanışmaları sağlanır. Bunun yanında müze ve ziyaretçiler arasındaki geleneksel rol dağılımı da tersine çevrilmiş olur. Çocuklar müzeye gelmiyorlar, bunun yerine müze onların semtine geliyor. Bu merkez dışına çıkarılmış çalışma ile daha önce hiç müze ziyaret edememiş çocuklara ulaşılabilir (Gesser; 2003)

FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ ETKİNLİKLERİ

7 Kasım 1972’den bu güne Frankfurt Çocuk Müzesi, düzenlediği sergiler ve diğer etkinlikler ile Frankfurt çocuk kültürünün ayrılmaz bir parçası olmuştur. Müze müdürü Susanne Gesser’in kendi ifadesiyle:

“Bu Çocuk Müzesinde çocuklara; tüm duyuları ile yaparak, yaşayarak öğrenme ve kendi fikirleri ve ortaya koydukları işlerle sergiyi zenginleştirme olanağı tanınıyor. Bir serginin hazırlanışına çocuklar da dahil ediliyor. Burada çocukların istek ve görüşleri, nasıl öğrendikleri ve hazırlanan etkileşimli sergilere olan tepkileri önemlidir. Avrupa’nın ilk Çocuk Müzesi olan Frankfurt Tarih Müzesi’nin Çocuk Müzesi, bu yıl 33. kuruluş yıldönümünü gururla kutluyor. Müze, kuruluşundan bu yana küçük ziyaretçilerine çok çeşitli ve başarılı çalışmalar hazırlamıştır. Bu çalışmalarını çocuklara dünyayı; anlamlı, kavranabilir ve yaşanabilir kılmaktadır.”

Rehberli Şehir Tarihi Gezileri

Frankfurt Çocuk Müzesi’nin aktüel sergisinin yanında sınıflar yada gruplar için şehir tarihine yapılan rehberli geziler vardır. Bu rehberlik hizmetleri 10 kişiden fazla gruplar için verilmektedir. 3.sınıftan itibaren “Şehrimizi Tanıyalım”, “Ortaçağda Frankfurt Günlük Yaşamı”, “Krallık Seçimi ve Taç Giyme”, 4.sınıftan itibaren; “19. ve 20. yy. Frankfurt Yaşamı ve Tarihi” konulu gezilere rehberlik hizmetleri verilmektedir. Bu rehberli geziler 1,5 saat sürelidir. Gruplar en az bir hafta öncesinden telefon ile rezervasyon yapmalıdır. Bu arada grubun tam olarak sayısı, sınıfı, grubu müzeye getiren kişi yada kişilerin isimleri, varsa grubun sınırlılıkları yada özel talepleri tam olarak belirtilip kararlaştırılmalıdır.

Bu gezilerden “Ortaçağ’da Frankfurt Günlük Yaşamı” oldukça ilginçti ve öğrenciler tarafından beğeniliyordu. Bu gezi Frankfurt Tarih Müzesi’nin Ortaçağ bölümünde başlıyor. Bu bölümde şehrin kuruluşuna ve tarihçesine ilişkin bilgiler verilir, “Altın Horoz” mitosu anlatılıyor. Daha sonra şehrin özgün sur duvarlarının, yer altı sularının ve kanalizasyon sisteminin bulunduğu, Tarih Müzesi’nin Ortaçağ bölümüne geçiliyor. Burada her bir bölüm tek tek anlatılıp, girişteki Paralar Salonu’nda toplanılıyor. Buraya kadar görülen bu yapıların ve o dönem yaşamının iyice kavranması için şehir haritası üzerinde bir oyun oynanıyor. Main nehrinin güneyinden başlayan oyuncular antik şehrin olduğu bölümü dolaşıp tekrar başlangıç noktalarına dönerek oyunu tamamlıyorlar (Ek:3:1). Bunun için kendilerine sorulan soruları cevaplandırmaları gerekiyor. Soruların cevapları müze eğitimcisi tarafından kendilerine biraz önce verilmiş olan bilgilerde saklıdır. Oyunun sonunda bir masa etrafında toplanılıyor. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü gelen gruplar kendilerine verilen sertifikalara isimlerini kaz tüyleri ile yazarak oyunu tamamlıyorlar. Bu oyun ile; öğrencilerin grup olarak öğrenmeleri, edindikleri bilgileri birlikte pekiştirmeleri hedefleniyor (Ek:3:2). Bu gezi normal bir okul gezisi olarak gerçekleşebildiği gibi; bir doğum günü partisini “Ortaçağ Partisi” şeklinde kutlamak da mümkün. Yine tüm ortaçağ gezisini gerçekleştirip, oyun oynadıktan sonra, öğrenciler müze bahçesinde bir masa etrafında toplanıp o dönemdeki gibi yemeklerini yiyorlar. O dönemin tahta tabakları ve kaşıkları kullanılıyor ve tıpkı o dönemde olduğu gibi iki kişi aynı tabağı paylaşıyor. Bu sırada onlara Ortaçağ yemek kültürü hakkında bilgiler veriliyor. Örneğin; masada gerekmedikçe konuşmamak yada masadan kalkıldığı zaman tekrar geri oturmamak gibi. Aynı program Çocuk Müzesinin Yaz Etkinlikleri kapsamında da gerçekleşiyor. Yine müzede oynanan oyunun ardından öğrenciler müze salonlarından birinde; Ortaçağ Mutfağında bir masa etrafında toplanıyorlar. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü gelen gruplar kendilerine verilen sertifikalara isimlerini kaz tüyleri ile yazdıktan sonra başka bir çalışmaya geçiyorlar. Erkek öğrencilerden kendi ortaçağ kalkanlarını, kız öğrencilerden de taçlarını yapmaları isteniyor. Bunun için materyaller ve örnek malzemeler salona bir sandık içinde getiriliyor. Bu arada müze eğitimcisi tarafından Ortaçağda sevilen bir çorba pişiriliyor. Bu çorba süt, şeker, buğday ile hazırlanıyor. Üzerine şeker ve tarçın ekilerek içiliyor. Hep birlikte o dönem sofraya gereçleri ile çorbalar içildikten sonra öğrenciler çalışmalarını alıp

müze girişine yöneliyorlar. Buradaki vedalaşmalarda ve alınan geri bildirimlerde öğrencilerin etkinliklerden çok hoşlandığı anlaşılıyor.

Atölye Çalışmaları

Bu atölye çalışmaları ile çocuklar; tarihi ve modern birçok tekniği tanıma şansını bulmaktadırlar.

Kağıt Atölyesi

Kağıt Atölyesi için Tarih Müzesi depolarının içinde bir bölüm ayrılmış. Bu atölyeyi ziyarete gelen gruplar; öncelikle kağıdın hammaddesi nedir ilk kağıt kimler tarafından bulunmuştur gibi konularda aydınlatıldıktan sonra birlikte kağıt yapımına geçiliyor. Burada kağıt yapımında kullanılacak; selülozlar, leğenler, kalıplar, pres makinası, havlular hazır bulunduruluyor. Öğrenciler önce elleri ile küçük parçalara ayırdıkları selülozları sıcak su dolu leğenlere doldurup, uzun sopalar ile kağıtlar iyice ezilene dek karıştırıyorlar (Ek:3:3). Selülozlar iyice ezildikten sonra, süzgeç biçimli kalıplarla birkaç dakika süzülüp havluların arasına dikkatli bir şekilde kapatılıyorlar. Daha sonra havlular içindeki kağıt kalıpları pres makinası ile öğrenciler tarafından presleniyor. Her bir kağıt kalıbı dikkatlice havluların arasından çıkartılarak kağıtların üzerine alınıyorlar. Eğer kağıdın farklı bir dokuda olması isteniyorsa, ilk yapım aşamalarından; havluların arasına alınması işlemi sırasında, dokulu plastik yada kağıt malzeme kalıbın üzerine yerleştiriliyor. Tamamlanan çalışmalar ön kuruma için atölye içerisindeki kağıtlar üzerine seriliyor. Kapanış konuşmalarının ardından bu kağıtlar özenli bir şekilde paketlenip sahiplerine veriliyor. Çalışmanın tam olarak bitmesi için iki güne daha ihtiyaç var. Kağıtlar evde düz bir zemin üzerinde iki gün daha kurutulmalıdır.

Matbaa Atölyesi

Bu atölye de Tarih Müzesinin depolarının olduğu zemin katta yer almakta ve iki odadan oluşmaktadır. Atölyedeki tüm malzemeler orijinaldir ve daha önce Frankfurt'ta çalışmış bir matbaanın müzeye bağışladığı malzemelerdir. Bu atölye çalışmasında da önce öğrencilere yazının ve matbaanın bulunuşu gibi konularda bilgi verildikten sonra birlikte çalışmaya geçiliyor. Burada grubun yaşına yada talebine

göre daha önce hazırlamış olduğu bir şiir ya da bir cümle ele alınır. Öğrenciler genellikle ikili gruplar halinde çalışırlar. Çalışmaya beğendikleri bir yazı stilinden harfleri bir tablaya dizerek başlarlar. Bu dizgiler baskı makinalarına aktarılır. Boş tabletler üzerinde seçilen renkler inceltir ve dizilmiş olan harfler isteğe göre boyanır. Çeşitli kağıt türleri üzerine baskılar gerçekleştirmek mümkündür (Ek:3:4).

Bilgisayar Atölyesi

Bu atölye çalışması; Çocuk Müzesinin büro kısmında dört adet bilgisayarın bulunduğu odada gerçekleşir. Günümüz çocukları elbetteki bilgisayarlarla çok küçük yaşlarda tanışıyorlar. Ancak bu atölye çalışması ile onlara; yaratıcılıklarını ortaya çıkarmaları ve bilgisayarı daha bilinçli kullanmaları için bir örnek sunuluyor. Bunun yanında öğrenciler tarihi metinlerin yazımını deneyip, tarihlerarası karşılaştırma yapabilirler. Yada geçmişte ve bu gün kullanılan yazı tekniklerini avantajları ve dezavantajları ile karşılaştırma olanağı bulabilirler. Öğrenciler, Matbaa Atölyesinde olduğu gibi daha önce belirledikleri bir konuda kendilerine özgü metinler, grafikler hazırlarlar.

Radyo Atölyesi

Bu çalışmada da yine öğrencilerin kendilerine ait bir cümle yada hikayeleri olmalıdır. Bu konu ile ilgili; atölye ortamında oluşturulmuş ses kayıtlarıyla ve metinlerle ortaya çocukların kendi çalışması olan bir senaryo çıkarılır. Örneğin bir grup tarafından; “Yağmur çok şiddetli fırtınaya dönüşüyor” cümlesi ele alınmıştı. Bir öğrenci yağmur sesi, diğeri giderek hızlanan fırtına sesini ellerindeki materyaller ile çıkarıyordu. Bu durumun çağrıştırdığı diğeri sesler eklenerek çalışma sürdürüldü.

Çoğu zaman bu üç atölye çalışması paralel olarak yürütülmektedir. “Karusel” denilen bir metot ile gelen öğrenci grubu üçe ayrılarak dönüşümlü olarak her bir atölyenin ziyaret edilmesi sağlanır. Çalışma süresi üç saattir. Üç grupta birer saat süreyle her bir atölyeyi ziyaret edebilirler. Bu konuda öğrencilere önceden verilecek bilgi ile bu gruplar müze ziyaretinden önce okulda oluşturulup, çalışacakları metinlerini orada hazırlayabilirler. Gruplar hazırlamış oldukları metinleri yada şiirlerini her bir atölyede kullanabilirler.

Kaligrafi Atölyesi

Bu atölye çalışmasında; eski yazı stilleri, eski yazı teknikleri ile denmektedir. Çocuk Müzesinin toplantı salonunda gerçekleşen çalışmada;

tanışmanın ardından küçük kağıtlara kaz tüyleri ile isimler yazılıp yakalara asılıyordu. Ardından kendi isimlerini farklı şekillerde yazabilecekleri yazı tekniklerinden örnekler gösterilip denemeleri isteniyordu. Örneğin herkes isminin ilk harfini bir hayvana benzeterek çizebilirdi. (Ek:3:5)Farklı renklerdeki kağıtlara basılmış harfler seçilip, o harf ile başlayan hayvan isimleri, meyveler gibi isim grupları oluşturuluyordu. Daha sonra Kalligram denilen bir teknik ile; kurşun kalemle belirlenmiş bir şekil ve onu ifade eden yazılar bu şekli oluşturacak şekilde yazılıyordu (Ek:3:6).

Proje Günleri ya da Haftası

Bu çalışmalar da gruplar ya da sınıflar için düzenlenmektedir. “Kızlar Yazı-Baskı-Bilgisayar Atölyesi” bu çalışmaya örnektir. Bu proje için 5. sınıftan itibaren en az 8, en fazla 10 katılımcı olmak üzere gruplar oluşturulabilir. Proje 5 kez 3’er saatlik öğleden önce çalışmalarını şeklinde olur. Benim de birlikte çalışma olanağı bulduğum “Frankfurter Schule” Meslekokulu kız öğrencileri çalışmasında ana tema sevgi ve aşk idi. Bu grup daha önce değindiğim özel gruplar için özel çalışmalar tanımına da çok uygundu. Öğrencilerin hemen hepsi son 5 yıl içinde ülkelerindeki zor koşullar nedeniyle (savaş, ekonomik sıkıntılar, aile baskısı gibi) Almanya’ya göç etmiş 16-17 yaşlarındaki genç kızlardı. Bu gençler burada bir okulu ziyaret edebilmek için belli dil programlarına devam etmişler ancak yine de yeterli dil bilgisine sahip değillerdi. Şu anda “Frankfurter Schule” isimli bir meslek okulunun hazırlık sınıfına devam ediyorlardı. Projenin amacı; henüz yeterli dil bilgisine sahip olmayan, Alman toplumuna tam olarak adaptasyonu gerçekleştirememiş bu gençlere öncelikle; dil bilgilerini geliştirmek böylece kendilerini daha doğru ve rahat ifade etmeleri olanağı sağlamak, dil anahtarları ile açabilecekleri kapıları göstermekti. Bunun yanında onlara rahat bir çalışma ortamı hazırlayarak, kendilerine olan güvenlerini geliştirmek, bir gruba ait olma, grup ile çalışma bilincini oluşturabilmektir. Ayrıca bu atölye çalışmalarını ile kendi yaratıcılıklarını ortaya koyabilme ve geliştirebilme olanağı bulacaklardı. Tamamen kendilerine ait bu çalışma ile; dil becerileri ve kendilerini ifade güçleri gelişen gençlerin topluma entegrasyonunun kolaylaştırılması hedeflenmekteydi.

Kız öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışma 6 hafta sürdü. Bu projeye rehberlik eden; biri yazar, diğer ikisi çocuk müzesinin personeli olan; biri Bilgisayar Atölyesi sorumlusu, diğeri matbaacı üç uzman bayan özellikle seçilmişlerdi. Bu bayanlar genellikle erkek işi olarak düşünölen bu alanlarda uzmanlaşmış kişilerdi. Çalışma sırasında; bu genç kızlara tutumları, her konudaki destekleri ve çalışma azimleri ile, kadınların neleri başarabileceğini gösteren örnek insanlardı. Proje; 6 hafta süre ile her cuma, Çocuk Müzesi'nin toplantı salonunda saat 11.00'de başlıyordu. Önce hep birlikte öğle yemeği yeniyor ve haftanın önemli olayları paylaşılıyordu. Bu sırada çoğu zaman öğrencilere kendi ülkelerinden yada dillerinden ilişki kurabilecekleri kurumlar yada kişiler hakkında bilgi veriliyordu.

Yazar; yazı atölyesinde bu gençlere kendi belirledikleri konuda şiir ve öykülerini yazmada yardımcı oldu. Bu yardım; çalışmalarının nasıl şekillendirileceği, gramer ve yazım kuralları şeklinde idi. Bunun dışında öğrenciler kendi metinlerini oluşturmaları konusunda cesaretlendirildiler, ancak konu seçimleri ve ifade biçimlerinde özgürdüler. Yazı Atölyesinde hazırlanan bu çalışmalar Bilgisayar Atölyesinde kağıda döküldü. Bunun yanında öğrenciler kendi kitapları için kendi belirledikleri konuya uygun resimler seçtiler. Grafik programı Corel Photo Paint'te kendi kitapları için sayfalar hazırladılar. Dijital kamera ile her birinin resimleri çekildi. Eğer isterlerse bu resimleri de kitaplarında kullanabilirlerdi. Farklı yazı ve çizim tekniklerini denediler. Bu çalışma ile; bilgisayarın bugüne dek bildikleri işlevinin yanında, yaratıcı proje üretici, geliştirici işlerde de kullanılabileceğini gördüler. Matbaa Atölyesinde günümüzden 100 yıl öncesinin teknikleri ile kendi şiirlerini, kitap kapaklarını yada kitaplarında yer almasını istedikleri herhangi bir yazıyı bastılar.

Çalışmanın son gününde öğrenciler, kitaplarının sayfalarını kendi istekleri doğrultusunda sıraya koydular ve delgi makinası ile dikmek üzere deldiler. Daha sonra bu sayfalar eski bağlama yöntemlerinden birisi ile dikildi. Ardından çalışmaların sunum aşaması vardı. Burada gençler hazırladıkları çalışmalardan örnekler okudular. Bu çalışmalar öğretmenleri tarafından oldukça beğenildi. Öğretmenler; okuldaki çalışmalar sırasında öğrencilerinin fark edemedikleri birçok yönleri olduğunu, bu atölye çalışmalarının bunları açığa çıkardığını belirttiler.

Aileler İçin Pazar Etkinlikleri

Bu çalışmalar; genellikle soğuk kış günlerinde; aileler ve 6 yaşından büyük çocukları için düzenlenen atölye çalışmaları yada proje günleri şeklindedir. Bunlardan biri “Büyükanne Zamanında Alışveriş” isimli etkinliktir. Çocuk Müzesi içindeki 1868 yılına ait mağazada çocuklar ve aileler o dönem giysileri içinde; alıcı ve satıcı rolünde alışveriş yapabilirler. Tabii o dönem malzemelerini o döneme ait metotlarla alıp satarak (Ek:3:7).

“Açık Öğledensonra” Etkinlikleri

Bu etkinlikler herkese açık kurslar şeklindedir. Bu etkinliklere önceden başvurmak yada tüm haftalar boyunca katılmak zorunlu değildir. Burada birlikte el işleri, deneyler yapıp oyunlar oynanır, masallar anlatılır.

Bunlar arasında; “Masallar/Söylenceler”(5 Aralık1992-23 Ocak 1993 Cumartesileri) 6 yaştan büyük çocuklar için farklı ülkelerden masal ve söylencelerin anlatıldığı bir çalışma idi. “Oyun Maratonu” (19-20 Haziran ve 17-18 Temmuz 1993) Çocuk Müzesi içerisinde 6 yaştan büyük katılımcılarla eski ve yeni tüm oyunlar denendi. “Süpriz Atölyeleri”nde (22 Ekim-16 Aralık 2001 ve 19 Ocak-16 Mart 2002) gruplar; kağıt yapımı yada Matbaa Atölyesi gibi çalışmalara davet edildi.

Gezici Çocuk Müzesi

Frankfurt Çocuk Müzesi’nin ilkeleri arasında yer alan “Gezici Müze” bu yıl beş okulu ziyaret etti. Bunlardan üç tanesine ben de katılma olanağı buldum. Bu okullar genellikle şehir merkezinden uzak semtlerde ve öğrencilerinin çoğunluğunu göçmen ailelerin çocuklarının oluşturduğu okullardı. 14.00-16.00 saatleri arasında her bir okulda; salı, çarşamba ve perşembe olmak üzere haftanın üç günü hizmet veriliyordu. Bu okullarda; “Dünya Oyuncakları” Sergisinin ön çalışmaları gerçekleştirildi. Bu Gezici Müze aracılığıyla çocuklar; dünyanın üç kıtasından farklı ülkelere bir yolculuğa çıktılar. Yaşıtları tarafından yapılmış oyuncaklar ve bu oyuncaklar ışığında; onların yaşadıkları ülkeler, sahip oldukları yaşam koşulları, aileleri gibi daha bir çok konuda bilgi sahibi oldular. Kendi yaratıcılıklarını ortaya koyup kendi oyuncaklarını yaptılar.

Yaz Tatili Etkinlikleri

Frankfurt Çocuk Müzesi; her yaz Frankfurtlu çocuklara Temmuz ve Ağustos aylarını kapsayan 6 haftalık bu en uzun okul tatili süresince çeşitli etkinlikler hazırlamaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanları yukarıda bir kısmına değinilen atölye çalışmalarıdır. Kağıt Atölyesi, Seramik Atölyesi, Kalligrafi Atölyesi, Bilgisayar Atölyesi gibi atölye çalışmalarının yanında, Ortaçağ Partisi gibi etkinlikler de gerçekleştiriliyor. Bunlar genellikle öğleden önce 10.00-13.00 saatleri arasında gerçekleşen 3 saat süreli çalışmalardır.

Frankfurt Çocuk Müzesinin bu güne değin gerçekleştirdiği bu tatil etkinlikleri arasında; “Tuhafliklar Yazı”(5 Ağustos-5 Eylül 1997), merkezinde sanatın olduğu, çocukların resimler, heykeller yada kendi hayal güçlerinin ürünü tuhaf nesnelere üretip, bunları sergiledikleri bir yaz etkinliği idi. “Main’da Yaşam 1894-1994 Karşılaştırması”(19 Temmuz- 26 Ağustos 1994) bu çalışma ile çocuklar 100 yıl önce ve bugünü karşılaştırıp; Matbaa Atölyesinde baskılar yaptılar, tiyatro oyunları hazırladılar. Seramik Atölyesinde şehrin eski ve yeni modellerini yaptılar. “6 Yaşa Kadar Çocuklar İçin Su Oyunları”(18 Temmuz-3 Ağustos 2001,1-31 Temmuz 2002) müze avlusuna kurulan su oyunları alanında çocuklar diledikleri gibi su ile oynayıp, birbirlerini ıslatıp, top oyunları oynadılar.

Kurslar

Frankfurt Çocuk Müzesi’nde; zor tekniklerin kullanıldığı, karışık konuların ele alındığı, zahmetli ve zaman alıcı çalışmaların gerçekleştirildiği kurslar düzenlenmektedir. Bu çalışmalar genellikle öğleden sonraları ve birkaç hafta süre ile gerçekleşmektedir. Bunlar arasında; “Başka Ülkeler Başka Oyunlar”(28 Nisan-26 Mayıs 1993) 8 yaşından büyük çocuklar için gerçekleştirilen bu kursta; bir oyunun farklı ülkelerdeki versiyonları denendi. “Olmaz Böyle Şey” (18 Şubat-25 Mart 1995) isimli bu çalışmada; 1900’lerde Frankfurtlu çocukların yaşamına farklı bir bakış vardı. Bu dönemde yaşamış bir hizmetçi kızın yaşamını konu alan tiyatro oyunu yazılıp sahnelendi. “Main’da Yaşam” (25-27 Mart 1999) isimli bir çalışma Senkenberg Tabiat Müzesi ile birlikte gerçekleştirildi. 8 yaşından büyük katılımcılar, Main’da bugün ve 150 yıl önce yaşayan balık türlerini araştırma olanağı buldular.

Müzedede Tiyatro

Çocuk Müzesinde gerçekleşen tiyatro etkinlikleri arasında; “Aile Sandığından Öyküler” (Mart 1995-Aralık 1997) Tiyatro Atölyesi “Krick-Krack” ile 6 yaştan büyük katılımcılar eşliğinde, Çocuk Müzesinin aktüel sergisi “1900’lerde Frankfurt’ta Çocuk Yaşamı”na paralel olarak o dönem çocuk dünyasından kesitleri yansıtan oyunlar sergilendi. “Wiltraudis ve Şato Aşkı” nda (İlkbahar ve Kış 1998-1999) ise; ortaçağ şatosunda yaşayan bir genç kızın sırlarla dolu aşkı anlatılıyordu.

Doğum Günü Partileri ve Kutlamalar

Doğum günü partileri için önceden başvurmak ve doğum günü çocuğunun yaşına uygun etkinliği belirlemek önemlidir. 4.doğum gününden itibaren Seramik Atölyesinde, 6.doğum gününden itibaren Kağıt Atölyesinde doğum günü partisi düzenlenebilir. 7. doğum gününden itibaren Çocuk Müzesinin aktüel sergisi içerisinde, 8. doğum gününde; Dikiş, Tekstil, ve Kalligrafi Atölyelerinde parti düzenlenebilir. 9.doğum gününden itibaren Ortaçağ Partisi, 11.doğum gününden itibaren de; Bilgisayar ve Matbaa Atölyelerinde doğum günü partileri düzenlenebilir. Bu partiler Pazartesi günleri hariç diğer günler saat:14.30-16.30 arasında gerçekleşir. Ortaçağ Doğum Günü Partisi için eğer istenirse o döneme ait tatlı tarifleri müzeden sağlanıp o gün için hazırlanabilir.

Frankfurt Çocuk Müzesi şehirde gerçekleşen kutlama ve şenlikleri kendini tanıtmaya olanağı olarak görmektedir. Bu nedenle gerçekleşen etkinliğin türüne göre bir stand yada “Katıl- Yap” çalışması ile Frankfurtlularla buluşur. Örneğin 1998’den günümüze dek şehirde uzun yıllardır gerçekleşen Main nehri boyunca dizilmiş müzelerin şenliği olan “Müze Kıyısı Şenliğinde” kapılarını ziyaretçilerine açar. Frankfurt Hayvanat Bahçesinde düzenlenen “Çocuk Şenliği’nde”(11-12 Ağustos 2001) Mikroskop ve Tel Böcek yapımı kursunu gerçekleştirmiştir.

14 Eylül 2002’de Frankfurt Çocuk Müzesi 1000’den fazla konuğu ile 30. Doğum Günü’nü kutladı. Geride kalan 30 yıl içinde Çocuk Müzesinde gerçekleştirilen çalışmaların pek çoğu bu kutlama çerçevesinde yeniden ele alındı. Kağıt üretildi, resimler boyandı, matbaada 100 yıl öncesinin teknikleri ile baskı yapıldı, 1900’lü yıllara ait elbiseler dikildi, bir defile hazırlandı. Araştırma

Laboratuvarında araştırmacılar Main nehrindeki canlıları incelediler. Bu gün ve geçmişteki canlı türlerini karşılaştırdılar. Bir dia gösterisi ile ocuk Müzesinin otuz yılı anlatıldı.

FRANKFURT ÇOCUK MÜZESİ'NDE İKİ SERGİ

KALP KİPİRTİSİ (23.05.2004- 24.07.2005)

Sevgi, Aşk, Dostluk, Kıskançlık Üzerine Bir Yolculuk

Mayıs 2004'te başlayan bu Katıl-Yap sergisinde; bir organ olarak insan kalbi masaya yatırılıp, ona ait tüm hisler ele alınmıştır. Katılımcılar kendi etkinlikleri ile serginin bir parçasıdırlar ve merkezindedirler. Sergi konseptine uygun olarak ve çok ilginç şekilde düzenlenmiş bu atmosferde; fotoğraflar, video gösterileri, metinler, küçük büyük birçok nesne ile her ziyaretçi kendi yolculuğunu gerekleştirebiliyordu.

Sergi tek başına, aile ve arkadaşlarla gezilebildiği gibi daha önceden planlanmış bir grup gezisi ile de ziyaret edilebiliyordu. Diğer rehberli gezilerde olduğu gibi bu gezide de Müze Eğitimcisi ziyaretçi grubu Tarih Müzesi girişinde karşılayıp birlikte ocuk Müzesine geçiliyordu. ocuk Müzesinin sergi salonu her biri ayrı bir görevi üstlenmiş birçok küçük odalara ayrılmıştı. İlk girişte "Kalp Odası" olarak adlandırılan odada ziyaretçiler toplanıp sergiyi nasıl ziyaret edecekleri konusunda bilgilendiriliyorlardı. Bir organ olarak kalp bir vitrin içinde yer alır. Burada bulunan Stetoskop ile kendi kalp atışlarını yada arkadaşınınkini dinlemek mümkündür. Bu odada bulunan vitrinlerde kalbi simgeleyen bir çok nesne sergilenmiştir (Ek:3:8). Ziyaretçiler eğer isterlerse kendi hazırladıkları kalp formunu duvardaki panoya asabiliyorlardı. Burada bulunan "Aşk Barometresi" ile şu an ne kadar açık olduklarını ölçmeleri mümkündür. Odanın tabanında belirtilmiş kalp formu şeklinde oturulup serginin nasıl ziyaret edileceği ve bu ziyaretin nasıl başlayacağı anlatılıyordu. Her bir katılımcı elindeki sergi planını yere serip dikkatle Müze Eğitimcisinin verdiği bilgileri dinliyordu. Sergide kalbe dair birçok duygunun işlendiği, çok sayıda oda vardı. Her odanın içeriği giriş kapısındaki bir sembol ile belirtilmişti. Bu sembollerin anlamı sergi planında görülebiliyordu. Sergideki odaların hangi sıra ile ziyaret edileceği ise yine sergi içinde gizli idi. Ziyaretçiler her

bir odada 1-2-3 diye sıralanmış kutucuklar içerisindeki bilgi kartlarında kendilerine verilen bazı görevleri okuyacaklar ve yerine getireceklerdi. Bir odada kendilerine verilen görevleri tamamlayıp bir başka odaya yönlendirildiklerinde; eğer bu mekanı daha önce ziyaret etmişlerse kendi belirledikleri bir başka odanın kapısını aralayabiliyorlardı. Ziyaret sırasında sergi planları ve bir kalem daima yanlarında bulunuyordu. Eğer isterlerse; sergi planının arkasında yer alan kısma daha ziyaret sırasında duygu ve düşüncelerini not edebiliyorlardı.

Sergiye başlangıç için önce aşk temasını işleyen bir öykü okunuyor ve her bir ziyaretçi bu öykü içerisinde geçen bir kelimenin yazılı olduğu bir kart seçiyordu. Öğrenciler öyküyü dikkatle dinlemeli ve kendi kelimeleri okunduğunda ellerindeki kartı ortada bulunan kutuya bırakıp ana sergi salonuna yönelmeliydiler. Sergi salonundaki ilk istasyon **“Upssss”** ve burada bulunan **“Utancı Makinası”**dır. Daha önce ziyaretçiler tarafından hazırlanmış olan ve ayıp buldukları bir durumu ifade eden cümlelerin yazılı bulunduğu kağıtlar, bir kova içerisindeki küçük plastik kürelere yerleştiriliyordu. Bu küre makinaya atılıp yeni bir küre alınıyor onun içerisinde bir başkasına ait bir cümle okunuyordu. Bu kağıdın arkasına bakıldığında bir sembol ile karşılaşılıyordu. Bu sembol serginin oluştuğu odalardan birini belirtmektedir ve ziyaretçi bu odaya yönelerek kendi yolculuğuna başlıyordu.

“İnanılmaz Güzel” isimli odaya, yukarıya yıldızlar dünyasına ulaşmak için bir merdiven ile çıkılmaktaydı. Odanın sağ duvarında çeşitli zaman dilimlerinde ve kültürlerde güzel kabul edilmiş kadın ve erkekleri, sol tarafta ise günümüz starlarının resimleri bulunmaktadır. Bu odada bulunan görevlerden ilkinde ziyaretçilerden; resimlerin dikkatle incelenmesi istenir. Değişen güzellik anlayışı ve resimler hakkındaki fikirlerini isterlerse kendilerine ait panoya yazabiliyorlardı. İkinci görev yine Frankfurtlu çocuklar tarafından hazırlanmış **“Yasak Aşk”** isimli Dia gösterisini izlemektir. Üçüncü görevde ise; bilgisayarda hayallerindeki kadın yada erkeğin robot resmini hazırlayabiliyorlardı.

“Kim Kiminle Eş” odasında duvarda asılı birçok portre vardı. Sağ tarafa; arkadaşlar, sol tarafta ise eşlerin dizilmesi için bölümler oluşturulmuştu (Ek:3:9). İlk görevde; ziyaretçilerden portreleri dikkatle inceleyip kimlerin eş yada arkadaş olduğunu bulmaları isteniyordu. İkinci görev; bu portrelerin duvarın sağ ve sol tarafına gruplanması idi. Üçüncü görevde ise; bu portrelerin arka yüzleri çevrilecek

ve burada bulunan metinler okunarak doğru eşlerin yada arkadaşların biraraya getirilip getirilemediğinin kontrol edilecekti. Odanın ortasında bulunan “Dinleme İstasyonun’da” ziyaretçiler çeşitli partnerler arasındaki telefon görüşmelerini dinleyebiliyorlardı. Oda içerisindeki vitrinlerde bu portrelerin ayrıntılı öyküleri, çeşitli zamanlara ait, arkadaşlık ve aşk öyküleri, resimler, aşk mektupları gibi ikili ilişkilere ait bilgi kaynakları vardı.

“**DUR! Bu Yasak**” isimli bölümde ziyaretçiler başkaları tarafından hazırlanmış bir yasağı simgeleyen levhaları incelediler ve kendi yasaklarını ifade eden levhayı hazırladılar.(Ek:3:10)

“**Benimle Gelmek İster misin?**” isimli odada “Dilek Ağacına” dileklerini asıp burada bulunan görevleri yerine getirebiliyorlardı. Bunlardan ilki bu odadaki kutular içinde gizlidir. Her bir kutuda farklı dönem ve kültürlere ait flört şekilleri hakkında kısa metinler ve bu amaçla kullanılan çeşitli nesnelere vardı. Bu nesnelere arasında; farklı dönemlere ait kıyafetler, yelpazeler, çiçekler bulunmaktaydı. Bu nesnelere yardımcı ile ziyaretçiler o dönemdeki insanları canlandırabiliyordu. Bilgisayardaki “Flört Kutusunda” yer alan yapbozu ziyaretçiler zevkle çözdüler. Sağ duvarda dizili kutucuklar içerisinde Frankfurt okullarından öğrencilerin hazırladığı, insanların nerelerde ve nasıl tanışabileceğini sahneleyen ilginç maketler yer almaktaydı. (Ek:3:11)

“**Cennette**” isimli odada; kırmızı rahat koltuklarda çeşitli ülkelerden ünlü aşk şarkılarını dinlemek ve hayallere dalmak mümkündür. Türkiye’den de Kayahan’ın “Bizimkisi Bir Aşk Hikayesi” isimli şarkısı seçilmişti.

“**Seviyor Sevmiyor**” odası hemen hemen her yaşta ziyaretçinin ilgisini çeken fal merkezi idi. Burada; yıldız, tarot, para, kemik falı gibi çeşitli fallar için kitaplar ve malzemeler bulunuyordu. Bunlar hakkında bilgi vermek için bir müze eğitimcisi çoğu zaman öğrencilere yardımcı oluyordu. Odadaki vitrinler içerisinde çeşitli kültürlere ait fallar ve uğur getirdiğine inanılan nesnelere ile aşk büyülerini için malzemeler sergilenmişti. Bu odanın girişinde bulunan bir bilgisayarda ise; günlük kahve, yıldız falı gibi falları okumak mümkündür (Ek:3:12).

“**Kimse Beni Sevmiyor**” odası ise serginin en karanlık küçük odası idi. Buraya girebilmek için ziyaretçiler eğilmek zorunda idiler. Sevgiye dair tüm duyguların işlendiği bu sergide elbette her şey toz pembe değildi. Bu karanlık odada

“Aşk Koması” işleniyordu. Odada bulunan telefonlar içeri birisi girdiği zaman çalmaya başlıyordu. Ahize kaldırıldığında; ya üzgün bir ses bu telefon terörünün bitmesini istiyor ya da hüzünlü bir melodi ile karşılaşılıyordu. Odada bulunan kutucukların birinde bunun ne anlama geldiği, diğerinde ise ziyaretçilerin ne yapması gerektiği yazılıydı (Ek:3:13).

“**Kavga Var**” isimli odada; kavga, ayrılma, barışma gibi konular ele alınmıştı. Odada bulunan görev kartları sıra ile okunup görevler yerine getirildiğinde sevgi ve aşkın içinde bulunan bu kavramlara da değinilmiş oluyordu. Odadaki mikrofon ve kayıt cihazı ile bir tartışma canlandırılıp daha sonra gerçeğe ne kadar yakın olduğu tartışılabilirdi. Yada yine Frankfurt’un çeşitli okullarından öğrencilerin hazırladığı konu ile ilgili kısa filmler yada röportajlar dinlenebiliyordu. Barışmak için seçilen metotlar incelenip günümüzde en yaygın olanlardan; cep telefonu ile bir kısa mesaj yazılabiliyordu (Ek:3: 14).

“**Yolculuk Nereye Devam Edecek ?**” isimli kıvrılarak devam eden koridorda sergiyi daha önce ziyaret etmiş çocukların dileklerini okumak ve kendi dileğini yazıp burada bulunan ipe asmak mümkündü (Ek:3:15).

“**Forum - Mini Sinema**” bölümü ziyaretin son istasyonu idi. Burada buluşulup sergi hakkındaki fikirler paylaşılıyor yada “Mini Sinema”da çeşitli ülkelerin aşk filmlerinden kısa bölümler izlenebiliyordu. Yaklaşık 1,5 saatlik ziyaret sonunda; Müze Eğitimcisi; bir “Mini Forum” düzenleyip sergi hakkında herşeyin özetlendiği bir tartışmayı başlatıyordu. Bu forumda; soru cevap şeklinde, yada öğrencilerden bir cümleyi tamamlamalarını isteyerek geri bildirimler alınıyordu. Forum sıralarının arka kısmında yer alan “Sevgi Kütüphanesinde” konu ile ilgili çok çeşitli kaynağı bulmak kısaca okumak yada göz atmak mümkündü (Ek:3:16).

“**Aşkın Yolu Mideden Geçer**” istasyonu; serginin en son bölümü olan Mini-Forum ile karşılıklı bir büfede öğrenciler için kalp şeklindeki şekerlerin dağıtıldığı onların ilgilerini çekebilecek dergi ve kitapları bulabilecekleri kapanış bölümü idi. Buradaki banklara oturup dergilere bir göz atmak yada bilgisayarlarda sergi hakkında daha ayrıntılı bilgi bulmak mümkündü (Ek:3:17).

Böylece aşk ve sevgi üzerine bu yolculuk tamamlanmış oluyordu. Çoğunluğunu öğretmenleri ile gelmiş okul gruplarının oluşturduğu ziyaretçiler, geziden oldukça memnun kaldıklarını bildiriyorlardı. Zaten bir çoğu bu müzeyi bir

yada bir kaç kez ziyaret etmiş çocuklardı. Müze Müdüresi Susanne Gesser'in belirttiğine göre sergi 20.000'i bulan ziyaretçi sayısı ile oldukça ilgi gören çalışmalarından biri olmuştu. Bu rehberli müze gezisi için gruplar önceden randevu alıp, gelecek kişilerin sayılarını belirtmek zorunda idiler. Müze ziyareti için önerilen saat 10.00- 13.00 arası idi. İdeal ziyaretçi sayısı; 20 kişi olarak öneriliyordu. Bu rehberli geziler en az 1,5 saat olmak üzere ortalama 2 saat sürüyordu. Bu ziyaret sırasında; öğrencilerin olası soruları için en az iki müze eğitimcisi salonda bulunuyordu. Bazen grubun büyüklüğüne göre 3 yada 4 müze eğitimcisi sergide görev alıyordu. Benim de rehberlik hizmeti yaptığım çalışmalarda; öğrencilerin tepkilerini gözlemek yada her grubun kendine özgü ilgilerini saptamak oldukça zevkli idi. Çoğu zaman bu gözlemler ziyaret sonrası müze eğitimciler arasında paylaşıyor ve ilginç aktarımlar ortaya çıkıyordu.

DÜNYA OYUNCAKLARI (26 Ağustos 2005- 16 Temmuz 2006)

26 Ağustos 2005'te başlayan bu sergi, Frankfurt'lu çocukları oyuncaklar aracılığıyla uzak ülkelere bir yolculuğa davet ediyor. Barbi, Lego, Playmobil ve daha birçokları Alman çocuklarının huzur dolu odalarında dizilmiş her geçen gün bunlara yenileri ekleniyor. "Dünya Oyuncakları" sergisi çocuklara başka oyun dünyaları olduğunu göstermeyi hedefliyor. Fantezi ve yaratıcılıkla atık malzemelerden şahane oyuncaklar yapmak olanaklı. Her zaman olduğu gibi bu sergide de çocuklar serginin merkezindeler. Öncelikle her bir ziyaretçi tamamlaması gereken görevlerin olduğu bir form alacak ve uzak oyun dünyalarına yolculuğa çıkacak.

Burada serginin vitrin malzemelerinin sağlandığı bir gezici sergiyi ve bu sergiyi hazırlayan kuruluşu belirtmek gerekir. "Uluslararası Çocuk Yardım Planı" isimli, 1937'de kurulan ve 1989'dan bu yana Almanya'da etkinlik gösteren uluslararası çocuklara yardım kuruluşu; Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın 30 ülkesinden çok sayıda oyuncakçı bir araya getirip bir gezici sergi hazırlamıştır. Bu çalışmanın amacı, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde yaşayan çocukların ve ailelerinin yaşam koşullarına dikkati çekmek, onların yaşam koşullarının iyileştirilmesi, okul, yol, sağlık hizmetleri, temiz su gibi ihtiyaçlarının giderilebilmesi için yardım projeleri düzenlemektir.

Çocuk Müzesinde gerçekleşen “Dünya Oyuncakları” sergisi fikir olarak Frankfurt Çocuk Müzesi’ne aittir ve küratörü Müze Müdiresi Susanne Gesser’dir. Sergi konseptine uygun olarak bu gezici sergiden yaklaşık 250 oyuncak ödünç alınıp, oluşturulan 44 m. uzunluğundaki bir vitrinde sergileniyor.

Müze müdürü ve çalışanların belirttiklerine göre yaklaşık 6 aydır ilgili kuruluşlar ile görüşmeler yapılıyor, sergide yer alacak tüm görsel malzemeler hazırlanıyordu. Serginin ön hazırlık çalışmaları da “Gezici Çocuk Müzesi” tarafından gerçekleştiriliyordu (Ek:3:18).

Öncelikle sergi için ödünç alınan oyuncak koleksiyonu tek tek fotoğraflanıp bu sergi için yeniden numaralandırıldı. Serginin açılışına üç hafta kala artık son hazırlıklar başladı. Sergi salonu yeniden boyanıp bir mimarlık firmasının tasarımı olan yeni sergi salonu oluşturulmaya başlandı. Okullar ve ilgili tüm kurumlara, basın bildirimleri, davetiyeler ve afişler gönderildi. Sergide oyuncak yapımında kullanılacak atık malzemeler gruplandı. Son hafta 44m uzunluğundaki vitrine oyuncaklar sergi konseptine uygun olarak yerleştirildi. Bu sırada salonda sergi küratörü Bayan Gesser, teknik ekip, marangozlar, boyacılar, konservatör ve biz stajer Müze Eğitimciler olmak üzere serginin hazırlanmasında emeği geçen tüm meslek grupları bir arada çalışıyordu.

Sergi; müzenin 400 m² lik “Sergi Salonunda” her üç kıtanın simgelendiği üç adacık ve 44 metrelik vitrinden oluşuyor. Her bir adacık çarpıcı renklere boyanmış ve bu adaya daha doğrusu kıtaya adım atan çocuklar burada kendileri için düzenlenmiş çekmece ve kutular içerisinde, kendilerine yabancı birçok materyal ile karşılaşılıyorlar. Kumaş parçaları, gıda maddeleri, resimler gibi. Düzenleme oyunları, canlandırmalar, dinleme oyunları ve bilgisayar istasyonları ile ziyaretçiler dünyanın en fakir ülkelerindeki yaşlılarının yaşam koşulları hakkında bilgi sahibi olabiliyorlar. Her bir kıtadan belirlenmiş iki ülkeden çocukların biyografilerini çeşitli medya araçları ve yazılı metinler yoluyla inceleyebiliyorlar (Ek:3:19).

Afrika

Devasa bir yapboz ile küçük ziyaretçiler bu kıtanın ne kadar büyük ve çok yönlü olduğunu görebiliyorlar. Bu kıtayı simgeleyen ada üzerinde 8 dinleme

istasyonu yerleştirilmiş. Ziyaretçiler Ugandalı ve Senegalli çocukların yaşam öykülerini dinleyebiliyorlar.

Asya

Asya kıtası için interaktif bir medya dünyası oluşturulmuş. Burada bulunan 5 bilgisayar ile hazırlanmış web sayfasında çocuklar; oyunlar, kısa filmler, röportajlar ile kıta hakkında bilgi sahibi olabiliyorlar. Ayrıca bu kıtadan seçilmiş olan Sri Lanka ve Hindistan gibi ülkelere kısa bir yolculuğa çıkıyorlar.

Güney Amerika

Bu kıtada; canlandırma oyunu ile Güney Amerika yaşamından kesitler sunulabiliyor. Bu adada bulunan birçok kostüm ve materyal yardımı ile Bolivya ve Haitili çocukların yaşamlarından kesitler canlandırmak mümkün.

Kendim Yaptım - Atık Malzemeden Oyunağa

Serginin “Yaratıcılık Odası”nda ziyaretçileri bir atık malzeme dağı bekliyor. Ahşap, metal, plastik, kumaş gibi malzemeler ziyaretçileri kendi oyunağını yapmaya davet ediyor. Sergi malzemelerinden esinlenerek, her bir ziyaretçi yaratıcılığını ortaya koyup kendi oyunağını hazırlayabiliyor. Elbetteki bu çalışmalar sırasında Çocuk Müzesinin güler yüzlü müze eğitimcileri bu orijinal fikirlerin hayata geçirilmesinde her türlü yardıma hazırlar (Ek:3:20).

Çalışma sonunda hazırlanan oyuncaklar bir “Oyun Parkuru”nda denenebilir. Yollar ve uçuş pistleri, araba ve uçakları denemek için hazırlanmıştır. Bunun yanında “Cennet Cehennem”, “Fısıltı Oyunu”, “Kalaha” yada “Tic Tac Toe” gibi oyunları da denemek olanaklıdır. Birbirinden güzel bebekler için de “Bebek Evi” isimli bir mekan düzenlenmiştir. Serginin sonunda ziyaretçileri oldukça zor bir karar bekliyor: Oyunağını Çocuk Müzesindeki boş bir vitrinde sergi boyunca diğer ziyaretçilere sergilenmek mi yoksa beraberinde eve götürmek mi?

Çocuk Kataloğu

Sergiye Çocuk Müzesi ve Frankfurt Dünya Kültürleri Müzesi’nin ortaklaşa hazırladığı bir Çocuk Kataloğu eşlik edecek. Bu katalogta arka planda verilmek istenen bilgi; bu üç kıtadaki çocukların yaşam koşulları, çocuk hakları ve fakirlik. Katalogun yaratıcılık bölümünde çocuklardan gelen oldukça güzel fikirler yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk müzeleri dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun, alışılmışın dışında, çocuğu eğlendiren, eğiten, ailesi ile birlikte hoş vakit geçirebileceğini bildiği mekanlardır. Ama Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için bu müzeler önemli bir görevi daha üstlenmek zorundadırlar. Bu müzeler geleceğin müze ziyaretçilerini yetiştiren mekanlar olmalıdır. Gelişmiş ülkelerin de bu gelişmişliği sağlayacak maddi olanakları hazır bulmadıkları söylenebilir. İlk olarak genç kuşaklarını eğitim, kültür ve sanat ile donattılar ve ardından bu kuşakların oluşturduğu aydınlanma ve refah çağını yaşadılar. Donanımlı bireyler yetiştirmenin zahmetli olduğu günümüzde genç nesillerin her koldan beslenmesi kaçınılmaz bir ihtiyaçtır.

Çocuk müzesi çalışanları; çocukları seven, onlarla vakit geçirmekten hoşlanan bireyler olmalıdır. Belki de Avrupa ülkelerinde bu müzelerin çalışanlarının büyük kısmını yarı zamanlı çalışan genç üniversite öğrencilerinin oluşturması tesadüf değildir. Bu müzelerdeki etkinliklerin belirlenmesi sürecinde en çok ihtiyaç duyulan disiplinlerin estetik ve yaratıcılık olduğu bilinmektedir. Böylece çocuk müzelerinde çalışanlardan beklenen, birikimlerini estetikle ve yaratıcılıkla bütünleştirmeleridir. Pedagojik anlamda donanımlı bireyler olmalarına da dikkat edilmektedir.

Türkiye'nin iklim yapısı, mimari kültürü göz önüne alınarak, yapıların çok katlı olmamasına, bina içerisinde büyük sergi salonları, atölye çalışmaları için düşünülmüş mekanlar, derslikler, doğum günü salonu, hediyelik eşya mağazası, açık oyun alanlarının yer almasına dikkat edilmelidir.

Çocuk müzelerinin çok farklı mekanlar içerisinde yer alabildiklerinden söz etmiştik. Türkiye için de benzeri uygulamalara yer vermek ilginç olacak ve konuya dikkatlerin çekilmesinde yarar sağlayacaktır. Örneğin eski fabrika hangarlarını yada depoları ele alalım. Bu mekanlar her gün önlerinden geçen insanlar için; kasvetli, harap olmuş yapılardır. Oysa içleri restore edilip, çocuk müzesi olarak kullanıma hazırlandığında, bir çok farklı etkiyi içinde taşıyabilir. Öncelikle kent kültürümüz için alışılmamış olan koruma olgusu, ardından ilk girişte çocuk yetişkin her yaşta insanı etkileyecek büyüklük ve heybet , bulunduğu sokak yada semt için önceki izleniminden çok farklı bir mekan, kültür, eğlence, eğitim mekanı olarak dikkatleri çekebilir. Avrupa'daki örnekler içerisinde; apartman dairesi içerisinde de yer alan çocuk müzeleri olmasına karşın, Türkiye için bu modelin çok uygun olmayacağı

açıktır. Güneşi bol bu Akdeniz ülkesinde çocuk, genç, yetişkin tüm çocuk müzesi ziyaretçilerinin farklı bir mekanda eğlenirken öğrenmek, tüm aile hep birlikte hoş vakit geçirmek isteklerinin açık alanlarda çok daha verimli sonuçlanacağı söylenebilir.

Eğer çocuk müzesi için yeni bir mekan inşa edilecek ise; bu yapının en önemli özelliğinin de “dikkat çekicilik” olması gereklidir. Bunun en güzel örneklerini de Amerika’daki çocuk müzelerinde görmek mümkündür. Mekanın içinde gerçekleştirmeyi düşündüğümüz farklı etkinlikler kadar, mekanın kendisinin de farklı mimarisi ile ziyaretçilerine bir şeyler anlatması önemli bir noktadır.

Dünya çocuk müzeleri genel olarak ele alındığında, atölyelerin bu müzelerin olmazsa olmaz mekanları oldukları ortaya çıkmaktadır. Atölyeler için öncelikle düşünülebilecek çözümler; yapının var olan odaları yada depoları olabilir. Ancak mekan yeniden inşa edilecekse; Viyana Zoom Çocuk Müzesi’nde olduğu gibi geniş bir mekan, ortaya çıkan ürünlerin sergilendiği bu mekanın bir parçası, belki bir asma kat düşünülmelidir. Bu odalar içerisinde yer alabilecek atölyeler; Kil Atölyesi, Kağıt Atölyesi, Tekstil Atölyesi, Matbaa Atölyesi, Resim Atölyesi, Heykel Atölyesi şeklinde sıralanabilir. Türkiye’nin kültür mirası göz önünde bulundurularak, müzenin yer aldığı coğrafyada kaybolmaya yüz tutmuş bir el sanatının da atölye çalışmaları ile genç kuşaklara tanıtılması mümkündür. Örneğin; Oltu Taşı Atölyesi, Kilim Dokuma Atölyesi, Çanak Çömlek Atölyesi gibi.

Bundan yaklaşık yüz yıl önce Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkan çocuk müzeleri başlangıçtaki çıkış noktası olan çocuğa ve kadına hitap etmenin çok ötesinde, bugün tüm toplumu etkileyen, kentin kültür ve sanat etkinliklerinin gerçekleştiği önemli mekanların arasında yer almaktadırlar. Avrupa’da 70’li yılların başlarında ortaya çıkmalarına rağmen günümüze değin gösterdikleri hızlı gelişim şaşırtıcıdır. Çocuk müzeleri yaparak, yaşayarak öğrenmenin, eğlenmenin, aile ile birlikte anlamlı etkinlikler gerçekleştirmenin, özel günlerde geçmişe yada geleceğe yapılan yolculuk ile farklı bir kutlamayı gerçekleştirmenin mekanlarıdır. Değişin dünya düzeni ile birlikte son yıllarda Avrupa ülkelerinin farklı etnik kökenden çok sayıda yurttaşını olması, çok kültürlü olarak adlandırılan uluslara dönüşmeleri ile birlikte çocuk müzelerinin önemi daha da artmıştır. Bu müzelerde yurttaşlara daha erken okul yıllarından itibaren farklı etnik grupları ve kültürleri tanıma ve bu

kültürlerden gelen insanlarla hoşgörü içinde bir arada yaşama bilinci ve duyarlılığı öğretilmektedir.

Diğer müze türleri de nesne merkezli, içe kapalı müzecilik anlayışını terk ederek değişen dünya ve gelişen müzecilik ile birlikte insan merkezli ve dışadönük olmaya yönelmişlerdir. Toplumun eğitim ve kültürünü geliştirme görevlerine ağırlık vermeye başlamışlardır. Günümüzde küratör tarafından oluşturulan mesajların doğrudan empoze edilemeyeceği; izleyicinin sadece kendi deneyimi ile bütünleştirebileceği, ilgisi olan nesne ve konularla ilgilendiği bilindiğinden, pek çok müze izleyici gruplarını tanımaya çalışarak çeşitli grupların ilgisini çekebilecek farklı programlar hazırlamakta ve sunmaktadırlar.

Müzeler topluma karşı hissettikleri bu sorumluluk duygusu ile, özellikle çocukların eğitimi ve gelişimine hizmet eden programlar hazırlamayı temel işlevleri arasında saymaktadırlar. Eğitimde aktif olma, deneyim kazanma, çevre etkileşiminin ön plana çıkmasıyla, müzelerin eğitimdeki önemi pek çok kuramcı tarafından vurgulanmaktadır. Çünkü müze; yaparak, yaşayarak, zihinsel, bedensel, duyuşsal, bilişsel ve sosyal gelişime katkıda bulunabilecek ideal bir ortam sunmaktadır. Müzeler sosyal etkileşim içinde kültürle ilgili çeşitli belgeleri tanıtarak, genç kuşaklara o toplumun bir bireyi olduklarını kavramalarına, kişiliklerinin ve özgüvenlerinin geliştirilmesi yolunda temeller atılmasına yardımcı olurlar.

Müzelerin örgün eğitimin alışılmış yöntemleri dışında çeşitli etkinliklerle çağdaş bir eğitim- öğretim sunma görevini üstlenmeleri, çocukların sanat ile olan bağlarını kurmasında da önemli katkılar sağlamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren müzelerde sanat nesnelere ile karşılaşan ve bunlarla bağlantılı etkinlikler yapan çocuğun sanat anlayışı gelişmekte ve sanata bakış açısı farklılaşmaktadır. Bu nedenle Avrupa çocuk müzeleri geleceğin müze ziyaretçilerinin ağırlıklı olarak çocuk müzelerinde yetiştirileceği inancındadır.

Türkiye için bu müzelerin gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir. Elbetteki bu gereklilik bir çok bilim adamı ve duyarlı sivil toplum örgütü tarafından bir süredir vurgulanmaktadır. Belki de Türkiye’de eğitim ve kültüre yönelik uzun vadeli ve sağlıklı politikaların geliştirilmemesinin bir sonucu olarak bu müzelerin kuruluşu gecikmiştir. Ancak genç nüfusumuz, çıkmaz içinde olan eğitim sistemimiz ve orta öğretim kurumlarımız dikkate alındığında bir an önce hareket edilmesi gerçeği bir

kez daha ortaya çıkmaktadır. Çocuk müzelerine ilişkin çalışmalara ilk olarak gezici çocuk müzeleri ile başlamak kısa vadede iyi bir çözüm gibi görünmektedir.

Türkiye’de çocuk müzeleri alanında yapılabilecekler aşağıda sıralanmıştır.

- Büyük kentlerde devlet tarafından en az bir çocuk müzesinin kurulması desteklenmelidir (Örneğin; İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa).
- Büyük kentlerde bilim merkezlerinin kurulması yada var olanların geliştirilmesi desteklenmelidir (Örneğin; İstanbul ve Ankara’daki bilim merkezlerinin geliştirilmesi).
- Büyük üniversitelerin bulunduğu şehirlerde, bu üniversitelerin bilim ve teknoloji merkezleri kurması teşvik edilmelidir (Örneğin; İstanbul’da İTÜ ve Yıldız Teknik Üniversitesi, Ankara’da; Bilkent, İzmir’de Ege üniversitesi gibi).
- Büyük şehir belediyeleri çocuk müzesi kurması konusunda teşvik edilmelidir (Örneğin; İstanbul, Ankara, İzmir büyük şehir belediyeleri gibi.).
- Kültür Bakanlığı’na bağlı büyük müzelerde çocuk bölümlerinin açılması ve işletilmesi, etkinliklerinde müze eğitimi uzmanlarının görev alması sağlanmalıdır (Örneğin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Topkapı Sarayı Müzesi gibi).
- Müzeler ile okulların ve üniversitelerin yakın işbirliği içinde olmalarının sağlanması, bunu sağlayacak yasal düzenlemelerin oluşturulması yoluna gidilmelidir.

Sonuç olarak, Türkiye’de çocuk müzelerine gereksinim duyulduğu; bu müzelerin hem Kültür Bakanlığı, hem belediyeler, hem de özel vakıflar eliyle açılmasında yarar olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- BRAUN, E., (1988, Kinder und Jugend Museen als Innovationschance für Stadt und Region, Infodienst Kulturpädagogische Nachrichten, 49,s.15-16.
- CLEAVER, J., (1998), Doing Children's Museums, Charlotte, Vermont: Williamson Publishing.
- DAGMAR, -ZACHARIAS, W.(1993), Initiative Kinder und Jugendmuseum- Ein neuer Ort kultureller Bildung in der Stadt, Unna, LKD Verlag.
- DIE GRUNDSCULE Zeitschrift, (1997), Kindermuseen Heft 101.
- FRANGENBERG, G., (1998), Methoden und Vermittlungsformen im Kindermuseum, Infodienst Kulturpädagogische Nachrichten, 49, s.20-21.
- GESSER, S., (2000), Kindermuseum des Historischen Museums, Frankfurt, Didaktik im Kindermuseum, Fachtagung des Bundesverbandes Deutscher Kinder und Jugendmuseen e.v., s.10-11.
- GESSER, S., (2003), Ein Museum für Kinder im Museum, Dokumentation zum 30.Jubiläum des Kindermuseums, Frankfurt, s.8.
- GESSER, S., (2004), 30 Jahre Kindermuseum des Historischen Museum Frankfurt, Stanbein-Spielbein Museumspädagogik Aktuell, 68, s.36-38.
- GESSER, S., (2005), Lernort Kindermuseen mit Katalog der aktuellen Kinder- und Jugend Museen in Deutschland, Farnkfurt am Main, s.20-22.
- GESSER, S.,(2005), 24 Ağustos 2005 Basın Duyurusu
- HOFFMANN, H., (1996), Museumspädagogik in der Praxis, Zehn Jahre museumspädagogische Arbeit am Frankfurt Museum für Vor-und Frühgeschichte, Frankfurt am Main, Brandes & Apsel Verlag.
- HOOPER-GREENHILL, E., (1999), Müze ve Galeri Eğitimi, (Çev. M.Ö. Evren - E.G. Kapçı), Ankara, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları.
- [http://www.AHA-Kimu.de.vu.2007.](http://www.AHA-Kimu.de.vu.2007)
- [http://www.akki-ev.de.2007.](http://www.akki-ev.de.2007)
- [http://www.atlantis-kindermuseum.de.2007.](http://www.atlantis-kindermuseum.de.2007)
- [http://www.bergisches-staedtedreieck.de/kindermuseum.2007.](http://www.bergisches-staedtedreieck.de/kindermuseum.2007)
- [http://www.bottrop.de.2007.](http://www.bottrop.de.2007)

<http://www.dasmobilekindermuseum.de>.2007.
<http://www.deutsches-museum.de>.2007.
<http://www.dhmd.de>.2007.
<http://www.francke-halle.de>.2007.
<http://www.historisches-museum-bremerhaven.de>.2007.
<http://www.kaf.de>.2007.
<http://www.kik-werkstattmuseum.de>.2007.
<http://www.Kindermuseum.fez-wuhlheide.de>.2007.
<http://www.kindermuseum-hamburg.de>.2007.
<http://www.kindermuseum-hannover.de>.2007.
<http://www.kindermuseum-klipp-klapp.de>.2007.
<http://www.kindermuseum-labyrinth.de>.2007.
<http://www.kindermuseum-stuttgart.de>.2007.
<http://www.klingenmuseum.de>.2007.
<http://www.kunsthalle-karlsruhe.de>.2007.
<http://www.lehmbruckmuseum.de>.2007.
<http://www.machmitmuseum.de>.2007.
<http://www.miraculum-aurich.de>.2007.
<http://www.mitmach-projekte.de>.2007.
<http://www.museen.nuernberg.de/industriekultur>.2007.
<http://www.museum.speyer.de>.2007.
<http://www.museumunterwegs.de>.2007.
<http://www.musikaktion.de>.2007.
<http://www.nlmh.de>.2007.
<http://www.ochsenfurterspielbaustelle.de>.2007.
<http://www.ougenweid.de>.2007.
<http://www.please-touch.de>.2007.
<http://www.schlossburg.de>.2007.
<http://www.stadgeschichtlichesmuseum-leipzig.de>.2007.
<http://www.winckelmann-gesellschaft.de/museum/kinder>.2007.
<http://www.lbv-lindenhof.de>.2007.
<http://www.landesmuseum-manheim.de>.2007.

- <http://lawrencehallofscience.org/>.2007.
- <http://www.childrensmuseum.org/>.2007.
- <http://www.childrensmuseumla.org/>.2007.
- <http://www.jsf.or.jp>.2007.
- <http://www.kahaku.go.jp>.2007.
- <http://www.kansai.meti.go.jp>.2007.
- <http://www.kindermuseum.ch>.2007.
- <http://www.miraikan.jst.go>.2007.
- <http://www.momu-mobilesmuseum.de>.2007.
- <http://www.prokik.de>.2007.
- <http://www.spielzeugmuseum-neustadt.de>.2007.
- <http://www.vam.ac.uk>.2007.
- <http://www.vam.ac.uk>.2007.
- ICOM, International Council of Museum, <http://icom.museum>.2006.
- IKAT (Frankfurt Dünya Kùltürleri Müzesinin Kùltürlerarası Atölyesi)'in "Okullar İçin Bilgiler,, isimli broşürü, 2005.
- IM DIALOG, Museumspädagogik für alle Besucher, 11. Bayerischer Museumstag, 18-20 Juli, 2001
- INSTITUT für Museumkunde der Staatlichen Museen zu Berlin, Preussischer Kulturbesitz: Kultur in Zahlen, Fakten, Daten. Statistische Gesamterhebung an den Museen der Bundesrepublik Deutschland für das Jahr 1996, Heft 48.
- KERN, U. (1993), Projekte des Kindermuseums im Historischen Museum Frankfurt, Initiative Kinder und Jugendmuseum- Ein neuer Ort kultureller Bildung in der Stadt, Unna, LKD Verlag,s.87-95.
- KERN, U., (1996), Das Kinder Museum des Historischen Museums Frankfurt, Infodienst Kulturpädagogische Nachrichten,40, s.19-20.
- KERSCHENSTEINER, G.,(1925),Die Bildungsaufgaben des Deutschen Museums, Das Deutsche Museum-Geschichte, Aufgabe, Ziele, München.

- KINDLER, T., (2001) Museumspädagogik im Konzert der Museumsarbeit, Im Dialog, Museumspädagogik für alle Besucher, 11. Bayerischer Museumstag, 18-20, s. 25-28.
- KOLB, L., (1983), Das Kindermuseum in den USA, Tatsachen, Deutungen und Vermittlungs Methoden, Frankfurt am Main, Haag+Herchen Verlag, s.73-74.
- KOLB, L., (1998), Das Kinder und Jugend Museum, Was ist es-was könnte es sein, Infodienst-Kultur Pädagogische Nachrichten, 49, s.37.
- KÖNIG, G., (2002), Kinder und Jugend Museen, Opladen, Leske&Budrich, s.38-39.
- KRAFT, H., (1979), Kindermuseen: Entwicklung und Konzeptionen, Lernort Contra Museentempel, s.62-64
- KUNST UND UNTERRICHT: Zeitschrift Mitteilungen des Presse-und Informationsamtes 23.10.1972.
- PARMENTIER, M., (1995), Antwort auf die Frage, Was ist Museumspädagogik, Standbein-Spielbein, Museumspädagogikaktuell, 43, s.6.
- POPP, M., (1993). Hands on Kinder Museen in den USA-Einrichtungen und Initiativen in Deutschland, Nürnberg, Osterchrist Verlag, s.5-9.
- SCHMEER-STURM-THINESSE-ULBRICHT-VIEREGG.,(1990), Museumspädagogik, Grundlagen und Praxisberichte, Göppingen, Pädagogischer Verlag.
- SCHREIBER, U., (1996), Ein Museum für Kinder und Jugendliche, Infodienst Kulturpädagogische Nachrichten, 40, s.10-12.
- SCHREIBER, U.,(1998), Kinder Museen in Deutschland, Grundlagen-Konzepte-Praxisformen, Unna, LKD Verlag, s.20.
- STAUDTE, A., (1987), Warum brauchen wir heute Kinder und Jugend Museen, Vom Umgang mit Dingen, Reihe Materialien zur Spiel und Kulturpädagogik, Pädagogische Aktion e.V. München, s.32-36.
- STEHEN, J., (1998), Die Einzigartigkeit des Museums, Standbein-Spielbein, Museumspädagogikaktuell, 51, s.12-19.
- STORY, M., (2005), Bericht zum Praktikum im Hauptstudium Diplom-Pädagogik im Kinder Museum des Historischen Museums.

- WELCKS, S., (2004), Kinder zum Olymp!- Wege zur Kultur für Kinder und Jugendliche, Köln, Wienand Verlag, s. 162-163.
- WORM, N., (1994), Kinder und Jugend Museum-Kulturort mit Zukunft, Unna, LKD Verlag.
- WORM, N., (1998), Kinder und Jugend Museum-Ein neues Konzept in der Jugendhilfe, Unna, LKD Verlag.
- YAPI DERGİSİ, (2006), Çocuklar İçin Mimarlık, Sayı:291, 60-64.
- ZACHARIAS, W., (1981), Museumspädagogik, Orientierung und Methoden für die Praxis, s.13.
- ZACHARIAS, W., (1986), Ein Kinder und Jugend Museum für München, Plannungen für einen neuen Kulturort, Kunst und Unterricht, 101, s.6.

EK:1-ALMANYA ÇOCUK MÜZELERİ KATALOĞU

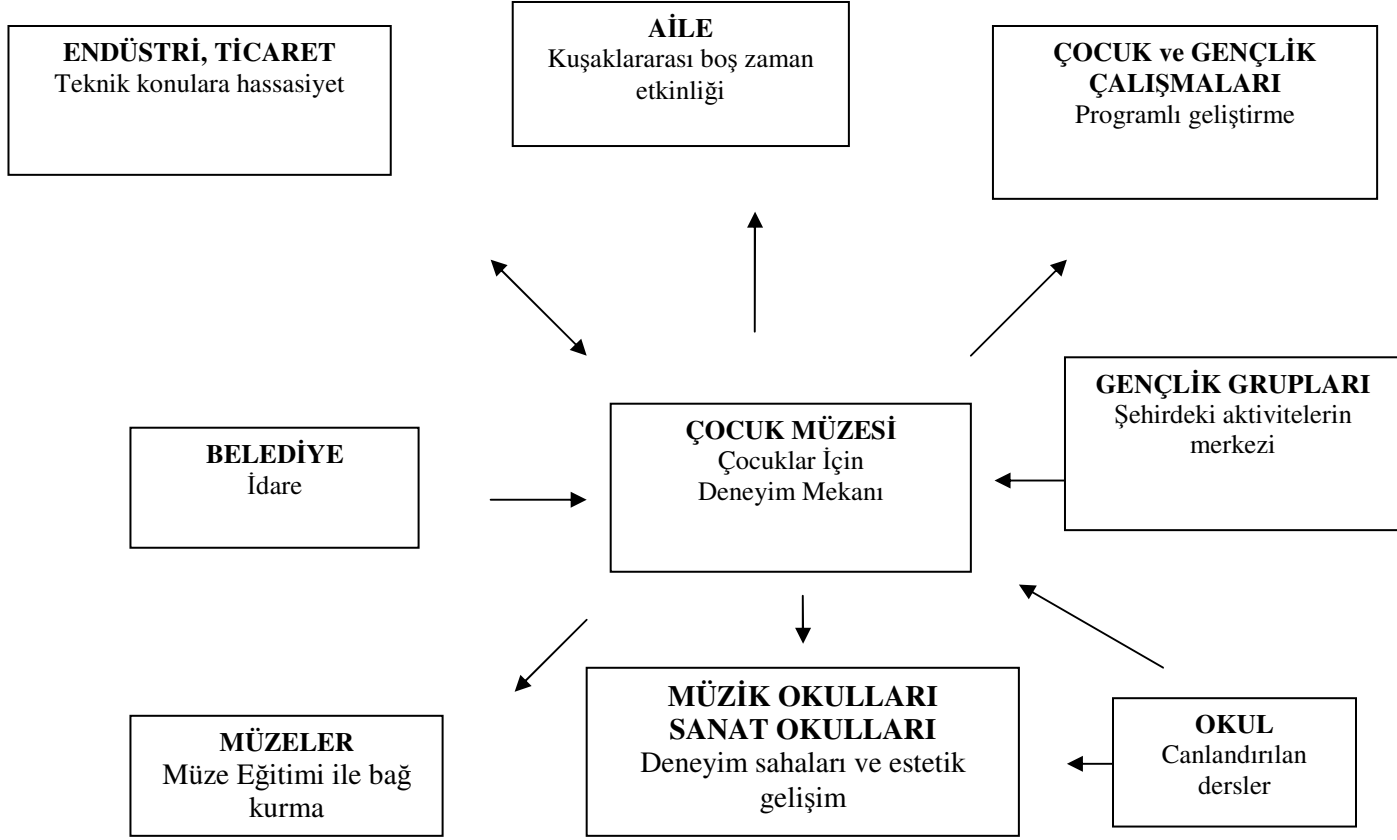
	KURULUŞ	YERİ	KURULUŞ TARİHİ	İŞLEYİŞİ
1	Junior Museum	Berlin	1970	Dahlem Halkbilimi Müzesinin içindedir.
2	Tarih Müzesinin Çocuk Müzesi	Frankfurt am Main	1972	Tarih Müzesinin içinde faaliyet göstermektedir.
3	Karlsruhe Sanat Galerisi Çocuk Müzesi	Karsruhe	1973	Karlsruhe Sanat Galerisinin içinde faaliyet göstermektedir.
4	Bavul Müze Derneği	Nürnberg	1980	2001 den bu yana kendi otobüsü ile mobil olarak faaliyet gösteren müzedir.
5	Schafenster Okulu& Çocuk Sanatı Derneği	Wuppertal	1986	Bağımsız bir kuruluştur.
6	Wilhem Lehbruck Müzesi Çocuk Müzesi	Duisburg	1987	Wilhelm Lehbruck Müzesinin içinde faaliyet göstermektedir.
7	Kaleidoskop Derneği	Frankfurt am Main	1987	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
8	Alman Oyuncak Endüstrisi Müzesinin Çocuk Müzesi	Neustadt	1988	Alman Oyuncak Endüstrisi Müzesinin içindedir.
9	Neues Universium Derneği	Berlin	1988	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
10	Çocuk ve Gençlik Müzesi	München	1990-91	1995 den beri dernek gezici faaliyet göstermektedir.
11	Çocuk Akademisi	Fulda	1991	Bağımsız bir kuruluştur.

12	Tarih Müzesinin Çocuk Müzesi	Bremenhaven	1991	Tarih Müzesinin içinde faaliyet gösterir.
13	Prenzlauer Berg Çocuk ve Gençlik Müzesi Yeni ismi “Çocuklar İçin Katı-Yap”	Berlin	1992	Kendi binasında faaliyet göstermektedir.
14	Yaratıcı Çocuk Atölyesi Halle Çocuk Müzesi Derneği	Halle/Saale	1992	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
15	Gezici Müzik Müzesi	Düsseldorf	1992	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
16	Aksiyon& Kültür Derneği AKKİ	Düsseldorf	1992	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
17	KL!CK Çocuk Müzesi	Hamburg	1993	Kendi binasında faaliyet gösteren dernek sürelî sergiler hazırlamaktadır.
18	Schöneberg Gençlik Müzesi	Berlin	1994	Schöneberg Müzesinin bir parçasıdır.
19	Freizeit Vahrenwald Gezici Çocuk Müzesi	Hannover	1994	Şehrin çeşitli semtlerinde gezici sergiler düzenlemektedir.
20	Ochsenfurter Spiel baustelle Derneği KUK Gezici Müzesi	Kist	1995	KUK ile birlikte sürelî sergiler hazırlamaktadır.
21	Löwenstarke Stöberkiste Derneği	Weimar	1995	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
22	Çocuk Müzesi	Bayreuth	1996	Bir çevre koruma merkezinin içinde faaliyet göstermektedir
23	Çocuk Müzesi	Saarbrücken	1997	Çocuklar için Saarland Müzesi içinde sergiler hazırlamaktadır.

24	Exploratorium- Stuttgart Çocuk Müzesi Derneği	Stuttgart	1997	Sürekli sergiler hazırlamaktadır.
25	Labyrinth Çocuk Müzesi	Berlin	1997	Dernek çatısı altında faaliyetlerini yürütmektedir.
26	Bonn Çocuk ve Gençlik Müzesi	Bonn	1997	Sürekli sergiler hazırlamaktadır.
27	Genç Müze	Bottrop	1997	Gençlik Sant Okulunun bir parçası olarak hizmet vermektedir.
28	Prokik Gezici Çocuk Müzesi	Braunschweig	1998	Sürekli sergiler hazırlamaktadır.
29	Gençlik Müzesi	Speyer	1999	Tarih Müzesinin bir parçası olarak faaliyet göstermektedir.
30	Katı-Yap Müzesi Miraculum	Aurich	1999	Sanat Okulu ile birlikte çalışmalarını yürütmektedir.
31	Çocuk Müzesi	Manheim	1999	Sürekli sergiler hazırlamaktadır. Teknik ve Üretim Müzesinin bir parçasıdır.
32	KİK	Schönau	1999	Gezici müzedir. Sürekli sergiler hazırlamaktadır.
33	Donaueschingen Derneği Çocuk ve Gençlik Müzesi	Donaueschingen	1999	Kendi binasında faaliyet göstermektedir.
34	Gezici Müze Derneği	Meißen	2000	Sürekli sergiler hazırlamaktadır.
35	Wulheide FEZ Çocuk Müzesi	Berlin	2000	Bir park içinde faaliyet göstermektedir.
36	Krokoseum Franckeschen Vakfı	Halle/ Saale	2000	Krokoseum Franckeschen Vakfı çatısı altında faaliyetlerini yürütmektedir.

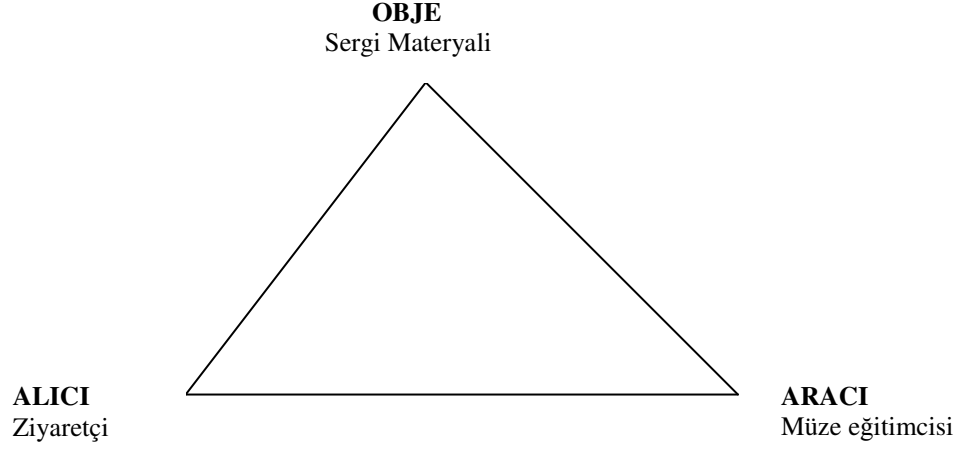
37	AHA-ERLEBNİS Çocuk Müzesi Derneği	Wolfenbüttel	2000	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
38	Çocuk Müzesi ve Eğlence Laboratuvarı	Nürnberg	2000	Endüstri Kültür Müzesinin bir parçasıdır.
39	Zinnober Hannover Bölgesi Derneği Çocuk ve Gençlik Müzesi	Hannover	2000	Sürelî sergiler hazırlamaktadır.
40	KLIPP-KLAP Çocuk Müzesi	Oelde	2001	Kendi binasında hizmet vermektedir
41	Gezici Çocuk Müzesi	Geesthacht	2001	Gezici ve sürelî sergiler hazırlamaktadır.
42	Çocuk Müzesi	Solingen	2002	Çocuklar için Schloss Burg da sergiler düzenlemektedir.
43	Çocuk Müzesi	Flensburg	2003	Bağımsız 4 yıllık bir proje olarak başlamıştır.
44	Das Kinder Reich	München	2003	Alman Müzesinin bir parçası olarak çalışmalarını yürütmektedir.
45	ATLANTİS	Duisburg	2004	Bağımsız çalışan bir vakıftır.
46	Please Touch/Begreifen Lütfen dokun/yakala	Köln	2004	Bağımsız çalışan bir vakıftır.
47	LİPSİKUS Çocuk ve Gençlik Merkezi	Leipzig	2004	Şehir Tarihi Müzesinin bir parçasıdır.

48	Çocuklar için Tını Müzesi	Solingen	2004	Solingen Tını Müzesinin bir parçasıdır.
49	Winckelmann Müzesinin Çocuk Müzesi	Stendal	2005	Winckelmann Müzesinin bir parçası olarak hizmet vermektedir.
50	Alman Hijyen Müzesinin Çocuk Müzesi	Dresden	2005	Alman Hijyen Müzesinin bir parçası olarak hizmet vermektedir.
51	MO-MU Gezici Müze	Hamburg	2005	Gezici Müze olarak çaişmalarını sürdürmektedir.
52	Dings Mix Kinderreich	Hamburg	Kuruluş Aşamasında	Sanat ve Doku Müzesinin bir parçası olarak faaliyet göstermesi düşünülmektedir.
53	Çocuk Sanat Müzesi	Dortmund	Kuruluş Aşamasında	Ostwall Müzesinin bir parçası olarak faaliyet göstermesi düşünülmektedir.
54	Macera İnsan- Genç İnsanlar İçin Bir Müze	Hannover	Kuruluş Aşamasında	Hannover'deki Niedersachsischen Müzesi içinde kurulması düşünülmektedir.
55	Yaratıcı Çocuk Atölyesi /Halle Derneği Çocuk Müzesi	Halle/Saale	2007 yılı içerisinde kurulması planlanmaktadır.	Kendine ait binasında hizmet vermesi düşünülmektedir.

Çocuk Müzelerinin İşbirliği İçinde Çalıştığı Kurum ve Kuruluşlar

Ek:2:1

Müze eğitimcisinin bilgiyi aktarma şeması

Ek:2:2

EK:3:RESİMLER

- Ek:3:1-Frankfurt Tarih Müzesi Ortaçağ Salonu**
- Ek:3:2- Frankfurt Tarih Müzesi Ortaçağ Salonu'nda yemek**
- Ek:3: 3-Frankfurt Çocuk Müzesi Kağıt Atölyesi**
- Ek:3: 4- Frankfurt Çocuk Müzesi Matbaa Atölyesi**
- Ek:3: 5- Frankfurt Çocuk Müzesi Kaligrafi Atölyesi**
- Ek:3: 6- Frankfurt Çocuk Müzesi Kaligrafi Atölyesi**
- Ek:3:7- Frankfurt Çocuk Müzesi Mağazası**
- Ek:3: 8- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi Giriş Salonu**
- Ek:3: 9- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Kim Kiminle Eş” odası**
- Ek:3: 10- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Dur Bu Yasak” odası**
- Ek:3: 11- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “ Dilek Ağacı”**
- Ek:3: 12- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Seviyor- Sevmiyor” odası**
- Ek:3:13- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “ Kimse Beni Sevmiyor” odası**
- Ek:3:14- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Dikkat Kavga Var” odası**
- Ek:3:15- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Yolculuk Nereye Devam Edecek” odası**
- Ek:3:16- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Mini Forum”**
- Ek:3:17- Frankfurt Çocuk Müzesi Kalp Kıpırtısı Sergisi “Büfesi”**
- Ek:3:18- Frankfurt Çocuk Müzesi Dünya Oyuncakları Sergisi Gezici Müzesi**
- Ek:3:19- Frankfurt Çocuk Müzesi Dünya Oyuncakları Sergisi Sergi Salonu**
- Ek:3:20- Frankfurt Çocuk Müzesi Dünya Oyuncakları Sergisi Sergi Salonu ve Atölyesi**

Ek:3: 1

Ek:3: 2

Ek:3: 3

Ek:3: 4

Ek:3: 5

Ek:3:6

Ek:3:7

Ek:3:8

Ek:3: 9

Ek:3:10

Ek:3: 11

Ek:3: 12

Ek:3:13

Ek:3: 14

Ek:3: 15

Ek:3: 16

Ek:3:17

Ek:3: 18

Ek:3:19

Ek:3:20